

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

*Σχολή Επιστημών της Οικονομίας και Δημόσιας Διοίκησης
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης
Κατεύθυνση: «Δίκαιο, Τεχνολογία και Οικονομία»*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

**"ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ
ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ"**

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια: ΑΦΡΟΔΙΤΗ Μ. ΣΚΑΜΠΑΡΩΝΗ

(Α.Μ. 7114Μ018)

***Επιβλέπων: ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ,
ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΟΓΚΛΗΣ***

Αθήνα, 2015

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: Εννοιολογική προσέγγιση του εγκλήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	8
1.1 Βασικές έννοιες και ορισμοί	8
1.2 Το οργανωμένο οικονομικό έγκλημα και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος	9
1.3 Στάδια και μέθοδοι νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	10
1.3.1 Στάδια ξεπλύματος μαύρου χρήματος	10
1.3.2 Μέθοδοι και τεχνικές ξεπλύματος μαύρου χρήματος	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες	14
2.1 Το διεθνές θεσμικό πλαίσιο καταπολέμησης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος.....	14
2.2 Το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο καταπολέμησης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος	16
2.3 Το εθνικό θεσμικό πλαίσιο καταπολέμησης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος.....	18
2.3.1 Ο νόμος 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α΄).....	19
2.3.2 Ο νόμος 3424/2005 (ΦΕΚ 305 Α΄).....	20
2.3.3 Ο νόμος 3691/2008 (ΦΕΚ 166 Α΄).....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Ερμηνευτική προσέγγιση του ν.3691/2008, «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις»	21
3.1 Βασικά Αδικήματα και οι τελούμενες πράξεις νομιμοποίησης εσόδων	21
3.2 Υπόχρεα Πρόσωπα	23
3.3 Αρμόδιες Εποπτικές Αρχές	24
3.4 Η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης	25
3.5 Οι επιμέρους υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων	27
3.5.1 Η υποχρέωση παροχής στοιχείων και πληροφοριών προς τις αρμόδιες αρχές	27
3.5.2 Η απαγόρευση της γνωστοποίησης	27
3.5.3 Η υποχρέωση αποφυγής διενέργειας συναλλαγών ή παροχής υπηρεσιών	27
3.5.4 Η εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη	28
3.5.4.1 Περιπτώσεις εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας.....	28

3.5.4.2 Μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας	28
3.5.4.3 Καθορισμός του χρόνου εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας.....	29
3.5.4.4 Μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας	29
3.5.4.4.1 Συναλλαγές χωρίς τη φυσική παρουσία του πελάτη	29
3.5.4.4.2 Τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα	30
3.5.4.5 Η φύλαξη αρχείων και στοιχείων	30
3.6 Οι ποινικές και διοικητικές κυρώσεις του ν.3691/2008.....	30
3.6.1 Οι επιβαλλόμενες ποινικές κυρώσεις	30
3.6.2 Οι επιβαλλόμενες διοικητικές κυρώσεις	32
3.7 Η λήψη περιοριστικών μέτρων του ν.3691/2008.....	33
3.7.1 Δήμευση των περιουσιακών στοιχείων και δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών	33
3.7.2 Η άρση του τραπεζικού απορρήτου	33

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα και η συμβολή του στην
καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες .....**

4.1 Η λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στη διαδικασία ξεπλύματος μαύρου χρήματος	35
4.2 Τραπεζικές εταιρείες και διεθνή υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος	36
4.3 Ο εποπτικός ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος για την πρόληψη και καταστολή του ξεπλύματος μαύρου χρήματος	37
4.3.1 Το διεθνές και ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος	38
4.3.1.1 Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική εποπτεία	38
4.3.1.2 Η συμπληρωματική κοινοτική Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής	39
4.3.1.3 Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1781/2006	39
4.3.2 Το εθνικό κανονιστικό πλαίσιο ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος	41
4.4 Μέθοδοι Πρόληψης της χρησιμοποίησης των εποπτευόμενων, από την Τράπεζα της Ελλάδος, πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών για το «Ξέπλυμα μαύρου χρήματος». Πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και Αποφάσεις της ΕΤΠΘ	42
4.4.1 Ο ρόλος της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης των τραπεζών στην καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, βάσει της ΠΔ/ΤΕ 2577/09.03.2006.....	42
4.4.2 Η Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006	44
4.4.3 Η Απόφαση ΕΤΠΘ 281/5/17.03.2009 «Πρόληψη της χρησιμοποίησης των εποπτευόμενων, από την Τράπεζα της Ελλάδος, πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»	44
4.4.3.1 Ο ρόλος του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους	45

4.4.3.2 Προσέγγιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, με βάση τον κίνδυνο	45
4.4.3.3 Ταξινόμηση των πελατών σε διαβαθμισμένες κατηγορίες κινδύνου	46
4.4.3.4 Εφαρμογή της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη	48
4.4.3.5 Διαδικασίες πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας των φυσικών και νομικών προσώπων	50
4.4.3.6 Διαδικασίες εντοπισμού, διαχείρισης και αναφοράς ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών προς τις αρμόδιες αρχές	52
4.4.3.7 Τήρηση Αρχείου	53
4.4.3.8 Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου	53
4.4.3.9 Η Εκπαίδευση και Επιμόρφωση του προσωπικού	54
4.4.4. Η Απόφαση ΕΤΠΘ 285/6/09.07.2009 «Ενδεικτική τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του ν. 3691/2008»	55
4.4.5 Η Απόφαση ΕΤΠΘ 290/12/11.11.2009 «Καθορισμός του πλαισίου υποβολής διοικητικών κυρώσεων στα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύματα, σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν. 3691/2008»	56
4.4.5.1 Περιπτώσεις επιβολής κυρώσεων της Τράπεζας της Ελλάδος	57
4.4.6 Η ΠΔ/ΤΕ 2652/29.02.2012 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος	58
4.5 Η νέα Οδηγία 2015/849/ΕΚ, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Αξιολογική προσέγγιση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος	63
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	68
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	69

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Δ.Τ	Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας
Α.Ε	Ανώνυμη Εταιρεία
Α.Φ.Μ	Αριθμός Φορολογικού Μητρώου
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
Αρ.	Αριθμός
Γ.Γ.Δ.Ε.	Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων
Δ.Ο.Υ	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
Δ.Σ	Διοικητικό Συμβούλιο
Ε.Ε	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Π.Ε	Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης
ΕΑΑΕΣ	Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων
ΕΑΚΑΑ	Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών
ΕΑΤ	Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών
ΕΕΑ	Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΤΠΘ	Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων
Η.Π.Α	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
κ.λπ.	Και λοιπά
ΜΚΟ	Μη κυβερνητικός οργανισμός
Ν.	Νόμος
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Παρ.	Παράγραφος
Περ.	Περίπτωση
Ποιν. Χρ.	Ποινικά Χρονικά
Σ.Δ.Ο.Ε.	Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
Σελ.	Σελίδα
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβέρνησης
FATF	Financial Action Task Force
FSF	Financial Stability Forum

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (anti-money laundering), ή άλλως «ξέπλυμα μαύρου χρήματος», αποτελεί αναμφισβήτητα ένα φαινόμενο παγκόσμιας εμβέλειας. Απειλεί τη νομιμότητα και την ασφάλεια των πολιτών, συνιστά σοβαρότατη απώλεια για τους δημόσιους πόρους και προσβάλλει την υγιή επιχειρηματικότητα, επιφέροντας σοβαρή επιβάρυνση και στρέβλωση του ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις και την οικονομία γενικότερα.

Το πιο ευαίσθητο σημείο ροής και ξεπλύματος του μαύρου χρήματος, όπως απέδειξε και η διεθνής εμπειρία, είναι το ίδιο το χρηματοπιστωτικό σύστημα, μέσα σε μία όλο και πιο διεθνοποιημένη αυτοματοποιημένη οικονομία, είτε αυτό είναι το τραπεζικό είτε το χρηματιστηριακό, το οποίο μπορεί εύκολα να καλύψει τα ίχνη προέλευσης των παρανόμων κεφαλαίων και ενίοτε να τα διοχετεύσει και σε χώρες «φορολογικούς παραδείσους», όπου και οι οικονομικοί έλεγχοι είναι ελαστικοί, ή απλώς να επιτρέψει την επένδυσή τους σε νόμιμες ή νομιμοφανείς δραστηριότητες¹.

Εάν το χρηματοπιστωτικό σύστημα δεν είναι σε θέση να προλαμβάνει τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις και αστάθεια στις χρηματοοικονομικές αγορές (συστημικές κρίσεις και νομισματική αστάθεια). Η επέκταση του φαινομένου, ζημιώνει τις αποτελεσματικές λειτουργίες των εθνικών οικονομιών, με συνέπεια την αύξηση των κινδύνων και την αστάθεια του διεθνούς οικονομικού συστήματος. Επίσης, στη σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογίας, επηρεάζει την κίνηση των χρηματικών κεφαλαίων, απειλώντας την παγκόσμια οικονομική σταθερότητα.

Σήμερα η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αναγνωρίζεται ως σημαντικός λόγος δημοσίου συμφέροντος από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η μαζική ροή χρημάτων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες επιφέρει ζημιά στη σταθερότητα και τη φήμη του χρηματοπιστωτικού τομέα και συνιστά απειλή για την ενιαία αγορά. Όταν οι διαμεσολαβούντες χρηματοπιστωτικοί φορείς και ειδικότερα τα πιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούνται ως δίαυλοι για τη νομιμοποίηση του προϊόντος παράνομων δραστηριοτήτων, η φερεγγυότητα και η σταθερότητα του ενεχόμενου φορέα, αλλά και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του, μπορούν να κλονισθούν σοβαρά, με αποτέλεσμα την απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτό.

Η πρόληψη και η καταστολή των σύγχρονων μορφών ξεπλύματος μαύρου χρήματος, απαιτεί την πλήρη κανονιστική συμμόρφωση, αλλά και τη συνεχή ενδυνάμωση των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών σε παγκόσμια κλίμακα. Σύμφωνα με το Διεθνές, Κοινοτικό και Εθνικό ρυθμιστικό πλαίσιο, το «ξέπλυμα

¹ Παύλου Στεφ. /Δημήτρανα Γ., «Η Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες στη Διαχρονική της Διάσταση» (Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008), Εκδόσεις Π.Ν ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα 2009, σελ. 81-82

μαύρου χρήματος», αποτελεί εγκληματική πράξη. Στο πλαίσιο αυτό, οι αρμόδιες εποπτικές αρχές των πιστωτικών ιδρυμάτων σε συνεργασία με τις εθνικές κυβερνήσεις αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες ρυθμιστικής παρέμβασης. Εν προκειμένω, κρίνεται αναγκαία η πλήρης συμμόρφωση των χωρών με τις Συστάσεις της Ομάδας Διεθνούς Χρηματοοικονομικής Δράσης για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος – (Financial Action Task Force –FATF), η οποία σύμφωνα με την πρώτη της αναφορά από την ίδρυσή της το 1989, αναφέρει ότι, «Οι τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι οι κύριοι φορείς του βρώμικου χρήματος. Ανδιαμφισβήτητα το στάδιο της κατάθεσης των χρημάτων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξυπηρετεί ιδιαίτερα το ξέπλυμα χρήματος»².

Η παρούσα εργασία αποβλέπει κυρίως στην παρουσίαση και ανάλυση του ισχύοντος νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου, αναφορικά με τις μεθόδους πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σε σχέση με τους μηχανισμούς πρόληψης της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος.

Συγκεκριμένα, η εργασία καταλαμβάνει πέντε κεφάλαια:

Στο Κεφάλαιο 1^ο, γίνεται μία εννοιολογική προσέγγιση του φαινομένου του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, κυρίως ως προς τις βασικές του έννοιες και τις τεχνικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Στο Κεφάλαιο 2^ο, παρατίθεται το νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη και την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στο πλαίσιο της ελληνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς έννομης τάξης.

Στο Κεφάλαιο 3^ο, γίνεται μια λεπτομερή ερμηνευτική προσέγγιση του ν. 3691/2008, περί της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, με αναφορές, κυρίως ως προς τα βασικά αδικήματα, τις πράξεις νομιμοποίησης, τις υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων, καθώς και τις ποινικές και διοικητικές κυρώσεις, τόσο για τα υπόχρεα πρόσωπα, όσο και για τα πρόσωπα που διαπράττουν το αδίκημα του ξεπλύματος χρήματος.

Στο Κεφάλαιο 4^ο, περιγράφεται η συμβολή του τραπεζικού συστήματος στην πρόληψη και καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και κυρίως αναλύονται οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος στην πρόληψη της χρησιμοποίησης των πιστωτικών ιδρυμάτων για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς και ο εποπτικός της ρόλος. Επίσης, παρατίθενται τα βασικά σημεία της νέας κοινοτικής Οδηγίας 2015/849/EK, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος.

Στο Κεφάλαιο 5^ο, επιχειρείται μια αξιολογική προσέγγιση της ισχύουσας νομοθεσίας σε συνδυασμό με το ρυθμιστικό κανονιστικό πλαίσιο του τραπεζικού

² <http://www.fatf-gafi.org>

συστήματος, σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Ελευθέριο Βόγκλη για την καθοδήγηση, επίβλεψη και τη βοήθεια που μου προσέφερε για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1.1 Βασικές έννοιες και ορισμοί

Με το όρο «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες», χαρακτηρίζεται οποιαδήποτε οικονομική συναλλαγή που γίνεται με διάθεση μαύρου χρήματος, επί νόμιμης πράξης που επιφέρει οικονομικό αγαθό - κέρδος το οποίο στη συνέχεια δεν αποκρύπτεται, μεταβαλλόμενο κατ' αυτόν τον τρόπο σε καθαρό χρήμα. Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, είναι η προσπάθεια προσώπων να προσδώσουν νομιμοφάνεια σε έσοδα που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομη δραστηριότητα, προϋποθέτει ουσιαστικά και τυπικά την τέλεση μιας άλλης προγενέστερης χρονικά και ουσιαστικά εγκληματικής δραστηριότητας, από την οποία προκύπτουν οικονομικής υφής έσοδα. Η κύρια πράξη είναι το ποινικό αδίκημα, το λεγόμενο «βασικό έγκλημα», από το οποίο παράγεται ακριβώς η επίμαχη περιουσία³.

Σύμφωνα με την Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων της Αμερικανικής Γερουσίας, ορίζεται ότι, «Ξέπλυμα μαύρου χρήματος είναι η μετατροπή των κερδών από παράνομες δραστηριότητες σε οικονομικά κεφάλαια που εμφανίζονται να έχουν νόμιμες καταβολές». Ο όρος «μαύρο χρήμα» αφορά στα έσοδα από παράνομες δραστηριότητες, ενώ ο όρος «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» αφορά στις μεθόδους και στις τεχνικές με τις οποίες αυτά τα έσοδα εισέρχονται στη νόμιμη οικονομία αποκρύπτοντας τον τρόπο προέλευσής τους. Πράξεις τέλεσης νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αποτελούν η μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας, η απόκρυψη ή συγκάλυψη της αλήθειας, σχετικά με τη φύση, προέλευση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι φορείς μαύρου χρήματος (οικονομικοί εγκληματίες) που μπορεί να είναι φυσικά πρόσωπα, νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, ή ακόμη και κυβερνήσεις χωρών, αποκρύπτουν την πραγματική προέλευση αυτών των χρημάτων και εξακολουθούν πλέον να κατέχουν αυτά τα χρήματα νόμιμα, έχοντας τη δυνατότητα να δικαιολογήσουν τον τρόπο απόκτησής τους⁴.

Τροφοδότες του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, είναι ο διεθνής χαρακτήρας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η φιλελευθεροποίηση των κανόνων οργάνωσης, εποπτείας και λειτουργίας του, η κατάργηση των περιορισμών στο κοινοτικό και διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, η κατά μεγάλο μέρος άρση των συναλλαγματικών περιορισμών και η κατάργηση των ελέγχων, η ευρεία χρήση της τεχνολογίας και οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων, η πληθώρα των επενδυτικών

³ Παύλου Στεφ. /Δημήτρανα Γ, «Η Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες στη Διαχρονική της Διάσταση» (Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008), Εκδόσεις Π.Ν ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα 2009, σελ. 177

⁴ <http://www.fatf-gafi.org>

και χρηματοπιστωτικών μέσων και δραστηριοτήτων και η ανάπτυξη των διασυνοριακών συναλλαγών⁵.

Χρησιμοποιώντας το χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι δράστες επιδιώκουν τη συγκάλυψη της εγκληματικής προέλευσης των κεφαλαίων και τη νομιμοποίησή τους. Ο στόχος είναι η «αναβάπτιση» του μαύρου χρήματος και η επιστροφή του ως «καθαρού» στο επίσημο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος εκμεταλλεύεται κυρίως τον τραπεζικό τομέα των εθνικών οικονομιών, ο οποίος πέρα από την ιδιαίτερη σημασία του για κάθε εθνικό οικονομικό σύστημα, παρέχει στους πολίτες (συμπεριλαμβανομένων και των προσώπων που ξεπλένουν) ένα ευρύ φάσμα οικονομικών υπηρεσιών. Οι χώρες «φορολογικοί παράδεισοι» για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος έχουν τουλάχιστον ένα από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Εύθραυστες χρηματοοικονομικές υποδομές με ιδιωτικά τραπεζικά συστήματα που βρίσκονται στις πρώτες φάσεις ανάπτυξης ή δυνάμενα να αγοραστούν με τέτοιο χαμηλό κόστος, ώστε να τα καθιστά απλώς διαθέσιμα με την απόκτηση ενός ελέγχοντος ποσοστού.
- Έλλειψη ουσιαστικής και ειδικής νομοθεσίας αναφορικά με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος.
- Προσωπικό στις ελεγκτικές και τις τραπεζικές υπηρεσίες υποεκπαιδευμένο και υποεξοπλισμένο για τον εντοπισμό και τη επιτυχή δίωξη των αδικημάτων που έχουν σχέση με ξέπλυμα μαύρου χρήματος.

1.2 Το οργανωμένο οικονομικό έγκλημα και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος

Το οργανωμένο οικονομικό έγκλημα, που συνδέεται άμεσα με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, στηρίζεται στις αδυναμίες του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, που έγιναν ακόμη πιο έντονες εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης. Οι υπερεθνικές εγκληματικές οργανώσεις έχουν ως βασικό σκοπό τη δημιουργία κέρδους και τη μεγιστοποίησή του. Η συγκέντρωση τεράστιων κεφαλαίων από τις παράνομες δραστηριότητες κάνει επιτακτική την ανάγκη για τη νομιμοποίηση των κεφαλαίων αυτών. Είναι σαφές, ότι το ξέπλυμα μαύρου χρήματος όχι μόνο επιτρέπει, αλλά ενθαρρύνει την ανάπτυξη και διάδοση του εγκλήματος στην εποχή μας, ενώ η καταπολέμηση της διεθνούς αυτής πρακτικής αποστερεί από το οργανωμένο έγκλημα το ισχυρότερο υλικό κίνητρο, προς χάρη του οποίου υπάρχει και δραστηριοποιείται. Η νομιμοποίηση εσόδων, λειτουργεί ως μηχανισμός διευκόλυνσης, διείσδυσης και εν τέλει ενσωμάτωσης του οργανωμένου εγκλήματος στην οικονομία, οπότε αυτό καθ'αυτό το ξέπλυμα, απλώς επισφραγίζει τη γενόμενη με την αρχική πράξη προσβολή του εννόμου αγαθού⁶.

⁵ Βουτσά Ν., «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ισχύουσες ρυθμίσεις και διαγραφόμενες προοπτικές σε επίπεδο αντεγκληματικής πολιτικής, ΠοινΛογ. 2005, σελ. 1467

⁶ Τραγάκη Γ., «Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ.198

1.3 Στάδια και μέθοδοι νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

1.3.1 Στάδια ξεπλύματος μαύρου χρήματος

Κατά τη διεθνή εμπειρία, η διαδικασία ξεπλύματος μαύρου χρήματος ακολουθεί τρία βασικά στάδια, όπως αυτά προέκυψαν από σχετική έκθεση των τελωνειακών υπηρεσιών των Η.Π.Α και υιοθετήθηκαν και από την ευρωπαϊκή θεωρία⁷:

- Στάδιο 1^ο, «Τοποθέτηση- placement stage».

Στο πρώτο στάδιο το ρευστό χρήμα από παράνομες δραστηριότητες τοποθετείται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, χωρίς τη δημιουργία ενδείξεων σχετικά με την εγκληματική προέλευσή του. Πρόκειται για την αρχική τοποθέτηση των χρημάτων, που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες, με τη μορφή επενδύσεων σε χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και πιστωτικά ιδρύματα, όπως τράπεζες, χρηματιστηριακές εταιρίες, κ.λ.π. Για την τοποθέτηση υπάρχουν τρεις δυνατότητες, είτε να χρησιμοποιηθεί κατευθείαν το χρηματοπιστωτικό σύστημα στη χώρα προέλευσης των χρημάτων μέσω μικρών καταθέσεων, όπως τράπεζα με κατάθεση σε λογαριασμό, χρηματιστήριο με αγορά μετοχών εισηγμένων σε αυτό, είτε με την ενίσχυση του παρατραπεζικού τομέα, όπως ανταλλακτήρια συναλλάγματος, καζίνο και άλλες συναφείς επενδύσεις, είτε με «φυσιολογική» μεταφορά μετρητού χρήματος σε φορολογικούς παραδείσους, σε υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα, με τη χρησιμοποίηση συνήθως offshore εταιρειών⁸. Η πιο συνήθης μορφή τοποθέτησης είναι η είσοδος των κεφαλαίων σε ένα νόμιμο τραπεζικό ίδρυμα, υπό τη μορφή κυρίως της κατάθεσης και τη διάσπαση των κεφαλαίων αυτών σε μικρότερα ποσά, το λεγόμενο «σπάσιμο» των χρημάτων σε πολλούς λογαριασμούς και πολλές καταθέσεις⁹.

Με την ολοκλήρωση της τοποθέτησης, τα έσοδα από παράνομες δραστηριότητες δεν έχουν πλέον τη μορφή ρευστού χρήματος, αφού το ρευστό χρήμα διοχετεύεται, είτε με τη μορφή καταθέσεων σε τραπεζικούς λογαριασμούς, είτε επενδύοντάς το στο νόμιμο οικονομικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα, μέσω νομίμων διαδικασιών. Το χρηματιστήριο, τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, ακόμη και το καζίνο, προσφέρονται για την τοποθέτηση μεγάλων ποσών μαύρου χρήματος σε μετρητά. Το στάδιο της «τοποθέτησης» συμπεριλαμβάνει και τη «φυσική» διασυνοριακή μεταφορά χαρτονομισμάτων.

- Στάδιο 2^ο, «Διαστρωμάτωση ή Στρωματοποίηση - layering stage».

Αποτελεί, το δεύτερο στάδιο ξεπλύματος μαύρου χρήματος, όπου επιδιώκεται η συγκάλυψη της πηγής προέλευσης των παράνομων εσόδων, με στόχο την

⁷ Κάτσιο Σ., «Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», 1998, σελ.81-82

⁸ Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ.55

⁹ Χεκίμογλου Αχιλλέας, «Πώς το βρώμικο χρήμα γίνεται καθαρό», Το Βήμα-πολιτική 11/07/2009

παραπλάνηση των ελεγκτικών μηχανισμών και την εξασφάλιση της ανωνυμίας. Πρόκειται για την πραγματοποίηση, με τα συγκεκριμένα κεφάλαια, πολλαπλών επικαλυπτόμενων συναλλαγών, με σκοπό την απόκρυψη της αρχικής πηγής προέλευσής τους. Με την ολοκλήρωση της εν λόγω διαδικασίας, καθίσταται σχεδόν ανέφικτος ο εντοπισμός του παράνομου χαρακτήρα των εσόδων, κυρίως λόγω των τεχνολογικών και πληροφοριακών εξελίξεων που συνδράμουν στη διαδικασία στρωματοποίησης, με μεταφορά κεφαλαίων μεταξύ λογαριασμών σε διαφορετικά ονόματα και δικαιοϊκά συστήματα¹⁰. Σε κάθε περίπτωση, όταν ολοκληρωθούν οι δύο αναφερόμενες διαδικασίες ξεπλύματος χρήματος (στάδιο τοποθέτησης και στάδιο διαστρωμάτωσης), με αποτέλεσμα την εμφάνιση των παράνομων κερδών ως νόμιμων, έχει επί της ουσίας επιτευχθεί ο στόχος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

- Στάδιο 3^ο, «Ενσωμάτωση- integration stage».

Είναι το τρίτο και τελευταίο στάδιο, όπου το χρήμα ενσωματώνεται στο νόμιμο δημοσιονομικό σύστημα, επανέρχεται δηλαδή στην αληθινή οικονομία και φαίνεται καθ'όλα νόμιμο. Πρόκειται για την εισαγωγή των καθαρών πλέον κεφαλαίων σε νόμιμες επιχειρηματικές δραστηριότητες με τέτοιο τρόπο που να εμφανίζονται ως προϊόν αμιγώς οικονομικών συναλλαγών.

Τέλος, επισημαίνεται ότι τα στάδια νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες «τοποθέτηση», «διαστρωμάτωση» και «ενσωμάτωση», μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές στην πράξη και να λειτουργούν σωρευτικά ή αυτόνομα ή ακόμη και να παραλειφθεί ένα από αυτά.

1.3.2 Μέθοδοι και τεχνικές ξεπλύματος μαύρου χρήματος

Οι μέθοδοι και οι τεχνικές νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, εφαρμόζονται σε συνδυασμό με τα στάδια της διαδικασίας ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

Ενδεικτικά, αναφέρονται:

1. Ως τεχνικές τοποθέτησης:

- η μέθοδος του «μυρμηγκιού», διεθνής όρος “smurfing”. Η μέθοδος αυτή, προβλέπει τον κατακερματισμό των παράνομα κερδισμένων μετρητών χρημάτων σε πολύ μικρότερα χρηματικά ποσά και τη διοχέτευσή τους στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα, προκειμένου να μην κινηθούν υποψίες στις Αρχές,
- η κατάθεση χαρτονομισμάτων μικρής αξίας σε τραπεζικούς λογαριασμούς,
- η μετατροπή μετρητών σε επιταγές/εμβάσματα,

¹⁰ Χεκίμογλου Αχιλλέας, «Πώς το βρώμικο χρήμα γίνεται καθαρό», Το Βήμα-πολιτική 11/07/2009

- η απόκτηση υλικών αντικειμένων (αυτοκίνητα, πλοία, αεροπλάνα, ακίνητα, πολύτιμα μέταλλα) ή χρηματοοικονομικών εργαλείων (μετοχές, ταξιδιωτικές επιταγές, τραπεζικές επιταγές), όπου δεν προβλέπεται πόθεν έσχες,
- η αγορά κερδισμένων δελτίων από τυχερά παιχνίδια ή ακόμη και βεβαιώσεις κερδών από το καζίνο,
- η διασυνοριακή συνεργασία. Μια άλλη διέξοδος για τους εγκληματίες είναι να έρθουν σε επαφή με τους «συναδέλφους» τους από γειτονικές χώρες,
- η συνέργεια υπαλλήλου ή στελέχους χρηματοπιστωτικού οργανισμού, που κάνει αποδεκτές καταθέσεις μεγάλων χρηματικών ποσών παραβλέποντας τις πολιτικές καταπολέμησης της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων,
- η διασυνοριακή λαθραία μεταφορά χρημάτων συσκευασμένων, ώστε να δίνουν την εντύπωση εξαγόμενων εμπορευμάτων σε χώρα χωρίς συναλλαγματικούς περιορισμούς και χωρίς αυστηρή νομοθεσία τραπεζικού απορρήτου, με σκοπό τη κατάθεσή τους σε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, από το οποίο μπορούν με ευκολία να επανεξαχθούν χωρίς ίχνη για τις εποπτικές και διωκτικές αρχές.

2. Ως τεχνικές διαστρωμάτωσης:

- οι μεταφορές ποσών σε λογαριασμούς χωρών με χαλαρή φορολογική νομοθεσία (συνέργεια αλλοδαπής τράπεζας),
- οι διασυνοριακές μεταφορές χρημάτων. Για την καλύτερη κάλυψη των ιχνών του μαύρου χρήματος παρατηρούνται συνεχείς καταθέσεις και αποσύρσεις από και προς εξωχώριες τράπεζες,
- καθώς, και η δημιουργία εικονικής εταιρείας ή εταιρείας βιτρίνας, η αγοροπωλησία επενδυτικών προϊόντων, οι εικονικές αγορές/εισαγωγές αγαθών, οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων, η αγορά ακίνητης περιουσίας και η επένδυση σε νόμιμες επιχειρήσεις.

3. Ως τεχνικές ενσωμάτωσης: οι επενδύσεις σε κεφαλαιαγορές, οι εξαγορές επιχειρήσεων εισαγωγών-εξαγωγών, η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων, πολύτιμων λίθων, έργων τέχνης και άλλων αγαθών πολυτέλειας, καθώς και οι νόμιμες επενδύσεις σε παράγωγα προϊόντα ή μετοχές, κυβερνητικά ομόλογα, επενδύσεις σε επιχειρήσεις ή άλλες χρηματοδοτήσεις.

Πέραν των ανωτέρω, η χρήση του διαδικτύου για δραστηριότητες ξεπλύματος μαύρου χρήματος, είναι μια διευρυμένη μέθοδος που σχετίζεται κυρίως με τις υπεράκτιες τράπεζες, ή μη χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία μπορούν να αποδέχονται και να μεταφέρουν περιουσιακά στοιχεία χωρίς να υπόκεινται στις νόμιμες διαδικασίες ελέγχου και εποπτείας. Η χρήση του διαδικτύου προσφέρει τη δυνατότητα στους δράστες ξεπλύματος μαύρου χρήματος να πραγματοποιούν τις εγκληματικές δραστηριότητές τους με ταχύτητα και αμεσότητα, αδιαφάνεια και διατήρηση της ανωνυμίας των συναλλασσομένων και δυνατότητα επέκτασης των οικονομικών δοσοληπιών πέρα από τα εθνικά σύνορα. Η δυνατότητα κυρίως μη μεσολάβησης άλλου ατόμου, όπως του υπαλλήλου της τράπεζας στην εκτέλεση μιας

συναλλαγής, δυσκολεύει την κανονιστική συμμόρφωση των τραπεζών, τη δυνατότητα εντοπισμού των ύποπτων συναλλαγών και την ορθή εφαρμογή της ουσιώδους αρχής «γνώριζε τον πελάτη σου»¹¹.

---

¹¹ Χεκίμογλου Αχιλλέας, «Πώς το βρώμικο χρήμα γίνεται καθαρό», Το Βήμα-πολιτική 11/07/2009

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

2.1 Το διεθνές θεσμικό πλαίσιο καταπολέμησης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος

Η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force –FATF) ιδρύθηκε στις 14-15/07/1989 στο Παρίσι από τη σύνοδο των αρχηγών κρατών και των κυβερνήσεων των επτά κυριότερων βιομηχανικών κρατών της Ομάδας των G-7 και την Προεδρεία της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Αποτελεί τον κύριο φορέα δημιουργίας κανόνων διεθνούς δικαίου κατά του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και γραμματειακά, υποστηρίζεται από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΟΣΑ). Στην FATF, μετέχουν τα κράτη – μέλη του ΟΟΣΑ και ως παρατηρητές, η Επιτροπή της Ε.Ε., το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο ΟΗΕ, το Forum για την Οικονομική Σταθερότητα – Financial Stability Forum (FSF), η Interpol, και άλλοι διεθνείς οργανισμοί.

Αποστολή της FATF, είναι η καθιέρωση διεθνών προτύπων και η ανάπτυξη πολιτικών σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ασχολείται με την επάρκεια των νομοθετικών κανονισμών και αναλαμβάνει να ελέγχει την υιοθέτηση των πολιτικών που χαράσσει σε παγκόσμιο επίπεδο, για την πρόληψη και καταστολή του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Στο πλαίσιο αυτό, ταξινομεί τα χρηματοοικονομικά κέντρα σε συνεργάσιμα και μη συνεργάσιμα. Μεριμνά επίσης, να ενημερώνει τη διεθνή κοινότητα, αναφορικά με τις σύγχρονες πρακτικές και μεθοδολογίες των οικονομικών εγκλημάτων και συντάσσει εκθέσεις αξιολόγησης της πληρότητας ή των αδυναμιών των μέτρων καταπολέμησης ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Από το έτος 2001 στις αρμοδιότητές της προστέθηκε και ο αγώνας για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Πέραν των ανωτέρω, η FATF, συγκεντρώνει και αξιολογεί τα αποτελέσματα της διεθνούς συνεργασίας για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων εγκληματικής προέλευσης. Έχει εκδώσει σαράντα (40) συστάσεις που αποτελούν ένα περιεκτικό οδηγό για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Οι Συστάσεις της εφαρμόζονται κυρίως στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και πιο συγκεκριμένα σε τράπεζες, και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων, τη «*Δέουσα επιμέλεια πελατών*», την «*Τήρηση αρχείου*», την «*Εκπαίδευση του προσωπικού*», τον «*Εσωτερικό Έλεγχο*» και τις «*Διαδικασίες αναφορών ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών/δραστηριοτήτων*».

Τον Οκτώβριο του 2001, εξέδωσε οκτώ (8) συμπληρωματικές ειδικές συστάσεις για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στο πλαίσιο των μέτρων που

λήφθηκαν μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 στις Η.Π.Α, καθώς και μία ένατη για τη διασυνοριακή μεταφορά κεφαλαίων. Το έτος 2004 αναθεωρήθηκαν οι είκοσι πέντε (25) από τις σαράντα (40) Συστάσεις για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος και σήμερα ισχύουν οι σαράντα (40) και οι εννιά (9) αναθεωρημένες Συστάσεις. Οι σαράντα (40) νέες Συστάσεις της FATF ενσωματώνουν σε ενιαίο κείμενο, τόσο τις παλαιές σαράντα (40) Συστάσεις για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, όσο και τις εννέα (9) Ειδικές Συστάσεις, που υιοθετήθηκαν στη συνέχεια για την καταπολέμηση χρηματοδότησης της τρομοκρατίας¹². Τις συστάσεις αυτές έχουν υποχρέωση να εφαρμόζουν όλες οι χώρες που είναι μέλη της, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Τα συνεργαζόμενα μέλη αυτοαξιολογούνται και εν τέλει αυτοπροσδιορίζονται κατά το βαθμό ανταπόκρισής τους στις ανωτέρω ειδικές συστάσεις.

Οι βασικότερες κατευθύνσεις της FATF είναι η άρση του τραπεζικού απορρήτου, η εντατικοποίηση της συνεργασίας και της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, η ποινικοποίηση του φαινομένου του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, η μη τήρηση ανώνυμων και ψευδών (σχετικά με τα στοιχεία ταυτότητας), τραπεζικών λογαριασμών από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η απαίτηση αναφοράς ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών/δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα στις αρμόδιες αρχές, καθώς και η λειτουργία Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών. Τέτοια μονάδα στην Ελλάδα, είναι η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας.

Σε διεθνές επίπεδο, ο δεσμευτικός χαρακτήρας των Συστάσεων της FATF επικυρώθηκε μέσα από τις Διεθνείς Συμβάσεις (συμβάσεις του ΟΗΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της νομοθεσίας της Ε.Ε.), αναφορικά με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όπως:

- i. Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1988, γνωστή ως «Σύμβαση της Βιέννης», σχετικά με την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών.
- ii. Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1990, γνωστή ως «Σύμβαση του Στρασβούργου», σχετικά με τη νομιμοποίηση, την ανίχνευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Με την εν λόγω Σύμβαση επιδιώκεται η διαμόρφωση ενός διεθνούς πλαισίου συνεργασίας, αναφορικά με την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος.
- iii. Η Διεθνής Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1999, σχετικά με την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2002 και έχει κυρωθεί από 132 κράτη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.

¹² Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ.4

- iv. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 2000, γνωστή ως «Σύμβαση του Παλέρμου», για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος σε διεθνές επίπεδο.

2.2 Το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο καταπολέμησης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος

Στον ευρωπαϊκό χώρο οι εξελίξεις ως προς την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, βασίζονται σε μεγάλο βαθμό, στα διεθνή πρότυπα που εξέδωσε η FATF.

Σε νομοθετικό επίπεδο και σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, η Πρώτη Οδηγία 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, της 10^{ης} Ιουνίου 1991, για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όριζε τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ως αδικήματα, σχετικά με την εμπορία ναρκωτικών και επέβαλλε υποχρεώσεις μόνο στον χρηματοπιστωτικό τομέα (πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί), που αφορούσαν στην εξακρίβωση της ταυτότητας των πελατών τους, την τήρηση αρχείου, τη θέσπιση εσωτερικών διαδικασιών, καθώς και την αναφορά κάθε ένδειξης νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στις αρμόδιες αρχές. Η εν λόγω Οδηγία προέβλεπε την υποχρεωτική γνωστοποίηση περιπτώσεων νομιμοποίησης από παράνομες δραστηριότητες, σε αντίθεση με τις σαράντα (40) αρχικές Συστάσεις της FATF, που προέβλεπαν προαιρετική γνωστοποίηση.

Η Δεύτερη Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4^{ης} Δεκεμβρίου 2001, για την τροποποίηση της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ, υιοθέτησε τις αναθεωρημένες πλέον σαράντα (40) συστάσεις της FATF το 1996. Η αναθεώρηση των Συστάσεων της FATF αφορούσε κυρίως, i) στην επέκταση του καταλόγου των κυρίων αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ii) στη διεύρυνση των καθηκόντων πρόληψης και αναφοράς των ύποπτων συναλλαγών και σε φορείς άλλους, εκτός του χρηματοοικονομικού τομέα (ανεξάρτητα νομικά επαγγέλματα) και iii) στον εκσυγχρονισμό του συστήματος εξακρίβωσης της ταυτότητας του πελάτη, με χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών. Εν προκειμένω, επήλθε μια σημαντική διεύρυνση των πράξεων που συνιστούν πλέον τα «βασικά εγκλήματα» και εντάσσονται στην έννοια της «εγκληματικής δραστηριότητας», καθώς και επέκταση των υποχρεώσεων που επεβλήθησαν εκτός των τραπεζικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών και σε άλλες επαγγελματικές τάξεις, μεταξύ των οποίων πλέον και στους δικηγόρους και συμβολαιογράφους¹³.

Τον Ιούνιο του 2003, η FATF αναθεώρησε τις Συστάσεις της, προκειμένου να καλύψει τη χρηματοδότηση τρομοκρατίας και προέβλεψε λεπτομερέστερες απαιτήσεις, όσον αφορά την εξακρίβωση και τον έλεγχο της ταυτότητας των

¹³ Ζημιανίτη Δ., «Η Τρίτη οδηγία για το ξεπλύμα χρήματος», ΕΕΠ 2007, 101 (105).

πελατών, τις καταστάσεις, όπου ο υψηλότερος κίνδυνος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μπορεί να δικαιολογεί τη λήψη ενισχυμένων μέτρων, καθώς και τις καταστάσεις, όπου ο μειωμένος κίνδυνος ενδέχεται να δικαιολογεί λιγότερο αυστηρούς ελέγχους. Οι αλλαγές αυτές αντικατοπτρίζονται στην Τρίτη Οδηγία 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26^{ης} Οκτωβρίου 2005, η οποία καλύπτει τις περισσότερες από τις σαράντα (40) συστάσεις της FATF και ορισμένες από τις εννιά (9) ειδικές συστάσεις αυτής, σχετικά με την πρόληψη χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, καθώς και στην συμπληρωματική Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής, της 1^{ης} Αυγούστου 2006, για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου¹⁴.

Με την Οδηγία 2007/64/EK, της 13^{ης} Δεκεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, με την οποία σε συνδυασμό με την Τρίτη Οδηγία (2005/60/EK) για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τίθεται σε εφαρμογή η σύσταση της FATF, σχετικά με την εναλλακτική αποστολή εμβασμάτων.

Σε διεθνές επίπεδο, η FATF, το Φεβρουάριο του 2012, ενέκρινε ένα νέο σύνολο Συστάσεων, που αποβλέπουν, αφενός μεν στην προστασία της ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, και αφετέρου στην αντιμετώπιση ορισμένων κατηγοριών οικονομικών εγκλημάτων που αναδείχθηκαν έντονα κατά τα τελευταία χρόνια και κρίνεται ότι αποτελούν επίσης απειλή για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, όπως η διαφθορά, η ανάπτυξη όπλων μαζικής καταστροφής και τα φορολογικά εγκλήματα¹⁵.

Στο πλαίσιο αυτό, εκδόθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ε.Ε., η τέταρτη Οδηγία 2015/849/EK, της 20^{ης} Μαΐου 2015, προκειμένου να ευθυγραμισθούν οι Οδηγίες 2005/60/EK και 2006/70/EK με τις νέες συστάσεις που εκδόθηκαν από τη FATF και επεκτάθηκαν το Φεβρουάριο του 2012. Σκοπός της εν λόγω Οδηγίας, είναι η προστασία της ευρωστίας, της ακεραιότητας και της σταθερότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, καθώς και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του, από τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Εκτός των ως άνω Οδηγιών, βάσει των οποίων επιβάλλονται σημαντικοί περιορισμοί στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών τραπεζών, η σχετική νομοθεσία για τη καταπολέμηση του φαινομένου της

¹⁴ <http://www.europarl.europa.eu>

¹⁵ <http://www.fatf-gafi.org>

νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συμπληρώθηκε και με μία σειρά από Αποφάσεις-Πλαίσιο, όπως είναι¹⁶:

- i. Η Απόφαση-Πλαίσιο του Συμβουλίου 2001/500/ΔΕΥ η οποία κατά κύριο λόγο ρυθμίζει ζητήματα εφαρμογής της Σύμβασης του 1990 του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- ii. Η Απόφαση-Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ που προωθεί την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και προσπαθεί να διευκολύνει την εκτέλεση αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη.
- iii. Η Απόφαση- Πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ για τη δήμευση προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος, με την οποία γίνεται προσπάθεια να διευκολυνθεί η δήμευση με μετριάσμο του βάρους απόδειξης αναφορικά με την προέλευση των περιουσιακών στοιχείων των προσώπων που έχουν καταδικασθεί για αδικήματα, τα οποία συνδέονται με το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία, καθώς επίσης και

ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ.1889/2005, της 26^{ης} Οκτωβρίου 2005, σχετικά με τους ελέγχους ρευστών διαθεσίμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από την Κοινότητα με τον οποίο τίθεται σε εφαρμογή η σύσταση της FATF, αναφορικά με τους μεταφορείς ρευστών διαθεσίμων. Με τον συγκεκριμένο κανονισμό επιβλήθηκε υποχρέωση δήλωσης σε κάθε πρόσωπο που εισέρχεται ή εξέρχεται από το έδαφος της Ε.Ε. με ποσό ίσης ή μεγαλύτερης αξίας από 10.000 ευρώ.

2.3 Το εθνικό θεσμικό πλαίσιο καταπολέμησης του ξέπλυματος μαύρου χρήματος

Σε μία προσπάθεια συμμόρφωσης της χώρας μας με τις υποχρεώσεις της προς την Ε.Ε., αλλά και συμφωνίας της με το γενικότερο διεθνές περιβάλλον, το υσχύνον εθνικό θεσμικό πλαίσιο έχει κυρίως διαμορφωθεί με την ενσωμάτωση της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, η οποία εναρμονίζεται με τις σαράντα (40) Συστάσεις της FATF.

Η επίδραση του διεθνούς και κοινοτικού κανονιστικού πλαισίου για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, στην εθνική νομοθεσία της χώρας μας, απεικονίζεται ως ακολούθως:

1. (α) Διεθνές θεσμικό πλαίσιο: FATF, 1990: 40 Συστάσεις
(β) Κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο: Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
(γ) Εθνικό θεσμικό πλαίσιο: ν. 2331/1995
2. (α) Διεθνές θεσμικό πλαίσιο: FATF, 1996: 40 Συστάσεις

¹⁶ Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ. 9

- (β) Κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο: Οδηγία 2001/97/EK, για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
  - (γ) Εθνικό θεσμικό πλαίσιο: ν. 3424/2005
3. (α) Διεθνές θεσμικό πλαίσιο: FATF, 2003: 40 Συστάσεις
- (β) Κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο: Οδηγία 2005/60/EK και Οδηγία της Επιτροπής 2006/70/EK, για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
  - (γ) Εθνικό θεσμικό πλαίσιο: ν. 3691/2008
4. (α) Διεθνές θεσμικό πλαίσιο: FATF, 2003: 9 Συστάσεις
- (β) Κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο: Οδηγία 2005/60/EK και Κανονισμός 1781/2006 για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
  - (γ) Εθνικό θεσμικό πλαίσιο: ν. 3691/2008
5. (α) Διεθνές θεσμικό πλαίσιο: Σύμβαση της Βιέννης, 1988
- (β) Κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο: Οδηγία 91/308/ΕΟΚ , για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχότροπων ουσιών
  - (γ) Εθνικό θεσμικό πλαίσιο: ν. 1990/1991
6. (α) Διεθνές θεσμικό πλαίσιο: Σύμβαση Στρασβούργου, 1990
- (β) Κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο: Απόφαση –Πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχότροπων ουσιών
  - (γ) Εθνικό θεσμικό πλαίσιο: ν. 2655/1998
7. (α) Διεθνές θεσμικό πλαίσιο: Διεθνής Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών, 1999
- (β) Κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο: Απόφαση –Πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
  - (γ) Εθνικό θεσμικό πλαίσιο: ν. 3034/2002

2.3.1 Ο νόμος 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α')

Η πρώτη Οδηγία 91/308/EK ενσωματώθηκε στην εθνική έννομη τάξη, με το ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α'), για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, βάσει του οποίου τυποποιήθηκε το αδίκημα της τέλεσης ξεπλύματος μαύρου χρήματος, στην ελληνική έννομη τάξη. Με το νόμο, αποσαφηνίζονται για πρώτη φορά, έννοιες, όπως, περιουσία, νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, χρηματοπιστωτικός οργανισμός. Ως πρώτες πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τυποποιούνταν πράξεις, όπως η απόκρυψη, η αγορά, η μετατροπή ή μεταβίβαση οποιασδήποτε περιουσίας που αποκτήθηκε με εγκληματική δραστηριότητα. Επίσης, καθιερώθηκε λίστα αδικημάτων που συνιστούσαν πράξεις εγκληματικής δραστηριότητας και

προβλεπόταν μια σειρά από ρυθμίσεις, που αφορούσαν στην τύχη του μαύρου χρήματος (περιουσία), του προερχόμενου από εγκληματικές δραστηριότητες και εστιάζονταν στην κατάσχεση και στη δήμευση.

2.3.2 Ο νόμος 3424/2005 (ΦΕΚ 305 Α')

Με το ν.3424/2005 (ΦΕΚ 305 Α'), «Τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση διατάξεων του ν.2331/1995 και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2001/97/ΕΚ», έγιναν οι αναγκαίες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις των διατάξεων του ν.2331/1995, ώστε να ενσωματωθούν σε αυτόν η αναφερόμενη οδηγία και ορισμένες αναθεωρημένες Συστάσεις της FATF. Με τις διατάξεις του άρθρου 4 του ν.2331/1995, προβλέπονταν υποχρεώσεις για τα συνήθως δυνάμενα να εμπλακούν στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος, πιστωτικά ιδρύματα, η τήρηση των οποίων ελέγχεται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Μεταξύ των υποχρεώσεων, είναι ότι τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να παρέχουν στην ανεξάρτητη Αρχή του άρθρου 7 του νόμου, την εισαγγελική αρχή, τον ανακριτή και το δικαστήριο, όποια πληροφορία ή στοιχείο ζητηθεί σχετικά με συναλλαγή, που συνδέεται με το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, υποχρεούμενα σε τήρηση αυστηρής εχεμύθειας.

2.3.3 Ο νόμος 3691/2008 (ΦΕΚ 166 Α')

Με το ν. 3691/2008 (ΦΕΚ 166 Α'), ο οποίος αναβαθμίζει σημαντικά τους μηχανισμούς πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αλλά και της προστασίας της ακεραιότητας και φήμης του χρηματοπιστωτικού τομέα, ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία η Τρίτη κοινοτική Οδηγία 2005/60/ΕΚ, ενώ καταργήθηκαν ρητά οι προγενέστεροι δύο νόμοι (ν.2331/1995 και ν.3424/2005). Επίσης, με τον ίδιο νόμο ενσωματώθηκαν στην εθνική έννομη τάξη και διατάξεις της συμπληρωματικής Οδηγίας που αποτελεί εφαρμοστικό μέτρο της τρίτης Οδηγίας 2005/60/ΕΚ, κατά το μέρος που αφορά στον ορισμό του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή της εξαιρέσεως σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση.

Σημαντικές τροποποιήσεις του ν.3691/2008, πραγματοποιήθηκαν μεταγενέστερα με το ν.3875/2010 και αφορούν κυρίως στο ποινικό αδίκημα της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς και το ν.3932/2011 που αφορούν κυρίως στην οργανωτική δομή της Αρχής Καταπολέμησης νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ν.3691/2008, «ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ»

3.1 Βασικά Αδικήματα και οι τελούμενες πράξεις νομιμοποίησης εσόδων

Με το άρθρο 3 του ν.3691/2008, έχουμε ένα νέο πίνακα «βασικών αδικημάτων», διαφοροποιημένο από αυτόν του ν.2331/1995 και του ν.3424/2005. Το βασικό αδίκημα (εγκληματική δραστηριότητα) είναι αυτό που παράγει τα προς νομιμοποίηση έσοδα. Ενδεικτικά, στα βασικά αδικήματα, σύμφωνα με τις αναφερόμενες διατάξεις περιλαμβάνονται οι ακόλουθες εγκληματικές πράξεις: η εγκληματική οργάνωση, οι τρομοκρατικές πράξεις και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, η παθητική και η ενεργητική δωροδοκία, η δωροδοκία δικαστή, η εμπορία ανθρώπων, η απάτη με υπολογιστή, η σωματεμπορία, τα προβλεπόμενα στα άρθρα 20 έως και 23 του ν.3459/2006 «Κώδικας Νόμου για τα ναρκωτικά», η παράνομη διακίνηση όπλων, η εμπορία αρχαιοτήτων, καθώς και η απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των ευρωπαϊκών κοινοτήτων.

Ειδικότερα, στο νόμο, ως «βασικά αδικήματα» καταγράφονται καταρχήν 17 κατηγορίες εγκλημάτων, οι οποίες διαφέρουν αισθητά από αυτές που ρητά μνημονεύονταν στο άρθρο 2 του ν.3424/2005 και για τις οποίες δεν γίνεται καμία μνεία για παραγωγή ωφελημάτων. Έτσι για πρώτη φορά συμπεριλαμβάνονται στον αναλυτικό πίνακα, αδικήματα όπως: η ενεργητική δωροδοκία, η δωροδοκία δικαστή, τα προβλεπόμενα στο άρθρο 87 παράγραφοι 5,6,7 και 8 και στο άρθρο 88 του ν.3386/2005 - «Είσοδος, διαμονή και κοινοτική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια», καθώς και τα προβλεπόμενα στα άρθρα 29 και 30 του ν.3340/2005 «Για την προστασία της Κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης αγοράς». Πέραν των ανωτέρω, ο νόμος προβλέπει, επιπροσθέτως και μία 18^η γενική κατηγορία, η οποία δεν προσδιορίζεται ειδικά, αλλά περιλαμβάνει «κάθε άλλο αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος». Ως «βασική πράξη» μπορούν ίσως να νοηθούν και όλα τα αδικήματα, αρκεί να προκύπτει περιουσιακό όφελος¹⁷.

Με το άρθρο 2 του ν.3691/2008, προβλέπονται οι πράξεις που συνιστούν νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Οι πράξεις νομιμοποίησης, δεν παράγουν τεκμήριο νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,

¹⁷ Παύλου Στεφ. / Δημήτραινα Γ, «Η Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες στη Διαχρονική της Διάσταση» (Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008), Εκδόσεις Π.Ν ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα 2009, σελ. 10-11.

αλλά αυτές πρέπει και να είναι αντικειμενικά πρόσφορες να οδηγήσουν σε νομιμοποίηση του υλικού αντικειμένου, αλλά και να αντιστοιχούν πράγματι σε νομιμοποίηση εσόδων. Υλικό αντικείμενο της νομιμοποίησης εσόδων οποιασδήποτε μορφής, αποτελεί η προς νομιμοποίηση περιουσία. Η κύρια δηλαδή πράξη είναι η νομιμοποίηση, οπότε και οι επιμέρους τυποποιούμενες πράξεις συνιστούν τρόπους τέλεσης του εγκλήματος της νομιμοποίησης, γεγονός που πρέπει να συντρέχει πραγματικά και να διαπιστώνεται κάθε φορά¹⁸. Ειδικότερα, το άρθρο 2 του νόμου, ορίζει ως πράξεις για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος τις ακόλουθες:

- Η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι αυτή προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του.
- Η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο όσον αφορά τη φύση, προέλευση, διάθεση, διακίνηση ή χρήση περιουσίας ή τον τόπο που αυτή αποκτήθηκε εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες.
- Η απόκτηση, κατοχή, διαχείριση ή χρήση περιουσίας που αποκτήθηκε με εγκληματικές δραστηριότητες.
- Η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού, εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα.
- Η σύσταση οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για τη διάπραξη μιας ή περισσοτέρων από τις πράξεις που αναφέρονται στα παραπάνω στοιχεία α' έως δ' και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα.

Επιπροσθέτως, νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες υπάρχει και όταν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία έλαβαν χώρα στο έδαφος άλλου κράτους, εφόσον αυτές θα ήταν βασικό αδίκημα αν αδιαπράττονταν στην Ελλάδα και θεωρούνται αξιόποινες, σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους.

Στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης της νομιμοποίησης εσόδων οποιασδήποτε μορφής, αποτελεί η προέλευση της προς νομιμοποίηση περιουσίας άμεσα και αιτιακά από την τέλεση προηγούμενης εγκληματικής δραστηριότητας¹⁹. Συνεπώς, προϋπόθεση διερεύνησης της συνδρομής πράξης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αποτελεί η διαπίστωση της τέλεσης ενός

¹⁸ Παύλου Στεφ. / Δημήτρα Γ, «Η Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες στη Διαχρονική της Διάσταση» (Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008), Εκδόσεις Π.Ν ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα 2009, σελ. 13

¹⁹ Δημήτρα Γ. «Η διερεύνηση της έννοιας της «βασικής» εγκληματικής πράξης στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», ΠοινΧρ ΝΣΤ/2006 351 (353), Σ. Παύλου, «Διωκτικές Εκτροπές στην εφαρμογή του Ν.2331/1995 και ο απαιτούμενος εξορθολογισμός της εφαρμογής του», Ποιν Χρον ΝΓ/2003, 198-199

προηγθέντος βασικού αδικήματος, από τη διάπραξη του οποίου προήλθε η προς νομιμοποίηση περιουσία. Το δικαστήριο προκειμένου να ερευνήσει τη συνδρομή τέλεσης αδικήματος νομιμοποίησης εσόδων, υποχρεούται παρεμπιπτόντως να ερευνήσει την τέλεση συγκεκριμένης προηγούμενης κύριας πράξης (βασικού αδικήματος) και να διαπιστώσει, αν η προς νομιμοποίηση περιουσία προήλθε άμεσα και αιτιακά από την τέλεση αυτού. Το γεγονός ότι κάποιος δε μπορεί να δικαιολογήσει την προέλευση των χρημάτων, τα οποία βρίσκονται στην κατοχή του, δεν αποτελεί ένδειξη για τη θεμελίωση του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Πρέπει να αποδεικνύεται και να αιτιολογείται ειδικά και εμπειριστατωμένα στο βούλευμα ή στην απόφαση, η πρόσδοση της νομιμοφάνειας στην περιουσία, η οποία πρέπει να τελείται με τις συγκεκριμένες πράξεις, που προβλέπονται στο άρθρο 2 του νόμου και την οποία πρέπει να αποδείξει η πολιτεία. Εάν δεν μπορεί να αποδειχθεί και να αιτιολογηθεί ειδικά και εμπειριστατωμένα η προέλευση της περιουσίας από συγκεκριμένη εγκληματική δραστηριότητα, το αδίκημα δεν στοιχειοθετείται²⁰.

3.2 Υπόχρεα Πρόσωπα

Με το άρθρο 5, παρ. 1 του ν.3691/2008, ως υπόχρεα πρόσωπα, ορίζονται τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που υπόκεινται στις υποχρεώσεις του εν λόγω νόμου. Ενδεικτικά, ως υπόχρεα πρόσωπα νοούνται: τα πιστωτικά ιδρύματα, οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, οι εταιρείες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών, οι ορκωτοί ελεγκτές-λογιστές, οι εταιρείες ορκωτών ελεγκτών – λογιστών, οι λογιστές που δεν συνδέονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας και οι ιδιώτες ελεγκτές, οι φορολογικοί ή φοροτεχνικοί σύμβουλοι και οι εταιρείες φορολογικών ή φοροτεχνικών συμβούλων, οι επιχειρήσεις καζίνο και τα καζίνο επί πλοίων με ελληνική σημαία, καθώς και οι επιχειρήσεις, οργανισμοί και άλλοι φορείς του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα που διοργανώνουν ή και διαξάγουν τυχερά παιχνίδια και πρακτορεία που σχετίζονται με τις δραστηριότητες αυτές, οι κτηματομεσίτες και οι κτηματομεσιτικές εταιρείες, οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας όταν η σχετική συναλλαγή γίνεται σε μετρητά και η αξία της ανέρχεται τουλάχιστον σε 15.000 ευρώ, οι οίκοι δημοπρασίας, οι εκπλειστηριαστές, οι ενεχυροδανειστές, οι συμβολαιογράφοι και οι δικηγόροι, όταν συμμετέχουν, είτε ενεργώντας εξ ονόματος και για λογαριασμό των πελατών τους στο πλαίσιο χρηματοπιστωτικών συναλλαγών επί ακινήτων, είτε βοηθώντας στο σχεδιασμό ή στην υλοποίηση συναλλαγών για τους πελάτες τους σχετικά, με την αγορά ή πώληση ακινήτων ή επιχειρήσεων, κ.λπ., τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες σε εταιρείες και εμπιστεύματα (trusts), εξαιρούμενων των προσώπων που αναφέρονται στα στοιχεία στ' και γ' του άρθρου αυτού, τα οποία παρέχουν κατά επιχειρηματική δραστηριότητα οποιαδήποτε

²⁰ Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ.79-80

από τις ακόλουθες υπηρεσίες σε τρίτα μέρη, όπως συστήνουν εταιρείες ή άλλα νομικά πρόσωπα, κ.λπ.

3.3 Αρμόδιες Εποπτικές Αρχές

Με το άρθρο 6, παρ. 1 του ν.3691/2008, ως αρμόδιες αρχές νοούνται οι δημόσιες αρχές οι οποίες εποπτεύουν, για την εφαρμογή των διατάξεων του εν λόγω νόμου, τα υπόχρεα πρόσωπα.

Στις Αρμόδιες αρχές (άρθρο 6, παρ. 2) περιλαμβάνονται:

I. Η Τράπεζα της Ελλάδος για:

- τα πιστωτικά ιδρύματα,
- τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης,
- τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων,
- τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος,
- τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων,
- εταιρείες παροχής πιστώσεων,
- τις επιχειρήσεις της περίπτωσης ιστ' της παρ.3 του άρθρου 4 του παρόντος νόμου,
- τις ταχυδρομικές εταιρείες, στην έκταση που ασκούν τη δραστηριότητα της διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων. Η Τράπεζα της Ελλάδος, στα πλαίσια της εποπτείας της επί των εταιρειών αυτών, συνεργάζεται με το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών και με την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων.

II. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για:

- τις ανώνυμες εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου,
- τις ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων,
- τις ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων σε ακίνητη περιουσία, τις ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών, καθώς και τις εταιρείες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών, από τη στιγμή που θα γνωστοποιηθεί στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς η αδειοδότησή τους από τον αρμόδιο φορέα.

III. Η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης για τις ασφαλιστικές εταιρείες και τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές.

IV. Η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων για τους ορκωτούς ελεγκτές-λογιστές και τις εταιρείες ορκωτών ελεγκτών –λογιστών.

V. Το Υπουργείο Οικονομικών (Σ.Δ.Ο.Ε και Γ.Γ.Δ.Ε)

VI. Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος (άρθρο 29, παρ. 2 του ν.4021/2011).

3.4 Η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης

Η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, συστάθηκε με το ν.2331/1995 και λειτουργεί από το 1997. Εν συνεχεία, με το ν.3424/2005, η Επιτροπή του άρθρου 7 αναβαθμίστηκε σημαντικά, ορίστηκε ως Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή, με την επωνυμία «Εθνική Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» και εξοπλίστηκε με υπερεξουσίες, λόγος και για τον οποίο εντονότατα επικρίθηκε η νομιμότητα ορισμένων δραστηριοτήτων της και υπερεξουσιών της²¹.

Η ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της Επιτροπής καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, του άρθρου 7 του ν.3691/2008, κατέστη αναγκαία, προκειμένου να ανταποκριθεί στην ανάγκη περιορισμού της εξάπλωσης του εθνικού και διασυνοριακού οικονομικού εγκλήματος, σε ένα διαρκές πλαίσιο ανάπτυξης των νέων τεχνικών που χρησιμοποιούνται για την αθέμιτη διακίνηση και απόκρυψη κεφαλαίων, αλλά και στην πλήρη συμμόρφωσή της με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία της.

Η αντιμετώπιση των εν λόγω αναγκών οδήγησε τον Μάρτιο του 2011 με τη ψήφιση και δημοσίευση του ν.3932/2011 (ΦΕΚ Α΄ 49) στη δημιουργία μιας ανεξάρτητης και αναβαθμισμένης Αρχής, με την επωνυμία «Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης». Η Αρχή αποτελεί την εθνική μονάδα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, συνεισφέροντας στην ασφάλεια και τη σταθερότητα της δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής. Ο ν. 3932/2011 τροποποίησε επιμέρους άρθρα του ν.3691/2008, με σκοπό την αποτελεσματικότερη λειτουργία του μηχανισμού καταπολέμησης του ξέπλυματος μαύρου χρήματος, στο πλαίσιο της πλήρους εναρμόνισης με τους διεθνούς κανόνες. Η Αρχή συγκροτείται από τον Πρόεδρο, έναν ανώτατο εισαγγελικό λειτουργό εν ενεργεία (Αντιεισαγγελέας Αρείου Πάγου) που επιλέγεται με απόφαση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου του Αρείου Πάγου, και έντεκα μέλη, τριετούς θητείας, που μπορεί να ανανεώνεται για μια ακόμη φορά. Η οργανωτική της δομή περιλαμβάνει, τρεις (3) επιμέρους και αυτοτελείς μονάδες: την Α΄ Μονάδα Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, με αρμοδιότητες αυτές της καταργούμενης Επιτροπής του άρθρου 7 του ν.3691/2008, τη Β΄ Μονάδα Οικονομικών Κυρώσεων

²¹ Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ.295

κατά υπόπτων τρομοκρατίας και τη Γ΄ Μονάδα Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης.

Ειδικότερα, για τη λειτουργία της Α΄ Μονάδας Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, της αναφερόμενης Αρχής, οι αρμοδιότητές της, αφορούν κυρίως, στη συγκέντρωση, ανάλυση, διερεύνηση και επεξεργασία αναφορών ασυνήθων και υπόπτων συναλλαγών που διαβιβάζονται σ' αυτή από τα υπόχρεα νομικά και φυσικά πρόσωπα (χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλοι οργανισμοί), καθώς και κάθε άλλη πληροφορία που περιέχεται σε γνώση της και σχετίζεται με τα αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Επιπλέον, παρέχει κατευθυντήριες οδηγίες στα υπόχρεα πρόσωπα και φορείς και συνεργάζεται με τις δημόσιες υπηρεσίες ή οργανισμούς, καθώς και κάθε νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου.

Κατ'εφαρμογή του άρθρου 26, παρ. 1 του ν.3691/2008, προβλέπεται η υποχρέωση των υποχρέων προσώπων, να ενημερώνουν αμελλητί την Αρχή καταπολέμησης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, αναφορικά με τη γνώση ή τις σοβαρές ενδείξεις ή υποψίες τους, για πράξεις νομιμοποίησης. Πρόκειται για υποχρέωση παροχής στοιχείων και πληροφοριών, στο πλαίσιο ελέγχου και έρευνας υποθέσεων σχετικών με τα βασικά αδικήματα του άρθρου 2 του εν λόγω νόμου.

Η Αρχή, όταν λαμβάνει γνώση οποιαδήποτε ασυνήθης ή ύποπτη συναλλαγή, αρχικά διενεργεί διοικητική έρευνα, προκειμένου να την αξιολογήσει και να διαπιστώσει αν συνδέεται ή όχι με τη διάπραξη αδικημάτων του άρθρου 2 και των συναφών με αυτές βασικών αδικημάτων, του άρθρου 3 του ν.3691/2008. Μετά το πέρας της διοικητικής έρευνας, η Ολομέλεια της Αρχής, αποφασίζει αν πρέπει να συνεχισθεί η διοικητική έρευνα ή να τεθεί στο αρχείο η υπόθεση ή να παραπεμφθεί στον αρμόδιο εισαγγελέα, εφόσον τα συλλεγόμενα στοιχεία κρίνονται επαρκή για την εν λόγω παραπομπή ή αν επιβάλλεται η διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης. Όταν η Ολομέλεια της Αρχής αποφασίζει τη διενέργεια ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης, ορίζει ειδικό προανακριτικό υπάλληλο. Σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης ή ελλιπούς συνεργασίας των εποπτευομένων προσώπων ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές για την λήψη ανάλογων μέτρων.

Ο Πρόεδρος της Αρχής, έχει εκ του νόμου τη δυνατότητα να διατάσσει τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων και ειδικότερα την άμεση απαγόρευση της κίνησης λογαρισμών, τίτλων, χρηματοπιστωτικών προϊόντων ή το άνοιγμα θυρίδων ή η απαγόρευση μεταβίβασης ή εκποίησης οποιουδήποτε άλλου περιουσιακού στοιχείου για το οποίο, προκύπτουν βάσιμες υπόνοιες ότι συνδέεται με την τέλεση των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Για την εκτέλεση του έργου της, η Α΄ Μονάδα έχει πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής ή οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα, καθώς και στο σύστημα «Τειρεσίας». Επιπλέον, μπορεί να ζητά τη συνεργασία και την παροχή στοιχείων από δικαστικές, προανακριτικές ή ανακριτικές αρχές, δημόσιες υπηρεσίες, νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού

δικαίου και οργανισμούς οποιασδήποτε μορφής. Έναντι της Α΄ Μονάδας δεν ισχύει, κατά τη διάρκεια των ελέγχων και ερευνών τους, οποιοδήποτε τραπεζικό, χρηματιστηριακό, φορολογικό ή επαγγελματικό απόρρητο με την επιφύλαξη των σχετικών του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Τέλος, η Αρχή υποχρεούται σε ετήσια βάση να υποβάλει Έκθεση πεπραγμένων προς την Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, ενώ σε διεθνές επίπεδο υποβάλλει ανά τετράμηνο εκθέσεις προόδου στην FATF.

3.5 Οι επιμέρους υποχρεώσεις των υπόχρεων προσώπων

3.5.1 Η υποχρέωση παροχής στοιχείων και πληροφοριών προς τις αρμόδιες αρχές

Σε συνέχεια της προβλεπόμενης υποχρέωσης των υπόχρεων προσώπων να ενημερώνουν την Αρχή καταπολέμησης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, προβλέπεται η περαιτέρω υποχρέωση των υπόχρεων προσώπων να παρέχουν στοιχεία και πληροφορίες προς τις αρμόδιες αρχές, στο πλαίσιο έρευνας ή ανάκρισης για συναλλαγές που ενδεχομένως συνδέονται με ξέπλυμα μαύρου χρήματος.

3.5.2 Η απαγόρευση της γνωστοποίησης

Με το άρθρο 31 του ν. 3691/2008, επιβάλλεται στα υπόχρεα πρόσωπα η υποχρέωση απαγόρευσης της γνωστοποίησης πληροφοριών σχετικών με αναφορές ύποπτων συναλλαγών. Η ίδια διάταξη προβλέπει και την ποινική κύρωση σε περίπτωση παραβίασης αυτής της υποχρέωσης, προβλέποντας ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή σε βάρος του υπόχρεου προσώπου που παραβίασε από πρόθεση το καθήκον εχεμύθειας, το οποίο του επιβλήθηκε από τη διάταξη αυτή. Στο άρθρο 32 του νόμου αναφέρονται οι εξαιρέσεις της απαγόρευσης γνωστοποίησης. Κατά την παρ. 1 του άρθρου 32 του εν λόγω νόμου, η γνωστοποίηση από το υπόχρεο πρόσωπο προς την Αρχή καταπολέμησης σχετικών πληροφοριών, δεν αποτελεί παράβαση του άρθρου 31 και δεν συναπάγεται οποιαδήποτε ευθύνη σε βάρος του υπόχρεου προσώπου εκτός, αν αυτό ενήργησε κακόβουλα.

3.5.3 Η υποχρέωση αποφυγής διενέργειας συναλλαγών ή παροχής υπηρεσιών

Με το άρθρο 27, παρ. 2 του ν.3691/2008, ρυθμίζονται οι υποχρεώσεις των υποχρέων προσώπων κατά τη σύναψη των συναλλαγών, την άσκηση δραστηριοτήτων, ή την παροχή υπηρεσιών προς τον πελάτη, για τις οποίες γνωρίζουν ή υποπτεύονται, ότι συνδέονται με τα αδικήματα του άρθρου 2 αυτού. Πρόκειται για τις περιπτώσεις εκείνες, κατά τις οποίες το υπόχρεο πρόσωπο υποπτεύεται ότι η επικείμενη συναλλαγή, συνδέεται με πράξη ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Εν προκειμένω, το υπόχρεο πρόσωπο, υποχρεούται να αποφύγει τη διενέργεια της αιτούμενης συναλλαγής, διότι διαφορετικά, κινδυνεύει να θεωρηθεί ότι συμπράττει στην τέλεση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, στην περίπτωση που υπονιάζεται ότι το αντικείμενο της συναλλαγής αποτελεί προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας και επομένως εν γνώσει του συμμετέχει κατά την ολοκλήρωση της συναλλαγής.

3.5.4 Η εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη

3.5.4.1 Περιπτώσεις εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας

Η επιβολή εφαρμογής μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, αποτελεί καινοτομία που εισήγαγε η Τρίτη Οδηγία 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και στο πλαίσιο αυτό μεταφέρθηκε αυτούσια στο ν.3691/2008 και προβλέφθηκε στα άρθρα 12 έως 15. Τα υπόχρεα πρόσωπα εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη τους στις εξής περιπτώσεις²²:

- όταν συνάπτουν επιχειρηματικές σχέσεις,
- όταν διενεργούν περιστασιακές συναλλαγές που ανέρχονται σε ποσό τουλάχιστον 15.000 ευρώ, ανεξάρτητα από το αν η συναλλαγή διενεργείται με μία μόνη πράξη ή με περισσότερες, μεταξύ των οποίων φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση,
- όταν υπάρχει υπόνοια για απόπειρα ή διάπραξη αδικημάτων του άρθρου 2,
- όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια, την πληρότητα ή την καταλληλότητα των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν προηγουμένως για την πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη, άλλου προσώπου για λογαριασμό του οποίου ενεργεί ο πελάτης και του πραγματικού δικαιούχου ή των πραγματικών δικαιούχων του πελάτη.

3.5.4.2 Μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας

Κατά το άρθρο 13 του ν.3691/2008, ανατίθενται στο υπόχρεο πρόσωπο υποχρεώσεις που στοχεύουν να διασφαλίσουν τον πλήρη έλεγχο όλων των στοιχείων της συναλλαγής, στην οποία καλείται να παράσχει τις υπηρεσίες του. Τα υπόχρεα πρόσωπα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν στις αρμόδιες αρχές ότι η έκταση των μέτρων που λαμβάνουν είναι ανάλογη με τους κινδύνους των αδικημάτων του άρθρου 2, ότι εφαρμόζουν αυτά τα μέτρα με συνέπεια και αποτελεσματικότητα και ότι συμμορφώνονται με τις αποφάσεις των αρμοδίων αρχών.

Ειδικότερα, τα μέτρα της συνήθους δέουσας επιμέλειας περιλαμβάνουν:

- την πιστοποίηση της ταυτότητας του πελάτη και την επαλήθευσή τους, βάσει εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών από αξιόπιστες και ανεξάρτητες πηγές,
- την πιστοποίηση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου ή των πραγματικών δικαιούχων της εταιρείας-πελάτη,
- τη συλλογή πληροφοριών για τη σκοπούμενη φύση της επιχειρηματικής σχέσης ή σημαντικών συναλλαγών ή δραστηριοτήτων του πελάτη ή του πραγματικού δικαιούχου,
- την εξέταση με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγής ή δραστηριότητας η οποία από τα φύση της ή από τα στοιχεία που αφορούν το πρόσωπο ή την

²² Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ. 222

ιδιότητα του συναλλασσομένου μπορεί να συνδεθεί με ξέπλυμα μαύρου χρήματος,

- την άρνηση κατάρτισης της συναλλαγής ή της παροχής υπηρεσιών από το υπόχρεο πρόσωπο, αν δεν έχουν πιστοποιηθεί ή επαληθευθεί η ταυτότητα του πελάτη,
- την άσκηση συνεχούς ελέγχου.

Τα αναφερόμενα μέτρα εξειδικεύονται στη Απόφαση ΕΤΠΘ 281/5/17.03.2009 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, της Τράπεζας της Ελλάδος.

3.5.4.3 Καθορισμός του χρόνου εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας

Σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ.1 του ν.3691/2008, η πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη, για λογαριασμό του οποίου ενεργεί ο πελάτης και του πραγματικού ή των πραγματικών δικαιούχων, πρέπει να πραγματοποιείται πριν από τη σύναψη της επιχειρηματικής σχέσης ή τη διενέργεια της συγκεκριμένης συναλλαγής ή δραστηριότητας, στην οποία καλείται το υπόχρεο πρόσωπο να συμμετάσχει και να παράσχει τις υπηρεσίες του.

Με την παρ. 2 του άρθρου 14 του νόμου, εισάγεται παρέκκλιση στην ως άνω υποχρέωση της προγενέστερης πιστοποίησης και επαλήθευσης των στοιχείων της ταυτότητας των ως άνω προσώπων, κατά την οποία, επιτρέπεται να ολοκληρώνεται η επαλήθευση κατά τη σύναψη των επιχειρηματικών σχέσεων, εφόσον αυτό απαιτείται για να μη διακοπεί η ομαλή διεξαγωγή των συναλλαγών και εφόσον ο κίνδυνος των αδικημάτων του άρθρου 2 είναι μικρός. Στις περιπτώσεις αυτές, οι διαδικασίες επαλήθευσης περατώνονται το συντομότερο δυνατόν μετά την αρχική επαφή.

3.5.4.4 Μέτρα αυξημένης δέουσας επιμέλειας

Με τα άρθρα 19 έως 22 του ν.3691/2008 επιβάλλεται η λήψη μέτρων αυξημένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη από τα υπόχρεα πρόσωπα, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- όταν ο πελάτης δεν είναι παρών κατά την εκτέλεση της συναλλαγής ή δραστηριότητας,
- όταν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί έχουν σχέσεις τραπεζικής ανταπόκρισης με ανταποκριτές ιδρύματα από τρίτες χώρες, και
- όταν εκτελούνται συναλλαγές με ένα πολιτικά εκτεθειμένο πρόσωπο.

3.5.4.4.1 Συναλλαγές χωρίς τη φυσική παρουσία του πελάτη

Στο άρθρο 20 του ν.3691/2008, το οποίο αναφέρεται σε συναλλαγές που συνάπτονται από το υπόχρεο πρόσωπο εξ ονόματος ή για λογαριασμό του πελάτη του, αλλά χωρίς τη φυσική του παρουσία, κατά τη σύναψη της συναλλαγής, προβλέπεται η υποχρέωση των υποχρέων προσώπων να εφαρμόζουν ειδικά και

κατάλληλα μέτρα προς αντιστάθμιση του υψηλότερου κινδύνου που παρουσιάζουν οι περιπτώσεις αυτές, ως ακολούθως:

- επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη με πρόσθετα αποδεικτικά έγγραφα, δεδομένα ή πληροφορίες,
- λήψη συμπληρωματικών μέτρων για τον έλεγχο ή την πιστοποίηση των υποβληθέντων εγγράφων ή επιβεβαιωτικής πιστοποίησης από πιστωτικό ίδρυμα ή οργανισμό εγκατεστημένο στην Ε.Ε.,
- διασφάλιση ότι η πρώτη πληρωμή, στο πλαίσιο των συναλλαγών πραγματοποιείται μέσω λογαριασμού, ο οποίος έχει ανοιχθεί επ'ονόματι του πελάτη σε πιστωτικό ίδρυμα εγκατεστημένο στην Ε.Ε.

3.5.4.4.2 Τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα

Στο άρθρο 22 παρ. 1 του ν.3691/2008, απαριθμούνται τα πρόσωπα εκείνα που περιλαμβάνονται στα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα και παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων, λόγω των δημόσιων θέσεων που κατέχουν. Εν προκειμένω, ο νόμος προβλέπει την υποχρέωση των υποχρέων προσώπων να λαμβάνουν αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, όσον αφορά τις συναλλαγές με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα. Στα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, περιλαμβάνονται, ενδεικτικά, οι Αρχηγοί Κρατών και Κυβερνήσεων, Υπουργοί, μέλη κοινοβουλίων, ανωτάτων δικαστηρίων, πρεσβευτές. Επίσης, καθορίζονται οι «άμεσοι στενοί συγγενείς», καθώς και τα «πρόσωπα που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες» των πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων. Τέλος, προβλέπεται ότι στα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα δεν περιλαμβάνονται τα πρόσωπα που είναι εγκαταστημένα στην Ελλάδα.

3.5.4.5 Η φύλαξη αρχείων και στοιχείων

Με το άρθρο 35 του ν.3691/2008, προβλέπεται η υποχρέωση των υπόχρεων προσώπων για φύλαξη των αρχείων και στοιχείων, καθώς και το χρονικό διάστημα τήρησής τους. Ειδικότερα, προβλέπεται η υποχρέωσή τους να φυλάσσουν τα στοιχεία πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη και επαλήθευσή τους, καθώς και τα νομιμοποιητικά έγγραφα βάσει των οποίων έγινε η πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη, καθώς επίσης και τα πρωτότυπα ή αντίγραφα παραστατικά κάθε είδους συναλλαγών, για τουλάχιστον πέντε έτη μετά το τέλος της επιχειρηματικής σχέσης.

3.6 Οι ποινικές και διοικητικές κυρώσεις του ν.3691/2008

3.6.1 Οι επιβαλλόμενες ποινικές κυρώσεις

Στο άρθρο 45 του ν.3691/2008 περιλαμβάνονται οι διατάξεις που προβλέπουν τις ποινικές κυρώσεις για τη διάπραξη των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Η βασική ποινή για τα βασικά αδικήματα του

άρθρου 2 του ν.3691/2008 είναι η ποινή κάθειρξης πέντε έως δέκα ετών. Με το ν.3691/2008 προστέθηκε και επιβολή αθροιστικής χρηματικής ποινής από 20.000 ευρώ έως 1.000.000 ευρώ. Ειδικότερα, οι ισχύουσες επιβαρυντικές περιστάσεις είναι οι ακόλουθες περιπτώσεις²³:

- Συνιστά επιβαρυντική περίπτωση, αν ο υπαίτιος των πράξεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έδρασε ως υπάλληλος υποχρέου νομικού προσώπου. Στην περίπτωση συνδρομής αυτής της επιβαρυντικής περίπτωσης, το πλαίσιο της προβλεπόμενης ποινής είναι κάθειρξη πέντε έως είκοσι ετών και αθροιστική χρηματική ποινή 30.000 ευρώ έως 1.500.000 ευρώ.
- Συνιστά επιβαρυντική περίπτωση νομιμοποίησης εσόδων, αν τα έσοδα προέρχονται από τα βασικά αδικήματα της παθητικής δωροδοκίας, ενεργητικής δωροδοκίας και δωροδοκίας δικαστή, ακόμη και αν για αυτά προβλέπεται ποινή φυλάκισης. Η προσθήκη «*ακόμη και αν για αυτά προβλέπεται ποινή φυλάκισης*», έγινε, προκειμένου να μην μπορεί να εφαρμοσθεί ως ευμενέστερη αυτή η διάταξη, σε συνδυασμό με τις νέες ευμενέστερες διατάξεις της πλημμεληματικής νομιμοποίησης εσόδων, προερχόμενων από πλημμεληματικό βασικό αδίκημα.
- Άλλη περίπτωση επιβαρυντικής περίπτωσης είναι η θεσπιζόμενη με το άρθρο 1γ' του άρθρου 45 του ν.3691/2008, που περιλαμβάνει τις ακόλουθες υποπεριπτώσεις:
  - Αν ο υπαίτιος της πράξης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ασκεί τέτοιου είδους δραστηριότητες κατ'επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή είναι υπότροπος,
  - Αν έδρασε για λογαριασμό, προς όφελος ή εντός των πλαισίων εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης.

Σε αυτή την περίπτωση η προβλεπόμενη ποινή είναι κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών (έως και είκοσι ετών) και χρηματική ποινή από 50.000 ευρώ έως 2.000.000 ευρώ.

- Με φυλάκιση έως δύο ετών τιμωρείται ο υπάλληλος του υπόχρεου νομικού προσώπου ή όποιο άλλο υπόχρεο προς αναφορά ύποπτων συναλλαγών πρόσωπο παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει αρμοδίως ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές ή δραστηριότητες ή παρουσιάζει ψευδή ή παραπλανητικά στοιχεία, κατά παράβαση των σχετικών νομοθετικών, διοικητικών, ή κανονιστικών διατάξεων και κανόνων, εφόσον για την πράξη του δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή από άλλες διατάξεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 45, παρ. 2 του νόμου, η άσκηση ποινικής δίωξης και η καταδίκη για ξέπλυμα μαύρου χρήματος, δεν προϋποθέτει ποινική δίωξη ή καταδίκη του υπαιτίου για το βασικό αδίκημα. Στις περιπτώσεις εξάλειψης του αξιόποινου, λόγω ότι η πράξη κατέστη ανέγκλητη ή απαλλαγής του υπαιτίου από την ποινή, λόγω

²³ Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ. 246-249

ικανοποίηση του ζημιωθέντος για το βασικό αδίκημα, για το οποίο προβλέπεται ότι η ικανοποίηση του ζημιωθέντος επιφέρει αυτό το αποτέλεσμα, αίρεται το αξιόποιο ή απαλλάσσεται αντίστοιχα ο υπαίτιος από την ποινή και για τις συναφείς πράξεις νομιμοποίησης²⁴.

3.6.2 Οι επιβαλλόμενες διοικητικές κυρώσεις

Σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν.3691/2008, με αποφάσεις των αρμοδίων αρχών που εποπτεύουν ιδρύματα του χρηματοπιστωτικού τομέα, επιβάλλονται στα εν λόγω ιδρύματα, εφόσον αυτά παραβαίνουν τις λοιπές υποχρεώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του εν λόγω νόμου, του Κανονισμού 1781/2006/EK και των κανονιστικών αποφάσεων, σωρευτικά ή διαζευκτικά, είτε η λήψη συγκεκριμένων διορθωτικών μέτρων εντός τακτού χρονικού διαστήματος, είτε μια ή περισσότερες από τις κατωτέρω κυρώσεις, μετά από προηγούμενη κλήτευση των υπευθύνων προσώπων προς παροχή εξηγήσεων προ δέκα τουλάχιστον ημερών:

- πρόστιμο κατά της εταιρείας από 30.000 ευρώ μέχρι 2.000.000 ευρώ και σε περίπτωση υποτροπής από 50.000 ευρώ μέχρι 3.000.000 ευρώ.
- Πρόστιμο από 10.000 ευρώ μέχρι 300.000 ευρώ κατά των μελών του διοικητικού συμβουλίου, του διευθύνοντος συμβούλου, διευθυντικών στελεχών ή άλλων υπαλλήλων της εταιρείας, υπαιτίων για παραβάσεις ή ασκούντων ανεπαρκή έλεγχο και εποπτεία επί των υπηρεσιών, υπαλλήλων και δραστηριοτήτων της εταιρείας, σε περίπτωση υποτροπής επιβάλλεται πρόστιμο από 20.000 ευρώ μέχρι 500.000 ευρώ.
- Απομάκρυνση από τη θέση τους για ορισμένο ή αόριστο χρόνο μελών του διοικητικού συμβουλίου, του διευθύνοντος συμβούλου, διευθυντικών στελεχών ή άλλων υπαλλήλων και απαγόρευση ανάληψης άλλης σημαντικής θέσης.
- Απαγόρευση της άσκησης ορισμένων δραστηριοτήτων της εταιρείας, της ίδρυσης νέων υποκαταστημάτων στην Ελλάδα ή σε άλλη χώρα ή της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου.
- Σε περίπτωση σοβαρών ή/ και επανειλημμένων παραβάσεων, οριστική ή προσωρινή ανάκληση ή αναστολή για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα της άδειας λειτουργίας της εταιρείας ή απαγόρευση της άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Κατά το μέρος που αφορά τη δημοσιοποίηση των κυρώσεων, οι κατά τα ανωτέρω επιβαλλόμενες κυρώσεις αιτιολογούνται και δημοσιοποιούνται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 52, παρ.2 του ν.3691/2008, εφόσον η δημοσιοποίησή τους δεν είναι πιθανό να προκαλέσει δυσανάλογη ζημιά στο νομικό πρόσωπο στο οποίο επιβάλλεται η κύρωση.

²⁴ Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ. 247

3.7 Η λήψη περιοριστικών μέτρων του ν.3691/2008

3.7.1 Δήμευση των περιουσιακών στοιχείων και δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 46 του ν.3691/2008, προβλέπονται οι περιπτώσεις δήμευσης περιουσιακών στοιχείων που αποτελούν προϊόν βασικού αδικήματος ή των αδικημάτων ξεπλύματος μαύρου χρήματος, ή που αποκτήθηκαν άμεσα ή έμμεσα από προϊόν τέτοιων αδικημάτων ή τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ή προοριζόνταν να χρησιμοποιηθούν προς τέλεση αυτών των αδικημάτων. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 46 του ν. 3691/2008, η δήμευση επιβάλλεται ακόμη και αν τα περιουσιακά στοιχεία ή μέσα ανήκουν σε τρίτο, εφόσον αυτός τελούσε εν γνώσει του βασικού αδικήματος ή των αδικημάτων του νόμου κατά το χρόνο κτήσεως αυτών. Οι κυρώσεις αυτές ισχύουν και σε περίπτωση απόπειρας των παραπάνω αδικημάτων²⁵.

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 46 του νόμου, σε περίπτωση που η περιουσία ή το προϊόν δεν υπάρχει πλέον, κατάσχονται και δημεύονται περιουσιακά στοιχεία ίσης αξίας προς εκείνη της προαναφερθείσας περιουσίας κατά το χρόνο της καταδικαστικής απόφασης, όπως την προσδιορίζει το δικαστήριο. Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλλει και χρηματική ποινή μέχρι του ποσού της αξίας της περιουσίας, αν κρίνει ότι δεν υπάρχουν πρόσθετα περιουσιακά στοιχεία προς δήμευση ή τα υπάρχοντα υπολείπονται της αξίας της περιουσίας.

3.7.2 Η άρση του τραπεζικού απορρήτου

Ο ν.3691/2008 προβλέπει την άμεση άρση του τραπεζικού απορρήτου, με άνοιγμα τραπεζικών λογαριασμών του φορολογούμενου που ελέγχεται για ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Στο πλαίσιο αυτό, τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να παρέχουν, τόσο στην Αρχή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας, όσο και σε κάθε άλλη δημόσια εισαγγελική και δικαστική αρχή, όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες και τα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με κάθε τραπεζική σύμβαση ή απλή συναλλαγή ή κάθε περίπτωση σοβαρής υπόνοιας νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Εν προκειμένω, σε περίπτωση διεξαγωγής προκαταρκτικής εξέτασης, προανάκρισης, ανάκρισης, ή δίκης για το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων, ο εισαγγελέας, ο ανακριτής και το δικαστήριο μπορούν να λαμβάνουν γνώση των τηρουμένων από τα πιστωτικά ιδρύματα βιβλίων και

²⁵ Δημήτρα Γ., «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: Οι ανακριτικές διατάξεις δέσμευσης και απαγόρευσης εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων του κατηγορούμενου υπό το πρίσμα των διατάξεων για την κατάσχεση και ειδική δήμευση των κρίσιμων περιουσιακών στοιχείων», Ποινικά Χρονικά 2008.

στοιχείων και να επισυνάπτουν στη δικογραφία αποσπάσματα τούτων, αν περιέχουν εγγραφές, που αφορούν το πρόσωπο για το οποίο διεξάγεται η έρευνα ή η δίκη²⁶.

3.7.3 Απαγορεύσεις

Σύμφωνα με το άρθρο 48 του ν. 3691/2008, όταν διεξάγεται τακτική ανάκριση για τα βασικά αδικήματα του νόμου, με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, μπορεί ο ανακριτής να απαγορεύσει την κίνηση κάθε είδους λογαριασμών, τίτλων ή χρηματοπιστωτικών προϊόντων που τηρούνται σε πιστωτικό ίδρυμα, καθώς και το άνοιγμα των θυρίδων θησαυροφυλακίου του κατηγορούμενου, εφόσον υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από τέλεση των βασικών αδικημάτων του άρθρου 2. Το ίδιο ισχύει και όταν διεξάγεται ανάκριση για το βασικό αδίκημα και υπάρχουν βάσιμες υπόνοιες ότι οι λογαριασμοί, οι τίτλοι, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα ή οι θυρίδες περιέχουν χρήματα ή πράγματα που προέρχονται από την τέλεση βασικού αδικήματος. Σε κάθε περίπτωση, το αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος ή ο υπάλληλος του πιστωτικού ιδρύματος, που παραβαίνει με πρόθεση τις διατάξεις της παραγράφου αυτής, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών καθώς και με χρηματική ποινή²⁷.

Στην περίπτωση που διεξάγεται από την Αρχή Καταπολέμησης για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, έρευνα ή ποινική προκαταρκτική εξέταση, ο Πρόεδρος ή το μέλος της Αρχής που επιβλέπει την έρευνα, μπορεί να διατάξει σχετικές απαγορεύσεις.

²⁶ Ψυχομάνη Δ. Σπυρ. «Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσ/νίκη 2011, σελ.57-58

²⁷ Παύλου Στεφ. / Δημήτραινα Γ., «Η Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες στη Διαχρονική της Διάσταση» (Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008), Εκδόσεις Π.Ν ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα 2009, σελ. 41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

4.1 Η λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στη διαδικασία ξεπλύματος μαύρου χρήματος

Οι τράπεζες σε παγκόσμιο επίπεδο, αποτελούν πρόσφορο μέσο για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων ξεπλύματος μαύρου χρήματος, στο πλαίσιο που παρέχουν πληθώρα υπηρεσιών που μπορούν να αξιοποιηθούν για την απόκρυψη της πηγής των παράνομων κεφαλαίων. Εκτιμώνται ως ιδιαίτερα ευάλωτες στις διαδικασίες του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, αφού τα παράνομα έσοδα εισάγονται σε αυτές με τη μορφή μεγάλων καταθέσεων σε μετρητά. Τα παράνομα κεφάλαια διοχετεύονται στους κόλπους των τραπεζών, ως θεματοφυλάκων ή διαχειριστών ή δανειστών και ως ανεξάρτητων εμπόρων του χρήματος, με τη μορφή της αποδοχής καταθέσεων ή ως ασφάλεια δανείων ή για επενδύσεις ή για φύλαξη σε μισθωμένες θυρίδες ή μέσω άλλων ευρηματικών μεθοδεύσεων και βοηθούντος και του τραπεζικού απορρήτου, αποδίδονται τελικά στους δράστες των εγκλημάτων ή σε τρίτους τα ίδια ή οι πρόσοδοί τους με δικαιολογημένη τυπικά προέλευση²⁸.

Οι αρμόδιες αρχές έχουν καταγράψει τις βασικές μεθόδους ξεπλύματος μαύρου χρήματος, μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ως ακολούθως²⁹:

- Τραπεζικός δανεισμός έναντι ενεχύρου. Ως ενέχυρο, οι τράπεζες δέχονται κυρίως ακίνητα, μετοχές, ομόλογα και μετρητά. Στην περίπτωση των μετρητών, το ποσό του δανείου είναι ίσης αξίας με εκείνη των μετρητών.
- Αγορά επιχειρήσεων μέσω τραπεζικού δανεισμού. Πολλά τραπεζικά δάνεια μεγάλων ποσών που ζητούν ιδιώτες για αγορά πολυτελών αντικειμένων ή ακινήτων. Ο δανειολήπτης είναι η «βιτρίνα» ενός τρίτου.
- Σταδιακές αναλήψεις και κινήσεις κεφαλαίων από ένα τραπεζικό λογαριασμό σε άλλο που τηρείται σε ξένη χώρα.
- Τήρηση πολλών τραπεζικών λογαριασμών και εξαργύρωση επιταγών από επιχειρηματίες και στελέχη επιχειρήσεων εμπορίας πολύτιμων λίθων.
- Διενέργεια των λεγόμενων «τριγωνικών» συναλλαγών μεταξύ επιχειρήσεων. Η μία αγοράζει υπηρεσίες ή προϊόντα από την άλλη με εικονικά συνήθως τιμολόγια και χρεοπιστώνονται τα αντίστοιχα χρηματικά ποσά στους τραπεζικούς λογαριασμούς τους. Τις περισσότερες φορές αυτές οι εταιρείες

²⁸ Ψυχομάνη Σπύρου, «Οι Τράπεζες και η εποπτεία τους, Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη, σελ.275

²⁹ Ψυχομάνη Σπύρου, «Οι Τράπεζες και η εποπτεία τους, Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη, σελ.252-253

φαινομενικά δεν έχουν καμία σχέση μεταξύ τους και έχουν έδρα σε διαφορετικές χώρες.

- Μεταφορά κεφαλαίων από τραπεζικούς λογαριασμούς επιχειρήσεων, με τη βοήθεια υπαλλήλων τους. Τα κεφάλαια συνήθως μεταφέρονται σε άλλες εταιρείες με θυγατρικές που έχουν έδρα σε φορολογικούς παραδείσους. Παρέχονται υπηρεσίες τραπεζικής σε ξένες χώρες, μέσω της ανάπτυξης σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των τραπεζών.
- Συνένοχες ξένες τράπεζες. Η συνεργαζόμενη τράπεζα, η οποία αποδέχεται τα χρήματα, τα διαφυλάττει, πληρώνει τόκους, εξοφλεί επιταγές, και δίνει δάνεια εισπράττοντας τόκους. Αυτές οι λειτουργίες που αφορούν δάνεια και επιταγές επιτρέπουν στη συνεργό τράπεζα να επιστρέψει τα ξεπλυμένα χρήματα, είτε στην εγκληματική οργάνωση, είτε σε πρόσωπα που μεσολαβούν στο ξέπλυμα.
- Ξέπλυμα μαύρου χρήματος, μέσω της χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων και συστημάτων πληρωμών για την πραγματοποίηση πληρωμών. Με τη χρήση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, αυξάνεται η δράση του οργανωμένου εγκλήματος, το οποίο αναπτύσσει νέες τεχνικές εξαπάτησης, μέσω της ανωνυμίας των χρηστών και της ταχύτητας των συναλλαγών.
- Το τραπεζικό απόρρητο είναι από τα ισχυρότερα εργαλεία του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Η φύση του τραπεζικού απορρήτου, καθιστά δυσχερή έως ανέφικτο των εντοπισμό των ύποπτων συναλλαγών.

Ως φορείς ξεπλύματος μαύρου χρήματος, θεωρούνται στελέχη του χρηματοπιστωτικού τομέα, εργαζόμενοι σε τράπεζες ή άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επιπροσθέτως, άλλοι επαγγελματικοί φορείς που εμπλέκονται στην αγορά ξεπλύματος μαύρου χρήματος είναι οι δικηγόροι, οι συμβολαιογράφοι, οι λογιστές, οι χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι, χρηματιστές, ασφαλιστικοί πράκτορες και μεσίτες. Η δυσκολία ανίχνευσής τους έγκειται στο ότι κανένας δεν είναι ανεξάρτητος πάροχος υπηρεσιών από παράνομες δραστηριότητες, αλλά οι περισσότεροι πάροχοι ασχολούνται με άλλες νόμιμες δραστηριότητες και ευκαιριακά παρέχουν σε αριθμό πελατών τους και την υπηρεσία του ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

4.2 Τραπεζικές εταιρείες και διεθνή υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος

Τα τελευταία έτη πολλά τραπεζικά ιδρύματα σε υπεράκτιες δικαιοδοσίες έχουν καθιερωθεί ως φορολογικά καταφύγια. Πολλά από τα ιδρύματα αυτά είναι θυγατρικές διεθνών τραπεζών. Το μεγάλο τους πλεονέκτημα είναι ότι καταβάλλουν τόκους απαλλαγμένους από παρακράτηση φόρου. Πέραν όμως αυτού, ασχολούνται με διεθνή χρηματοδότηση από προνομιακές βάσεις, η οποία δεν υπόκειται σε συναλλάγματικούς ελέγχους. Τα προνομιακά τραπεζικά ιδρύματα χρησιμοποιούνται επίσης, από μικρότερες επιχειρήσεις και σε ορισμένες περιπτώσεις από ιδιώτες ως κέντρα διαχείρισης των διαθέσιμων κεφαλαίων των πελατών τους. Για πλήθος υπεράκτιων τραπεζικών εταιρειών, το μεγαλύτερο δυνατό συγκριτικό πλεονέκτημα έγκειται στο απόλυτο απόρρητο και την ελάχιστη διατήρηση αρχείου στις

συναλλαγές αυτές. Η κατάρρευση της Bank of Credit and Commerce International, έφερε στην επιφάνεια παραδείγματα απάτης και ειδικότερα αυτό που αποκαλείται πολιτικό έγκλημα. Η τράπεζα αλόγιστα κινούσε λογαριασμούς για τρομοκρατικούς οργανισμούς, ξέπλενε χρήμα από ναρκωτικά σε μεγάλη έκταση και έχει υποστηριχθεί ότι βοήθούσε τη CIA και τις Βρετανικές μυστικές υπηρεσίες, καθώς και λαθραίες δραστηριότητες αρκετών Ισλαμικών χωρών³⁰.

Η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, η διεθνοποίηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών και οι εξελίξεις γύρω από την παγκοσμιοποίηση, καθιστούν σχετικά εύκολη τη διακίνηση κεφαλαίων ανά τον πλανήτη και ευνοούν την διεύρυνση του φαινομένου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τα διεθνή υπεράκτια οικονομικά κέντρα, γνωστά ως φορολογικοί παράδεισοι, παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της διευρυνόμενης διάχυσης κεφαλαίων, μέσα από δεσμούς αλληλοσύνδεσης των εθνών-κρατών, των πολυεθνικών εταιρειών, αλλά και των απλών πολιτών. Οι χώρες «φορολογικοί παράδεισοι» διέπονται από χαλαρή νομοθεσία, επιβάλλοντας χαμηλούς ή και μηδενικούς φόρους, με επικίνδυνα επίπεδα τραπεζικού απορρήτου και εχεμύθειας. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των υπεράκτιων επιχειρήσεων είναι η εξοικονόμηση χρήματος, η ταχύτητα και η εχεμύθεια. Ο ουσιαστικός σκοπός λειτουργίας τους είναι η ανωνυμία του ιδιοκτήτη της επιχείρησης και τα κέρδη από την φοροαποφυγή³¹.

Την επίδραση των διεθνών υπεράκτιων οικονομικών κέντρων στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα μελετά το Financial Stability Forum, ένας Οργανισμός που έχει συσταθεί από το 1999 με σκοπό την προώθηση της διεθνούς χρηματοοικονομικής σταθερότητας μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και της διεθνούς συνεργασίας στο επίπεδο εποπτείας. Ο εν λόγω Οργανισμός έχει διαμορφώσει ένα κατάλογο τριάντα επτά (37) χωρών και περιοχών που λειτουργούν υπεράκτια κέντρα. Αυτές οι χώρες χωρίζονται σε συνεργάσιμες και μη ως προς τη συμμετοχή τους στη διαδικασία ελέγχου της νομοθεσίας και των κανονισμών τους και την αποδοχή προτάσεων του Οργανισμού³². Διεθνή υπεράκτια οικονομικά κέντρα συναντώνται σε μικρές, αδύναμες οικονομίες, τόσο σε θέματα πολλαπλότητας παρεχόμενων υπηρεσιών, όσο και των αγορών, εντός των οποίων λειτουργούν, διασφαλίζοντας νόμιμες και παράνομες λειτουργίες μαζί.

4.3 Ο εποπτικός ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος για την πρόληψη και καταστολή του ξεπλύματος μαύρου χρήματος

Η Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί την αρμόδια εποπτική αρχή για την εφαρμογή, από τα εποπτευόμενα από αυτήν ιδρύματα, του νομοθετικού πλαισίου πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Δεν έχει προανακριτικές

³⁰ Δουβή Παν., «Offshore δραστηριότητες», Αθήνα 2003, σελ. 102

³¹ Δουβή Παν., «Offshore δραστηριότητες», Αθήνα 2003, σελ. 92

³² el.m.wikipedia.org

αρμοδιότητες, ούτε την ευθύνη διερεύνησης της ουσίας των αναφορών ύποπτων συναλλαγών που υποβάλλονται από τα εποπτευόμενα ιδρύματα. Την εν λόγω αρμοδιότητα ασκούν, η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας, καθώς και οι διοικητικές και δικαστικές αρχές.

Στο πλαίσιο αυτό και προκειμένου να αποφευχθεί η χρήση του τραπεζικού συστήματος από τους οικονομικούς εγκληματίες ξεπλύματος μαύρου χρήματος, αλλά και από τραπεζικούς πελάτες με εγκληματική δράση, έχουν υιοθετηθεί κανονισμοί κατά του ξεπλύματος χρήματος, τόσο σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο, όσο και σε εθνικό.

4.3.1 Το διεθνές και ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος

4.3.1.1 Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική εποπτεία

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, ιδρύθηκε το 1974 με τη συμμετοχή δέκα τριών (13) χωρών, Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και Η.Π.Α. Κύρια αποστολή της Επιτροπής είναι η διαμόρφωση κανόνων, σε διεθνές επίπεδο, μέσω των οποίων καθίσταται δυνατή η διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας, αφορά, μεταξύ άλλων, και την έκδοση εκθέσεων όπου διατυπώνονται συγκεκριμένες θέσεις σε θέματα πρόληψης χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και καταστολής της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με στόχο την προώθηση της ομοιόμορφης ερμηνείας της πολιτικής για την αντιμετώπιση του φαινομένου του ξεπλύματος μαύρου χρήματος από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι κανόνες που θεσπίζονται από την Επιτροπή δεν έχουν δεσμευτική νομική ισχύ, μπορούν να χαρακτηρισθούν απλά ως κατευθυντήριες γραμμές βέλτιστων πρακτικών.

Το 1988 εκδόθηκε το πλαίσιο εποπτείας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος με την ονομασία «Βασιλεία Ι». Η Βασιλεία Ι, έδωσε έμφαση στην καθιέρωση μιας ομοιόμορφης μεθόδου (τυποποιημένοι κανόνες πιστωτικού κινδύνου) για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου και έθεσε τις βάσεις για την καθιέρωση μέτρων προστασίας του τραπεζικού συστήματος, από το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Το 2000 εκδόθηκε το πλαίσιο «Βασιλεία ΙΙ», το οποίο αντικατέστησε τη «Βασιλεία Ι» και αποσκοπούσε στην πληρέστερη απεικόνιση των αντιλαμβανομένων κινδύνων από τα πιστωτικά ιδρύματα και τη σύνδεση των κεφαλαιακών απαιτήσεων με τους κανόνες αυτούς.

Εν συνεχεία, στα πλαίσια της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, προέκυψε σοβαρή ανάγκη για την αναμόρφωση ενός νέου κανονιστικού πλαισίου τη «Βασιλεία III». Η Επιτροπή της Βασιλείας στις 16.12.2010, δημοσίευσε δύο σημαντικές εκθέσεις:

- Basel III: a global regulatory framework for more resilient banks and banking systems.
- Basel III: International framework for Liquidity risk measurement, standards and monitoring.

Οι αναφερόμενες εκθέσεις, αποτελούν το νέο πλαίσιο προληπτικής εποπτείας, που αποβλέπει στην ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, που έχουν ως στόχο να κάνουν πιο ισχυρό το διεθνές τραπεζικό σύστημα, μέσω της μικρο-προληπτικής και της μακρο-προληπτικής παρέμβασης. Η πρώτη έκθεση αφορά τη στήριξη των τραπεζών σε περιόδους μεγάλης έντασης και κρίσης, ενώ η δεύτερη στην αντιμετώπιση του συστηματικού κινδύνου που επρόκειτο να δημιουργηθεί. Το πλαίσιο της Βασιλείας III, περιλαμβάνει αφενός μεν, αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο Βασιλεία II που αφορούν την προστασία των τραπεζών στον πιστωτικό κίνδυνο, αφετέρου διατάξεις με καινοτόμα στοιχεία, ήτοι στροφή σε τυποποιημένες μεθοδολογίες.

4.3.1.2 Η συμπληρωματική κοινοτική Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής

Η συμπληρωματική Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής, της 1^{ης} Αυγούστου 2006, θεσπίζει μέτρα εφαρμογής της Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, που αφορούν στις τεχνικές πτυχές του ορισμού του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου» (άρθρο 3, περίπτωση 8 της Οδηγίας), στα τεχνικά κριτήρια βάσει των οποίων εκτιμάται αν μια κατάσταση αντιπροσωπεύει χαμηλό κίνδυνο νομιμοποίησης παράνομων εσόδων ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (άρθρο 11, παρ. 2 και 5 της Οδηγίας), καθώς και στα τεχνικά κριτήρια με βάση τα οποία εκτιμάται εάν, σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ.2 της Οδηγίας 2005/60/EK, αιτιολογείται η μη εφαρμογή της σε ορισμένα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που ασκούν χρηματοπιστωτική δραστηριότητα σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη κλίμακα.

4.3.1.3 Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1781/2006

Με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθμ.1781/2006, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15^{ης} Νοεμβρίου 2006, «περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών», τίθεται σε εφαρμογή η σύσταση της FATF, σχετικά με την ηλεκτρονική μεταφορά χρηματικών ποσών. Ο Κανονισμός προβλέπει:

- Υποχρεωτική αναγραφή στο έμβασμα προς την τράπεζα πληρωτής όλων των στοιχείων του πληρωτή/εντολέα, (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και αριθμό

λογαριασμού). Η διεύθυνση μπορεί να αντικατασταθεί από τόπο και ημερομηνία γέννησης ή Α.Δ.Τ.

- Αν ο πληρωτής δεν έχει αριθμό λογαριασμού η τράπεζα οφείλει να χρησιμοποιεί αντ' αυτού αποκλειστικό αναγνωριστικό κωδικό που καθιστά δυνατό τον εντοπισμό του εμβάσματος.
- Σε περίπτωση λήψης εμβασμάτων με ελλιπείς πληροφορίες, σχετικά με την ταυτότητα του εντολέα, η τράπεζα λήψης οφείλει, είτε να απορρίπτει την πληρωμή, είτε να ζητά πλήρη στοιχεία.
- Όταν εκδίδονται εντολές εξωτερικού πρέπει να αναφέρεται ο IBAN του εντολέα (εφόσον υπάρχει).
- Με ιδιαίτερη εφαρμογή εξετάζονται – αναφέρονται τα εισερχόμενα μηνύματα με ελλιπείς πληροφορίες για τον εντολέα (αν λείπει μόνον ο αριθμός λογαριασμού ελέγχονται με ιδιαίτερη προσοχή οι μεταφορές >12.500 ευρώ).

Με την Απόφαση ΕΤΠΘ 281/5/17.03.2009 της Τράπεζας της Ελλάδος, ορίζονται οι κυριότερες υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις του αναφερόμενου Κανονισμού. Ενδεικτικά, αναφέρονται τα ακόλουθα:

- Σε περίπτωση, που ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή και του δικαιούχου είναι εγκαταστημένοι εντός της Ε.Ε., οι μεταφορές χρηματικών ποσών μπορούν να συνοδεύονται μόνο από τον αποκλειστικό αναγνωριστικό κωδικό που επιτρέπει να ανιχνευτεί η συναλλαγή. Εντούτοις, εάν ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου το ζητήσει, πρέπει να του παρασχεθεί πλήρη πληροφόρηση εντός τριών εργασίμων ημερών από τη λήψη του σχετικού αιτήματος.
- Σε περίπτωση που το πιστωτικό ίδρυμα διαπιστώνει ότι, σε περιπτώσεις εισερχόμενων μεταφορών χρηματικών ποσών, συγκεκριμένος πάροχος υπηρεσιών πληρωμών δεν παρέχει σε συστηματική βάση τις απαιτούμενες πληροφορίες για τον πληρωτή, λαμβάνει μέτρα τα οποία μπορεί αρχικά να περιλαμβάνουν την έκδοση προειδοποιήσεων και τον καθορισμό προθεσμίας πριν απορριφθούν οιοσδήποτε μεταφορές χρηματικών ποσών στο μέλλον από το συγκεκριμένο πάροχο ή πριν αποφασισθεί ο περιορισμός ή ο τερματισμός των επιχειρηματικών σχέσεων με αυτόν. Στην περίπτωση κατά την οποία συγκεκριμένος πάροχος υπηρεσιών πληρωμών συστηματικά δεν παρέχει τις απαιτούμενες πληροφορίες, το πιστωτικό ίδρυμα ενημερώνει την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την Τράπεζα της Ελλάδος. Διευκρινίζεται ότι η ενημέρωση των αρχών, αναφορικά με τον συγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών πληρωμών δεν αποτελεί αναφορά ασυνήθους ή ύποπτης συναλλαγής.
- Το πιστωτικό ίδρυμα αξιολογεί περαιτέρω, αν η ύπαρξη ελλειπών πληροφοριών σχετικά με τον πληρωτή συνιστά ένδειξη ύποπτης συναλλαγής, η οποία πρέπει να αναφερθεί με βάση τις ισχύουσες διατάξεις και εσωτερικές διαδικασίες, στην Αρχή Καταπολέμησης.

Ως συνέπειες μη συμμόρφωσης προς τον Κανονισμό ορίζονται, η μη εκτέλεση εντολών από ορισμένες τράπεζες, εφόσον δεν συνοδεύονται από όλα τα απαιτούμενα στοιχεία, η καθυστέρηση εκτέλεσης εμβασμάτων, η επιβάρυνση πελατών με πρόσθετα έξοδα, καθώς και οι κυρώσεις από την αρμόδια αρχή που είναι η Τράπεζα της Ελλάδος.

4.3.2 Το εθνικό κανονιστικό πλαίσιο ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος

Ως άσκηση εποπτείας νοείται η κατά νομοθετική εξουσιοδότηση, διοικητικής φύσεως αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος να επιβλέπει την τήρηση της κείμενης νομοθεσίας, να προβαίνει σε ρυθμίσεις, να κάνει ελέγχους και να επιβάλλει κυρώσεις επί παραβάσεων, αναφορικά με θέματα σύστασης, οργάνωσης, λειτουργίας, εγκατάστασης και άσκησης εργασιών των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων. Το θεσμικό πλαίσιο για την άσκηση εποπτείας, έχει κατά κύριο λόγο διαμορφωθεί από την ενσωμάτωση της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, η οποία με τη σειρά της είναι συμβατή με τις αρχές της Βασιλείας III. Η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος (ΔΕΠΣ) της Τράπεζας της Ελλάδος είναι επιφορτισμένη με την άσκηση της προληπτικής εποπτείας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η οποία στοχεύει στη διασφάλιση της σταθερότητας του εγχώριου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η προβλεπόμενη στο νόμο εποπτεία των τραπεζών και των εργασιών τους, αποσκοπεί στη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του πιστωτικού συστήματος και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας. Μέσω της άσκησης εποπτείας, επιδιώκεται, περαιτέρω, η χάραξη των κατευθύνσεων της πιστωτικής τραπεζικής λειτουργίας, η στήριξη της γενικής οικονομικής πολιτικής της εκάστοτε κυβέρνησης και η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου τιμών. Η ανάγκη πρόληψης του εγκλήματος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, οδήγησε το νομοθέτη σε πρόβλεψη μιας σειράς υποχρεώσεων για τα συνήθως δυνάμενα να εμπλακούν στο έγκλημα πιστωτικά ιδρύματα, η τήρηση των οποίων ελέγχεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία έχει εξουσιοδοτηθεί να θεσπίζει και ειδικότερες συναφείς διατάξεις³³.

Συγκεκριμένα, το εθνικό νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδος, στο πλαίσιο των εποπτικών της αρμοδιοτήτων, βάσει των οποίων ελέγχει τη συμμόρφωση των εποπτευόμενων ιδρυμάτων με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, αλλά και αξιολογεί το βαθμό επάρκειας και αποτελεσματικότητας των διαδικασιών πρόληψης και καταστολής του φαινομένου του ξεπλύματος μαύρου χρήματος που αυτά εφαρμόζουν, έχει ως ακολούθως:

- Νόμος 3691/2008.
- Πράξη ΠΔ/ΤΕ 2577/2006.

³³ Ψυχομάνη Σπύρου, «Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσ/νίκη 2011, σελ. 33

- Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, που αποτελεί το Παράρτημα 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006.
- Απόφαση ΕΤΠΘ 281/5/17.03.2009, σε αντικατάσταση του παραρτήματος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, που εξειδικεύει τις υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων, σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος.
- Απόφαση ΕΤΠΘ 285/6/09.07.2009 «Ενδεικτική τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του ν.3691/2008».
- Απόφαση ΕΤΠΘ 290/12/11.11.2009 «Καθορισμός του πλαισίου επιβολής διοικητικών κυρώσεων στα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύματα, σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν. 3691/2008.
- Απόφαση ΕΤΠΘ 300/30/28.07.2010, που συμπλήρωσε τις ΕΤΠΘ 281/5/17.03.2009 και ΕΤΠΘ 290/12/11.11.2009 σχετικές αποφάσεις.
- Πράξη ΠΔ/ΤΕ 2652/29.02.2012, που τροποποίησε περαιτέρω τις ΕΤΠΘ 281/5/17.03.2009 και ΕΤΠΘ 285/6/09.07.2009 σχετικές αποφάσεις.

4.4 Μέθοδοι Πρόληψης της χρησιμοποίησης των εποπτευόμενων, από την Τράπεζα της Ελλάδος, πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών για το «Ξέπλυμα μαύρου χρήματος». Πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και αποφάσεις της ΕΤΠΘ.

4.4.1 Ο ρόλος της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης των τραπεζών στην καταπολέμηση του ξέπλυματος μαύρου χρήματος, βάσει της ΠΔ/ΤΕ 2577/09.03.2006.

Σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι το σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών που εφαρμόζονται διαρκώς σε κάθε δραστηριότητα του πιστωτικού ιδρύματος. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι αναγκαίος για την καλύτερη διαχείριση της αναγνώρισης, παρακολούθησης και ελέγχου των κινδύνων που ενέχει το ξέπλυμα χρήματος και της ικανοποίησης των απαιτήσεων του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου. Οι ελεγκτικοί αυτοί μηχανισμοί αποσκοπούν: (α) στην έγκαιρη και αποτελεσματική πρόληψη και διαχείριση όλων των επιχειρηματικών κινδύνων που σχετίζονται με το πιστωτικό ίδρυμα, (β) στην τήρηση όλων των υποχρεώσεων που επιβάλλει η ισχύουσα νομοθεσία, αλλά και τυχόν εσωτερικοί κανονισμοί και κώδικες δεοντολογίας, (γ) στην πρόληψη παρατυπιών και στην αποτροπή ατασθαλιών, (δ) στην αποτελεσματική αποτροπή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η αναφερόμενη Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, αποσκοπεί στην αναβάθμιση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου που διαθέτουν τα πιστωτικά ιδρύματα, μέσω της θέσπισης και λειτουργίας των εξής μονάδων:

- της Επιτροπής Ελέγχου,
- της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων,

- της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης
- της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης.

Σύμφωνα με τη ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, το αντικείμενο της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης περιλαμβάνει κυρίως, την τραπεζική και επενδυτική νομοθεσία, την προστασία των καταναλωτών και τους γενικούς όρους συναλλαγών και την εν γένει διαφάνεια των συναλλαγών με τους πελάτες, τη διαφύλαξη του τραπεζικού απορρήτου, την πρόληψη και καταστολής της απάτης. Ως έργο, έχει τη θέσπιση και εφαρμογή κατάλληλων διαδικασιών και την εκπόνηση σχετικού ετήσιου προγράμματος με στόχο να επιτυγχάνεται έγκαιρα η πλήρης και διαρκής συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος προς το εκάστοτε ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο και τους εσωτερικούς κανονισμούς του πιστωτικού ιδρύματος και να υφίστανται ανά πάσα στιγμή πλήρης εικόνα για το βαθμό επίτευξης του στόχου αυτού. Η εν λόγω Μονάδα είναι διοικητικά ανεξάρτητη και έχει τη δυνατότητα απρόσκοπτης προσβάσεως σε όλα τα στοιχεία και τις πληροφορίες που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση της αποστολής της. Υπάγεται στη Διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος και υπόκειται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης, όχι ιεραρχικά, αλλά μόνο ως προς την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών της κανονιστικής σύμμορφωσης³⁴.

Πέραν των ανωτέρω, η ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, συγκαταλέγει στις αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, την έγκαιρη και διαρκή συμμόρφωση στο ισχύον νομικό πλαίσιο, κυρίως ως προς το ζήτημα της πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και καταστολής της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η αντιμετώπιση του φαινομένου του ξεπλύματος μαύρου χρήματος από τα πιστωτικά ιδρύματα, μέσω της δράσης της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης αποτελεί πλέον αναπόσπαστο κομμάτι του εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών, στα πλαίσια των υποχρεώσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων για την πρόληψη και καταστολή του ξεπλύματος μαύρου χρήματος (Γνώρισε τον Πελάτη Σου, Δέουσα Επιμέλεια, Κατηγοριοποίηση Πελατών)³⁵.

Τα πιστωτικά ιδρύματα συνιστούν εντός της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, Ειδική Υπηρεσία, η οποία παρακολουθεί και αξιολογεί την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή της πολιτικής και των διαδικασιών που έχει θεσπίσει το πιστωτικό ίδρυμα για την πρόληψη και καταστολή ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος μπορεί να συμπίπτει με τον επικεφαλής της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Ο εν λόγω «Υπεύθυνος Συμμόρφωσης», είναι ο αρμόδιος για τη συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος προς τη νομοθεσία για την

³⁴ www.hba.gr, Χρήστου Σπ. Χρυσάνθη, “Η κανονιστική συμμόρφωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου”

³⁵ www.hba.gr, Χρήστου Σπ. Χρυσάνθη, “Η κανονιστική συμμόρφωση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου”

πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για το ξέπλυμα μάρου χρήματος.

4.4.2 Η Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006

Σε συνέχεια της ΠΔ/ΤΕ 2577/09.03.2006, εξεδόθη συμπληρωματικά η ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 σχετική απόφαση, προκειμένου η Τράπεζα της Ελλάδος να κωδικοποιήσει στο πλαίσιο της διασφάλισης της ορθής και αποτελεσματικής εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας, τις υποχρεώσεις των εποπτευόμενων από αυτή, πιστωτικών ιδρυμάτων, για την πρόληψη και καταπολέμηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, Ειδικότερα, οι εν λόγω υποχρεώσεις αναφέρονται στα ακόλουθα:

- την πιστοποίηση της ταυτότητας των συναλλασσομένων,
- την τήρηση αρχείου για πέντε τουλάχιστον χρόνια από τη λήξη των σχέσεων τους με τους πελάτες, όσον αφορά τις συμβάσεις και από τη διενέργεια της τελευταίας συναλλαγής, όσον αφορά τις συναλλαγές,
- τον εντοπισμό, χειρισμό και την αναφορά των ύποπτων συναλλαγών στην αρμόδια Επιτροπή του άρθρου 7 του ν.2331/1995,
- τον καθορισμό ειδικότερων ποσοτικών κριτηρίων για τον προσδιορισμό των συναλλαγών που θα πρέπει να εξετάζονται με ιδιαίτερη προσοχή, τις συναλλαγές χωρίς προσωπική επαφή με τον πελάτη,
- τη θέσπιση διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας,
- τις ακολουθούμενες ενέργειες σε περιπτώσεις συναλλαγών με πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, τα οποία προέρχονται από μη συνεργάσιμες χώρες, όπως αυτές προσδιορίζονται από τη FATF,
- τις πληροφορίες που θα πρέπει να συνοδεύουν τον εντολέα κατά την αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικής μεταβίβασης κεφαλαίων, εγχώρια και διασυνοριακά,
- τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις συστάσεις της FATF και την εκπαίδευση του προσωπικού, τον τρόπο παροχής πληροφοριών στην Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς και τις προβλεπόμενες ποινές και διοικητικές κυρώσεις προς τα εποπτευόμενα ιδρύματα.

4.4.3 Η Απόφαση ΕΤΠΘ 281/5/17.03.2009 «Πρόληψη της χρησιμοποίησης των εποπτευόμενων, από την Τράπεζα της Ελλάδος, πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας».

Η Τράπεζα της Ελλάδος, εξέδωσε κατ'εξουσιοδότηση του ν.3691/2008, την Απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, ΕΤΠΘ 281/5/17.03.2009, βάσει της οποίας εξειδικεύονται οι υποχρεώσεις όλων των εποπτευόμενων από την Τράπεζα της Ελλάδος προσώπων, λαμβανομένης υπόψη της αρχής αναλογικότητας. Η εν λόγω απόφαση επιβάλλει στα πιστωτικά ιδρύματα να

έχουν καταγεγραμμένη πολιτική για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, βάσει της οποίας να εφαρμόζουν επαρκείς και κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες, όσον αφορά τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και τον πραγματικό δικαιούχο, την αναφορά ύποπτων συναλλαγών, τη φύλαξη αρχείων, τον εσωτερικό έλεγχο, την αξιολόγηση κινδύνου, την συνεχή εκτίμηση του βαθμού συμμόρφωσης και την εσωτερική επικοινωνία, ώστε να προλαμβάνουν και να εμποδίζουν συναλλαγές και δραστηριότητες που ενδέχεται να συνδέονται με τα αδικήματα του άρθρου 2 του ν.3691/2008.

4.4.3.1 Ο ρόλος του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους

Με την ΕΤΠΘ 281/17.03.2009, ενισχύεται ο ρόλος και εξειδικεύονται τα καθήκοντα του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους, που κάθε εποπτευόμενο πρόσωπο οφείλει να ορίζει. Ειδικότερα, το αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος, είναι υπεύθυνο για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της τράπεζας με το κανονιστικό πλαίσιο για το ξέπλυμα χρήματος, τον χειρισμό των περπτώσεων ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών/δραστηριοτήτων, καθώς και τη γνωστοποίηση ύποπτων ή ασυνήθων συναλλαγών στην Επιτροπή Καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, αλλά και σε κάθε άλλη αρμόδια Αρχή. Το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος, έχει την υποχρέωση σύνταξης ετήσιας έκθεσης, η οποία αποτελεί σημαντικό στοιχείο αξιολόγησης του βαθμού συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος με τις προβλεπόμενες διατάξεις πρόληψης και καταστολής του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Η εν λόγω έκθεση αξιολογείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, μέσω της Επιτροπής Ελέγχου.

4.4.3.2 Προσέγγιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, με βάση τον κίνδυνο

Η ΕΤΠΘ 281/17.03.2009, παρέχει αναλυτικές οδηγίες στα εποπτευόμενα πρόσωπα για την εφαρμογή μεθοδολογίας αντιμετώπισης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, ανά κατηγορία κινδύνου πελατών και συναλλαγών (προσέγγιση του ξεπλύματος χρήματος με βάση τον κίνδυνο), με ιδιαίτερη έμφαση σε κατηγορίες, όπως οι εξωχώριες (offshore) επιχειρήσεις, οι χώρες που δεν εφαρμόζουν επαρκώς τις συστάσεις της FATF, οι συναλλαγές χωρίς τη φυσική παρουσία του πελάτη, κ.λ.π.

Ειδικότερα, τα πιστωτικά ιδρύματα υιοθετούν πολιτική και διαδικασίες, προκειμένου να αξιολογήσουν και να διαχειρισθούν αποτελεσματικά τον κίνδυνο χρήσης των υπηρεσιών τους για σκοπούς ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Η πολιτική διαχείρισης κινδύνου, περιλαμβάνει τη λήψη των κατάλληλων μέτρων πρόληψης, την πιστοποίηση και επαλήθευση της ταυτότητας των πελατών, την εφαρμογή των κανόνων δέουσας επιμέλειας, καθώς και τον εντοπισμό των ύποπτων συναλλαγών και την τήρηση του σχετικού αρχείου.

4.4.3.3 Ταξινόμηση των πελατών σε διαβαθμισμένες κατηγορίες κινδύνου

Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, οι πελάτες των πιστωτικών ιδρυμάτων, είτε τα φυσικά, είτε τα νομικά πρόσωπα, εντάσσονται σε διαβαθμισμένες κατηγορίες κινδύνου. Κάθε κατηγορία κινδύνου υποδηλώνει μικρότερη ή μεγαλύτερη πιθανότητα να προκύψουν ενεδεχόμενα περιστατικά νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και στο πλαίσιο αυτό πρέπει να αντιμετωπίζεται με μέτρα επιμέλειας, περιοδικής παρακολούθησης και ελέγχων. Τα πιστωτικά ιδρύματα εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και είναι σε θέση να αιτιολογήσουν στην Τράπεζα της Ελλάδας, ότι η έκταση των μέτρων είναι ανάλογη με τον κίνδυνο ξεπλύματος χρήματος, καθώς και ότι εφαρμόζουν αυτά τα μέτρα με συνέπεια και αποτελεσματικότητα. Για τον εντοπισμό και την αξιολόγηση του συνολικού κινδύνου που αντιμετωπίζει, κάθε πιστωτικό ίδρυμα λαμβάνει υπόψη τουλάχιστον, τα εξής:

- Τον τύπο πελάτη του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και ο κίνδυνος που απορρέει από την επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητα του πελάτη
- Τον κίνδυνο από τη συναλλακτική συμπεριφορά του πελάτη.
- Τον κίνδυνο από τη διενέργεια συναλλαγών που ευνοούν την ανωνυμία του πελάτη, (π.χ. πελάτες εξ' αποστάσεως).
- Τον κίνδυνο από τα προϊόντα υπηρεσίες που παρέχονται στον πελάτη, (π.χ. εμπόσματα, υπηρεσίες private banking, επενδυτικά προϊόντα κτλ).
- Τον κίνδυνο από τη χώρα ή περιοχή προέλευσης ή προορισμού των κεφαλαίων ή διεξαγωγής των εργασιών του πελάτη.

Στο πλαίσιο αυτό, για τον αποτελεσματικότερο εντοπισμό του κινδύνου, τα πιστωτικά ιδρύματα προβαίνουν στην κατάταξη των πελατών σε τρεις (3) βαθμίδες κινδύνου, χαμηλού, κανονικού και υψηλού. Οι κατηγορίες κινδύνου και τα αντίστοιχα απαιτούμενα μέτρα επιμέλειας απεικονίζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

1. Κατηγορία κινδύνου: Χαμηλός
  - Διαβάθμιση Δέουσας Επιμέλειας: Απλουστευμένη Δέουσα Επιμέλεια
2. Κατηγορία κινδύνου: Κανονικός
  - Διαβάθμιση Δέουσας Επιμέλειας: Συνήθης Δέουσα Επιμέλεια
3. Κατηγορία κινδύνου: Υψηλός
  - Διαβάθμιση Δέουσας Επιμέλειας: Αυξημένη Δέουσα Επιμέλεια

Ενδεικτικές παράμετροι ενός συστήματος αξιολόγησης και διαβάθμισης του κινδύνου για την ταξινόμηση των πελατών είναι, η επαγγελματική δραστηριότητα του πελάτη (φυσικό πρόσωπο), η χώρα προέλευσης ή διεξαγωγής εργασιών του πελάτη, οι συναλλαγές με χρήση νέων τεχνολογιών, η πολυπλοκότητα των συναλλαγών, η χώρα προέλευσης και προορισμού των κεφαλαίων, τον νομικό καθεστώς και η χώρα ίδρυσης του νομικού προσώπου, ο πραγματικός ιδιοκτήτης ή δικαιούχος του νομικού προσώπου, η απόκλιση από το οικονομικό/συναλλακτικό προφίλ του πελάτη, ο

όγκος, το μέγεθος και το είδος των επιχειρηματικών συναλλαγών, καθώς και ο τομέας δραστηριοποίησης του νομικού προσώπου.

Οι κατηγορίες πελατών-συναλλαγών που εντάσσονται στην βαθμίδα χαμηλού κινδύνου και εφαρμόζονται μέτρα απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας είναι, οι τράπεζες ή χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί με έδρα την Ε.Ε. ή με έδρα χώρα εκτός Ε.Ε. με νομοθετικό καθεστώς ισοδύναμο της Οδηγίας 2006/60/ΕΚ, εταιρείες με μετοχές εισηγμένες σε μία ή περισσότερες οργανωμένες αγορές της Ε.Ε., Ελληνική δημόσια Αρχή ή Ν.Π.Δ.Δ. ή επιχείρηση ή οργανισμός που ανήκει κατά 51% στο δημόσιο, δημόσιες αρχές ή δημόσιοι οργανισμοί χωρών της Ε.Ε, καθώς και πελάτες ηλεκτρονικού χρήματος.

Οι κατηγορίες πελατών-συναλλαγών που εντάσσονται στην βαθμίδα κανονικού κινδύνου και εφαρμόζονται μέτρα συνήθους δέουσας επιμέλειας είναι τα φυσικά πρόσωπα που δεν εμπίπτουν στις κατηγορίες υψηλού ή χαμηλού κινδύνου.

Οι κατηγορίες πελατών που εντάσσονται υποχρεωτικά στην βαθμίδα υψηλού κινδύνου και εφαρμόζονται αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας, είναι οι πελάτες που ο τόπος κατοικίας τους είναι εκτός Ελλάδος, τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, οι εταιρείες με ανώνυμες μετοχές, οι υπεράκτιες εταιρείες (εταιρείες εξωχώριων δραστηριοτήτων) και εταιρείες ειδικού σκοπού, στερούμενα νομικής προσωπικότητας σχήματα ή οντότητες, που διαχειρίζονται κεφάλαια ή άλλες ομάδες περιουσιακών στοιχείων, λογαριασμοί ενώσεων προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, λογαριασμοί διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων σημαντικών πελατών, πελάτες που τα πιστωτικά ιδρύματα παρέχουν τη δυνατότητα να εκτελούν συναλλαγές χωρίς φυσική παρουσία.

Επιπρόσθετα, κατηγορία υψηλού κινδύνου αποτελούν οι διασυνοριακές σχέσεις τραπεζικής ανταπόκρισης με τραπεζικά ιδρύματα τρίτων χωρών. Ειδικότερα, τα πιστωτικά ιδρύματα, συγκεντρώνουν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με το ίδρυμα τραπεζικής ανταπόκρισης για να κατανοήσουν πλήρως το είδος και τη φύση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του. Εν προκειμένω, λαμβάνουν υπόψη, τις εκθέσεις αξιολόγησης χωρών της FATF, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας, καθώς και άλλων ανεξάρτητων και αξιόπιστων πηγών, για την αξιολόγηση της επάρκειας του συστήματος πρόληψης ξεπλύματος χρήματος της χώρας εγκατάστασης του ιδρύματος τραπεζικής ανταπόκρισης. Ακόμη, εξασφαλίζουν την έγκριση ανώτερων διοικητικών στελεχών πριν από τη σύναψη νέων σχέσεων τραπεζικής ανταπόκρισης. Τέλος, διευκρινίζεται ότι, τα πιστωτικά ιδρύματα απαγορεύεται να συνάπτουν ή να συνεχίζουν σχέση τραπεζικής ανταπόκρισης με εικονική τράπεζα.

Επιπρόσθετα, τα πιστωτικά ιδρύματα εξετάζουν και εφαρμόζουν διαδικασίες συνεχούς παρακολούθησης επιχειρηματικών σχέσεων και συναλλαγών με πρόσωπα, φυσικά ή νομικά, συμπεριλαμβανομένων πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών, που προέρχονται από χώρες που χαρακτηρίζονται

από τη FATF, ως μη συνεργάσιμες ή χώρες που δεν εφαρμόζουν ή εφαρμόζουν ανεπαρκώς τις συστάσεις της FATF. Αξιοσημείωτο, είναι ότι η Ελλάδα το 2005 είχε τεθεί σε καθεστώς επιτήρησης, εξαιτίας της μη επαρκούς εφαρμογής των συστάσεων της FATF, κατέφερε, ωστόσο, τον Ιούνιο του 2011 να βγει από το εν λόγω καθεστώς και κατατάσσεται πλέον στην κατηγορία των αυτοαξιολογούμενων χωρών.

4.4.3.4 Εφαρμογή της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη

Τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να εφαρμόζουν την πολιτική της δέουσας επιμέλειας προς τους πελάτες τους, να γνωρίζουν δηλαδή κάθε συναλλακτική τους δραστηριότητα, ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν κάθε ασυνήθης ή ύποπτη συναλλαγή. Η συλλογή και η κατοχή επαρκών πληροφοριών για έναν πελάτη, η χρήση τους για την εξακρίβωση της ταυτότητάς του, καθώς και η αξιολόγηση του συνολικού οικονομικού/συναλλακτικού του προφίλ, αποτελεί τη βάση όλων των διαδικασιών πρόληψης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και το πιο αποτελεσματικό μέσο για την προστασία από αρνητικές επιπτώσεις στη φερεγγυότητα και τη φήμη των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η επίδειξη της δέουσας επιμέλειας στον πελάτη της τράπεζας, συνδέεται άμεσα με τον κανόνα «Γνώριζε τον πελάτη σου».

Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζουν τα πιστωτικά ιδρύματα ως προς τους πελάτες τους, τόσο κατά την έναρξη, όσο και κατά τη διάρκεια της επιχειρηματικής σχέσης, περιλαμβάνουν:

- Την πιστοποίηση και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη, βάσει δεδομένων ή πληροφοριών από αξιόπιστες και ανεξάρτητες πηγές.
- Την πιστοποίηση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου ή των πραγματικών δικαιούχων νομικών προσώπων, τη συνεχή επικαιροποίηση των στοιχείων και τη λήψη εύλογων μέτρων, αναλόγως του βαθμού κινδύνου, για την επαλήθευση των στοιχείων πιστοποίησης της ταυτότητάς τους, ώστε να διασφαλίζεται ότι το πιστωτικό ίδρυμα γνωρίζει τον πραγματικό δικαιούχο. Κατά το μέρος που αφορά τα νομικά πρόσωπα, εμπιστεύματα (trusts) και ανάλογα νομικά σχήματα, τα πιστωτικά ιδρύματα λαμβάνουν εύλογα μέτρα, αναλόγως του βαθμού κινδύνου, για να κατανοήσουν της διάρθρωση της κυριότητας και του ελέγχου του πελάτη.
- Τη συλλογή των πληροφοριών για το σκοπό και τη σκοπούμενη φύση της επιχειρηματικής σχέσης ή σημαντικών συναλλαγών ή δραστηριοτήτων του πελάτη ή του πραγματικού δικαιούχου.
- Τη δημιουργία οικονομικού/συναλλακτικού προφίλ των πελατών τους (φυσικών και νομικών προσώπων), στο οποίο περιλαμβάνονται τουλάχιστον τα εξής:
  - ο σκοπός για τον οποίο ανοίγεται ο λογαριασμός ή συνάπτεται μια επιχειρηματική σχέση,
  - η προβλεπόμενη κίνηση του λογαριασμού,
  - τα είδη των συναλλαγών που μπορεί να γίνουν,

- η αναμενόμενη πηγή των κεφαλαίων που θα πιστώνονται στο λογαριασμό,
  - ο αναμενόμενος προορισμός εξερχόμενων εμβασμάτων ή πληρωμών,
  - το μέγεθος και οι πηγές των περιουσιακών στοιχείων και των εισοδημάτων του πελάτη,
  - η περιγραφή της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητας του πελάτη.
- Την άσκηση συνεχούς εποπτείας όσον αφορά την επιχειρηματική σχέση, με ενδελεχή εξέταση των συναλλαγών και δραστηριοτήτων των πελατών και των πραγματικών δικαιούχων καθ' όλη τη διάρκειά της.
  - Την εξέταση με ιδιαίτερη προσοχή κάθε συναλλαγής ή δραστηριότητας, η οποία από τη φύση της ή τον τρόπο που διενεργείται ή από τα στοιχεία που αφορούν το πρόσωπο ή την ιδιότητα του συναλλασσομένου μπορεί να συνδεθεί με ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Στις συναλλαγές αυτές περιλαμβάνονται ιδίως οι πολύπλοκες ή ασυνήθιστα μεγάλες συναλλαγές και όλα τα ασυνήθιστα είδη συναλλαγών που πραγματοποιούνται χωρίς προφανή οικονομικό ή σαφή νόμιμο λόγο. Η εφαρμογή των μέτρων επιμέλειας πρέπει να υποστηρίζεται από επαρκή πληροφοριακά συστήματα παρακολούθησης και εντοπισμού συναλλακτικών επιχειρήσεων και τα αποτελέσματα της εξέτασης πρέπει να καταγράφονται και να τηρούνται σε αρχείο για τουλάχιστον πέντε έτη, με συνημμένα τα αποδεικτικά έγγραφα.
  - Τη λήψη κάθε πρόσφορου μέτρου, συμπεριλαμβανομένης της μη κατάρτισης της συναλλαγής και της άρνησης παροχής υπηρεσιών ή άσκησης δραστηριοτήτων, εφόσον δεν έχουν ικανοποιηθεί οι όροι της πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας του πελάτη ή το πιστωτικό ίδρυμα δεν έχει διασφαλίσει την τήρηση των μέτρων δέουσας επιμέλειας, καθώς και σε περίπτωση κατ'εξακολούθηση υποβολής αναφορών για συγκεκριμένο πελάτη στην Αρχή καταπολέμησης του άρθρου 7 του ν.3691/2008.
  - Τη μη κατάρτιση της συναλλαγής, την άρνηση παροχής υπηρεσιών ή άσκησης δραστηριοτήτων και την άμεση ενημέρωση της Αρχής καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της Τράπεζας της Ελλάδος, όταν το όνομα του πελάτη του πιστωτικού ιδρύματος περιλαμβάνεται στους καταλόγους προσώπων ή οντοτήτων υποκείμενων σε περιοριστικά μέτρα, που εκδίδονται, βάσει σχετικών Κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε.

Στις περιπτώσεις που τα πιστωτικά ιδρύματα εκτιμούν ότι υπάρχει αυξημένος κίνδυνος, επιδεικνύουν αυξημένη δέουσα επιμέλεια, επαναξιολογώντας τουλάχιστον ετησίως τους πελάτες και τη συναλλακτική τους σχέση. Η άσκηση συνεχούς εποπτείας με ενδελεχή εξέταση των συναλλαγών που πραγματοποιούνται καθίσταται αναγκαία, προκειμένου να εξασφαλίζεται, ότι οι συναλλαγές που διενεργούνται συνάδουν με τις πληροφορίες που έχει το πιστωτικό ίδρυμα, σχετικά με τον πελάτη, την επιχειρηματική του δραστηριότητα, την προέλευση των κεφαλαίων του, καθώς και τη διασφάλιση της τήρησης ενημερωμένων εγγράφων, δεδομένων ή πληροφοριών

στα αρχεία της τράπεζας. Για το σκοπό αυτό συντάσσεται, από το κατάστημα ή την υπηρεσιακή μονάδα, συνοπτική έκθεση στην οποία αναφέρονται συγκεκριμένα τα αποτελέσματα της επαναξιολόγησης των πελατών υψηλού κινδύνου και αποστέλλεται στο Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος. Οι εκθέσεις τυγχάνουν επεξεργασίας από το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος, το οποίο υποβάλλει συνολική έκθεση με εισήγηση διακοπής της επιχειρηματικής σχέσης με ορισμένους εξ' αυτών, στο Διοικητικό Συμβούλιο του πιστωτικού ιδρύματος, για τη λήψη σχετικής απόφασης.

4.4.3.5 Διαδικασίες πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας των φυσικών και νομικών προσώπων

- I. Τα στοιχεία που απαιτούνται κατ'ελάχιστον για την πιστοποίηση της ταυτότητας των φυσικών προσώπων είναι τα εξής:
  1. Ονοματεπώνυμο και πατρώνυμο
  2. Αριθμός δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου
  3. Εκδούσα Αρχή
  4. Ημερομηνία και τόπος γέννησης
    - Τα αναφερόμενα στοιχεία επαληθεύονται βάσει: του δελτίου Αστυνομικής Ταυτότητας ή του διαβατηρίου σε ισχύ ή του δελτίου ταυτότητας υπηρετούντων στα Σώματα Ασφαλείας και στις ένοπλες δυνάμεις.
  5. Παρούσα Διεύθυνση κατοικίας
  6. Τηλέφωνο επικοινωνίας
  7. Ασκούμενο Επάγγελμα και παρούσα επαγγελματική διεύθυνση
  8. Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (Α.Φ.Μ.)
  9. Υπόδειγμα υπογραφή πελάτη
    - Τα ανωτέρω στοιχεία επαληθεύονται από έγγραφα τα οποία είναι δύσκολο να παραποιηθούν ή να αποκτηθούν με παράνομο τρόπο, όπως, πρόσφατος λογαριασμός οργανισμού κοινής ωφέλειας, πρόσφατος λογαριασμός παρόχου σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας, μισθωτήριο συμβόλαιο κατοικίας ή επαγγελματικής στέγης που έχει κατατεθεί σε Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ), παραστατικά έγγραφα εκδόσεως Δ.Ο.Υ, άδεια παραμονής αλλοδαπού, βεβαίωση εργοδότη, αντίγραφο τελευταίας μισθοδοσίας, δήλωση έναρξης επιτηδεύματος, επαγγελματική ταυτότητα ή παραστατικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης.
- II. Τα στοιχεία που απαιτούνται κατ'ελάχιστον για την πιστοποίηση της ταυτότητας των νομικών προσώπων είναι τα εξής:
  1. Ανώνυμες εταιρείες, εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, περιλαμβανομένων των υποκαταστημάτων αλλοδαπών εταιρειών αντίστοιχης νομικής μορφής:
    - A) Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Φ.Ε.Κ) του Τεύχους Ανωνύμων Εταιρειών και Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης όπου έχει δημοσιευθεί

περίληψη του καταστατικού της Α.Ε. και της Ε.Π.Ε., το οποίο περιέχει εκτός των άλλων:

- την επωνυμία, την έδρα, τον σκοπό, τον αριθμό των μελών του διοικητικού συμβουλίου και τα ονόματα των διαχειριστών της Ε.Π.Ε,
- τον τρόπο εκπροσώπησης της εταιρείας,
- τον αριθμό και χρονολογία της απόφασης της αρχής που ενέκρινε τη σύσταση της ανώνυμης εταιρείας ή τον αριθμό της πράξης καταχώρισης του άρθρου 8, παρ. 1 του ν.3190/1955 «περί εταιρειών περιορισμένης ευθύνης»,
- τα Φ.Ε.Κ. με τις τυχόν τροποποιήσεις του καταστατικού που αφορούν τα παραπάνω, συνοδευόμενα από πρόσφατα πιστοποιητικά μεταβολών/τροποποιήσεων του καταστατικού εκδιδόμενα από τις αρμόδιες αρχές (Πρωτοδικείο της έδρας όσον αφορά τις Ε.Π.Ε. και Νομαρχία της έδρας όταν πρόκειται για Α.Ε.),
- τα στοιχεία πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας των πραγματικών δικαιούχων, όπου απαιτείται, των νομίμων εκπροσώπων, και όλων των ατόμων που είναι εξουσιοδοτημένα να χειρίζονται το λογαριασμό της εταιρείας και δεν επαληθεύονται από τα επίσημα νομιμοποιητικά έγγραφα.

Β) Επί ανωνύμων εταιρειών, πέραν των ανωτέρω, απαιτείται πρακτικό Γενικής Συνέλευσης της Α.Ε. περί εκλογής του Διοικητικού Συμβουλίου και πρακτικό Διοικητικού Συμβουλίου περί εξουσιοδότησεως των προσώπων που δεσμεύουν με την υπογραφή τους την εταιρεία, καθώς και βεβαίωση του Μητρώου Α.Ε. περί καταχώρισης των δύο ανωτέρω πρακτικών ή το ΦΕΚ στο οποίο δημοσιεύθηκε η βεβαίωση αυτή.

2. Προσωπικές εταιρείες:

- Επικυρωμένο αντίγραφο του αρχικού καταστατικού που έχει κατατεθεί στο Πρωτοδικείο, καθώς και τυχόν τροποποιήσεών του.
- Πρόσφατο πιστοποιητικό του Πρωτοδικείου της έδρας της εταιρείας περί των τροποποιήσεων του αρχικού καταστατικού.
- Στοιχεία πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας των εταίρων των νομίμων εκπροσώπων και όλων των προσώπων που είναι εξουσιοδοτημένα να χειρίζονται το λογαριασμό της εταιρείας και δεν επαληθεύονται από τα επίσημα νομιμοποιητικά έγγραφα.

3. Λοιπά Νομικά Πρόσωπα ή οντότητες χωρίς νομική προσωπικότητα:

- Προσήκοντα, κατά περίπτωση, νομιμοποιητικά έγγραφα πρωτότυπα ή επικυρωμένα από Δημόσια Αρχή.
- Στοιχεία ταυτότητας των νομίμων εκπροσώπων και όλων των προσώπων που είναι εξουσιοδοτημένα να χειρίζονται το λογαριασμό του προσώπου ή της οντότητας και δεν επαληθεύονται από τα επίσημα νομιμοποιητικά έγγραφα.

Τα πιστωτικά ιδρύματα, μέσω των πληροφοριακών συστημάτων που διαθέτουν, έχουν τη δυνατότητα να εντοπίζουν, να παρακολουθούν και να αξιολογούν συναλλαγές και πελάτες υψηλού κινδύνου. Η παρακολούθηση των

λογαριασμών και των συναλλαγών διενεργείται σε σχέση με συγκεκριμένη τυπολογία συναλλαγών, το οικονομικό/συναλλακτικό προφίλ του πελάτη, την αναμενόμενη κίνηση του λογαριασμού σε σχέση και με την κίνηση λογαριασμών αντίστοιχων κατηγοριών πελατών. Τα πληροφοριακά συστήματα χρησιμοποιούνται για την εξαγωγή πληροφοριών σε σχέση με ελλιπή στοιχεία ταυτοποίησης πελατών και συνολικά για την επιχειρηματική σχέση του πελάτη με το πιστωτικό ίδρυμα.

4.4.3.6 Διαδικασίες εντοπισμού, διαχείρισης και αναφοράς ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών προς τις αρμόδιες αρχές

Τα πιστωτικά ιδρύματα εξετάζουν με τη δέουσα επιμέλεια κάθε συναλλαγή που από τη φύση της μπορεί να συνδεθεί με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ως τέτοιες συναλλαγές ορίζονται, οι ασυνήθεις/ύποπτες συναλλαγές/δραστηριότητες, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 13 και 14 του άρθρου 4 του ν.3691/2008, καθώς και κάθε πολύπλοκη ή ασυνήθιστα μεγάλη συναλλαγή.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παράγραφο 13 του εν λόγω νόμου, «Υπόπτη συναλλαγή ή δραστηριότητα», ορίζεται η συναλλαγή ή οι συναλλαγές ή δραστηριότητες από τις οποίες εκτιμάται ότι προκύπτουν ενδείξεις ή υπόνοιες για πιθανή απόπειρα ή διάπραξη των αδικημάτων του άρθρου 2 του νόμου ή για εμπλοκή του συναλλασσόμενου ή του πραγματικού δικαιούχου σε εγκληματικές δραστηριότητες, με βάση την αξιολόγηση των στοιχείων της συναλλαγής (φύση της συναλλαγής, κατηγορία χρηματοπιστωτικού μέσου, συχνότητα, πολυπλοκότητα και ύψος της συναλλαγής, χρήση ή μη μετρητών) και του προσώπου (επάγγελμα, οικονομική επιφάνεια, συναλλακτική ή επιχειρηματική συμπεριφορά, φήμη, παρελθόν, επίπεδο διαφάνειας του νομικού προσώπου-πελάτη, άλλα σημαντικά χαρακτηριστικά). Ως «Ασυνήθης συναλλαγή ή δραστηριότητα», ορίζεται η συναλλαγή ή οι συναλλαγές ή δραστηριότητες που δεν συνάδουν με τη συναλλακτική, επιχειρηματική ή επαγγελματική συμπεριφορά του συναλλασσόμενου ή του πραγματικού δικαιούχου ή με την οικονομική τους επιφάνεια ή που δεν έχουν προφανή σκοπό ή κίνητρο οικονομικής, επαγγελματικής ή προσωπικής φύσεως.

Δεδομένου, ότι τα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν επαρκείς πληροφορίες, γνωρίζουν τις δραστηριότητες των πελατών τους και διαθέτουν σύστημα αξιολόγησης του κινδύνου, αξιοποιώντας την εμπειρία τους και πληροφορίες από άλλες πηγές, είναι σε θέση εγκαίρως να αναγνωρίζουν ότι, μια συναλλαγή είναι ύποπτη ή ασυνήθης. Μετά την εξέταση των συναλλαγών αυτών, εάν υφίσταται υπόνοια απόπειρας ή διάπραξης των αδικημάτων ξεπλύματος μαύρου χρήματος, το πιστωτικό ίδρυμα υποβάλλει αναφορά ασυνήθους ή ύποπτης συναλλαγής στην Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, το πλαίσιο των διατάξεων του άρθρου 26 του ν. 3691/2008. Στην υποχρέωση αναφοράς εμπίπτουν και ύποπτες ή ασυνήθεις συναλλαγές που έγινε απόπειρα εκτέλεσής τους αλλά δεν ολοκληρώθηκαν.

Σύμφωνα με την ΕΤΠΘ 281/17.03.2009, της υποβολής αναφοράς ασυνήθους ή ύποπτης συναλλαγής προς την Επιτροπή Καταπολέμησης, προηγείται:

- Η λήψη αναφοράς που υποβάλλεται στο Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος από άλλα διευθυντικά στελέχη ή υπαλλήλους των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Η λήψη και επεξεργασία των ειδοποιήσεων που παράγονται από το πληροφοριακό σύστημα του πιστωτικού ιδρύματος για ασυνήθεις ή ύποπτες συναλλαγές.
- Η αξιολόγηση και εξέταση των κατά τα ανωτέρω λαμβανομένων αναφορών και ειδοποιήσεων με συγκέντρωση πληροφοριών από αξιόπιστες πηγές, όπως «Τειρεσίας», ICAP και αντίστοιχες αναγνωρισμένες τράπεζες πληροφοριών.

Οι αναφορές ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών που υποβάλλονται στο αρμόδιο διευθυντικό στέλεχος ή παράγονται από το πληροφοριακό σύστημα, περιλαμβάνουν, την ημερομηνία, τα στοιχεία του καταστήματος ή της υπηρεσίας που προβαίνει στην αναφορά, όλα τα διαθέσιμα πληροφοριακά στοιχεία για τον πελάτη και τη συναλλαγή, την ημερομηνία διενέργειας της συναλλαγής και έναρξης της επιχειρηματικής σχέσης και πλήρες ιστορικό των συναλλαγών, αιτιολογία διενέργειας της συναλλαγής, καθώς και επί διεθνών συναλλαγών την προέλευση και τη διαδρομή του εισερχόμενου ή εξερχόμενου εμβάσματος.

4.4.3.7 Τήρηση Αρχείου

Τα πιστωτικά ιδρύματα εφαρμόζουν συγκεκριμένες διαδικασίες τήρησης αρχείου αναφορών προς την Επιτροπή Καταπολέμησης, προκειμένου να διασφαλισθεί η αρχή της εμπιστευτικότητας και η προσβασιμότητα στο αρχείο. Τα αρχεία που πρέπει να τηρούνται αφορούν τις συναλλαγές και δραστηριότητες των πελατών. Όλα τα έγγραφα που τηρούνται στα αρχεία αναφορών φυλάσσονται σε ειδικό φάκελο και φέρουν ημερομηνία και υπογραφή των αρμόδιων υπαλλήλων ή διευθυντικών στελεχών. Οι αναφορές εναλλακτικά μπορούν να τηρούνται σε ηλεκτρονικά αρχεία συστημάτων, υπό την προϋπόθεση ότι θα πληρούν όρους ελεγχόμενης πρόσβασης, χρήσης κωδικού ταυτοποίησης χρήστη και ημερομηνίας. Τα πιστωτικά ιδρύματα λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας του Αρμόδιου Διευθυντικού Στελέχους που υποβάλλει αναφορά ασυνήθους ή ύποπτης συναλλαγής στην Επιτροπή Καταπολέμησης και των υπαλλήλων τους που αναφέρουν αρμοδίως εσωτερικά τις υπόνοιές τους για απόπειρα ή διάπραξη των αδικημάτων του ξεπλύματος μαύρου χρήματος ή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, συμπεριλαμβανομένης της τήρησης της ανωνυμίας τους έναντι των αναφερόμενων ή άλλου τρίτου προσώπου, πλην των εκ του νόμου οριζόμενων προσώπων ή Αρχών.

4.4.3.8 Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου

Η διοίκηση κάθε πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να είναι σε θέση να εντοπίζει και να ελέγχει τον κίνδυνο ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Τα πιστωτικά ιδρύματα, στα πλαίσια των ενεργειών εσωτερικού ελέγχου και πέραν των διαδικασιών που εφαρμόζουν για την πρόληψη του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, φροντίζουν να

κατανέμονται σαφείς ευθύνες και καθήκοντα για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης της πολιτικής και των διαδικασιών πρόληψης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Στο πλαίσιο αυτό, το Διοικητικό Συμβούλιο, υιοθετεί και εγκρίνει αποτελεσματική πολιτική για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, την ορθή εφαρμογή της οποίας εποπτεύει, μέσω της Επιτροπής Ελέγχου (ΠΔΤΕ 2577/2006). Η Επιτροπή Ελέγχου του πιστωτικού ιδρύματος, στο πλαίσιο της ετήσιας παρακολούθησης και αξιολόγησης της επάρκειας και αποτελεσματικότητας της πολιτικής καταπολέμησης ξεπλύματος μαύρου χρήματος, λαμβάνει υπόψη τα σχετικά στοιχεία και πληροφορίες της Ετήσιας Έκθεσης του Αρμόδιου Διευθυντικού Στέλεχους για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, της Έκθεσης της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης, τις διατυπώσεις και παρατηρήσεις των εξωτερικών ελεγκτών, καθώς και τις διαπιστώσεις των εποπτικών αρχών. Η εσωτερική πρακτική, οι διαδικασίες και ο έλεγχος για την πρόληψη του φαινομένου του ξεπλύματος μαύρου χρήματος καταγράφονται σε κατάλληλο εγχειρίδιο, το οποίο κοινοποιείται σε όλους τους υπαλλήλους που χειρίζονται, παρακολουθούν και ελέγχουν καθ' οιονδήποτε τρόπο τις συναλλαγές πελατών.

Τα πιστωτικά ιδρύματα διασφαλίζουν ότι η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης προβαίνει σε εξειδικευμένους ελέγχους κατάλληλους για την αναγνώριση, εκτίμηση, παρακολούθηση και διαχείριση του κινδύνου ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Οι εν λόγω έλεγχοι, αφορούν μεταξύ άλλων, στην κατάλληλη εκπαίδευση του προσωπικού σχετικά με το κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, στην κατάλληλη τεκμηρίωση και εφαρμογή της στρατηγικής στη διαχείριση ξεπλύματος μαύρου χρήματος, καθώς και στα κατάλληλα μέτρα που εξασφαλίζουν ότι ο κίνδυνος που σχετίζεται με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, έχει ληφθεί υπόψη στις καθημερινές συναλλαγές του πιστωτικού ιδρύματος, συμπεριλαμβανομένων και μέτρων σχετικά με την ανάπτυξη νέων προϊόντων, την αποδοχή νέων πελατών και τις αλλαγές στο επιχειρηματικό προφίλ του πιστωτικού ιδρύματος.

4.4.3.9 Η Εκπαίδευση και η Επιμόρφωση του προσωπικού

Εξαιτίας της ανάμειξης των τραπεζών σε δραστηριότητες νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, εκτιμάται ως επιτακτική ανάγκη η επιμόρφωση των τραπεζικών υπαλλήλων, προκειμένου να ενημερώνονται, σχετικά με τη νομοθεσία, τις υποχρεώσεις του προσωπικού που απορρέουν από τις ισχύουσες διατάξεις, καθώς και τις διαδικασίες που έχουν υιοθετηθεί από το πιστωτικό ίδρυμα. Το προσωπικό επιβάλλεται να γνωρίζει τα χαρακτηριστικά και τις απαιτήσεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ώστε να είναι σε θέση να παρακολουθεί, να εντοπίζει και να ελέγχει ύποπτες συναλλαγές. Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 42 του ν.3691/2008, ορίζεται ότι, τα υπόχρεα πρόσωπα λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε το προσωπικό τους να έχει γνώση των διατάξεων του εν λόγω νόμου και των σχετικών κανονιστικών αποφάσεων. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη συμμετοχή των αρμόδιων υπαλλήλων σε ειδικά προγράμματα κατάρτισης, τα οποία τους βοηθούν να εντοπίζουν τις

δραστηριότητες που τυχόν συνδέονται με τα αδικήματα του άρθρου 2 του νόμου και τους εκπαιδεύουν να ενεργούν σωστά σε τέτοιες περιπτώσεις.

4.4.4 Η Απόφαση ΕΤΠΘ 285/6/09.07.2009 «Ενδεικτική τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών κατά την έννοια των παραγράφων 13-14 του άρθρου 4 του ν.3691/2008».

Με την Απόφαση της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος, 285/6/09.07.2009 καθορίζεται ενδεικτική τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών και δραστηριοτήτων στον τραπεζικό τομέα, βάσει των διεθνών πρακτικών που έχει καταγράψει η FATF, αλλά και μεθόδων που έχει καταγράψει ιστορικά η Τράπεζα της Ελλάδος, μέσα από τον εποπτικό της ρόλο. Η αποτελεσματικότητα των συστημάτων καταπολέμησης ξεπλύματος μαύρου χρήματος μιας τράπεζας, ελέγχεται από τον τρόπο παρακολούθησης των συναλλαγών των πελατών της και γενικά των τραπεζικών δραστηριοτήτων.

Σχετικά, ακολουθούν περιπτώσεις συναλλαγών και δραστηριοτήτων που χρησιμοποιούνται για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες:

- Παροχή ανεπαρκών ή ύποπτων πληροφοριών και στοιχείων για την πιστοποίηση της ταυτότητας του πελάτη, όπως η περίπτωση πελάτη που δείχνει απροθυμία για την παροχή στοιχείων, προκειμένου να διαμορφωθεί το οικονομικό/συναλλακτικό του προφίλ.
- Συναλλαγές μεταφοράς κεφαλαίων, όπως η περίπτωση που ανοίγονται λογαριασμοί φυσικών ή νομικών προσώπων, οι οποίοι δεν εμφανίζουν κίνηση ανάλογη με το οικονομικό/συναλλακτικό προφίλ του πελάτη, αλλά χρησιμοποιούνται μόνο για μεταφορές κεφαλαίων προς το εξωτερικό.
- Δραστηριότητες ασύμβατες με την επιχειρηματική/επαγγελματική δραστηριότητα του πελάτη και το εν γένει συναλλακτικό/οικονομικό του προφίλ, όπως η περίπτωση που διαπιστώνεται σημαντική αύξηση καταθέσεων επιχείρησης, χωρίς αντίστοιχη αύξηση της δραστηριότητάς της.
- Συναλλαγές σε μετρητά, όπως η περίπτωση που πραγματοποιούνται μεγάλου ύψους καταθέσεις και αναλήψεις μετρητών που δεν δικαιολογούνται από το οικονομικό/συναλλακτικό προφίλ του πελάτη.
- Άλλες ύποπτες δραστηριότητες ή κινήσεις του πελάτη, όπως η περίπτωση συναλλακτικού/οικονομικού που διατηρεί λογαριασμούς σε πολλά πιστωτικά ιδρύματα, που λειτουργούν στην ίδια περιοχή, χωρίς προφανή οικονομικό σκοπό.
- Η χρήση θυρίδων, όπως η περίπτωση που ανοίγονται με αυξανόμενη συχνότητα θυρίδες σε συγκεκριμένο κατάσταση πιστωτικού ιδρύματος, ιδιαίτερα από ιδιώτες που δεν διαμένουν ούτε εργάζονται στην περιοχή του καταστήματος, παρά την παροχή ανάλογων υπηρεσιών, σε καταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων πλησιέστερα στον τόπο διαμονής ή εργασίας τους.
- Δάνεια, όπως η περίπτωση πελάτη που έχει λάβει δάνειο και προβαίνει σε μερική ή ολική αποπληρωμή του δανείου, χωρίς να είναι γνωστή η προέλευση των κεφαλαίων του.

- Ύποπτη συμπεριφορά υπαλλήλου του πιστωτικού ιδρύματος, όπως περίπτωση που υπάλληλος έχει πολέμοδο τρόπο ζωής που δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από τα εισοδήματά του.
- Ξέπλυμα μαύρου χρήματος, μέσω του Διεθνούς εμπορίου, όπως η περίπτωση που εκδίδονται πολλά τιμολόγια για το ίδιο εμπόρευμα.
- Ξέπλυμα μαύρου χρήματος, μέσω της αγοροπωλησίας ακινήτων, όπως η περίπτωση που πραγματοποιείται μεταβίβαση ακινήτου σε τιμή ασυνήθιστα μεγαλύτερη από την αντικειμενική αξία του.
- Ξέπλυμα μαύρου χρήματος, μέσω των νέων μεθόδων πληρωμής, όπως η περίπτωση που πελάτης διενεργεί συναλλαγές μεγάλης αξίας με προπληρωμένη κάρτα, εκμεταλλευόμενος τη δυνατότητα τροφοδότησής της χωρίς αυτοπρόσωπη παρουσία στην τράπεζα, π.χ. μέσω ΑΤΜ.
- Ξέπλυμα μαύρου χρήματος, μέσω της χρησιμοποίησης νομικών προσώπων, όπως η περίπτωση που ανοίγονται λογαριασμοί σε μία τράπεζα από διάφορες εξωχώριες εταιρείες που έχουν τον ίδιο πραγματικό δικαιούχο και διενεργούνται πολύπλοκες ή ασυνήθεις μεταφορές από τον έναν λογαριασμό στον άλλο.

4.4.5 Η Απόφαση ΕΤΠΘ 290/12/11.11.2009 «Καθορισμός του πλαισίου επιβολής διοικητικών κυρώσεων στα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύματα, σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν.3691/2008»

Με την αναφερόμενη απόφαση, καθορίζεται το πλαίσιο διοικητικών κυρώσεων στα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύματα, στις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης προς τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από το ν.3691/2008. Το πλαίσιο των διοικητικών κυρώσεων, προσδιορίζεται, βάσει του βαθμού σπουδαιότητας των υποχρεώσεων των εποπτευόμενων ιδρυμάτων, καθώς και των κριτηρίων επιμέτρησης των διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται στα πρόσωπα.

Ειδικότερα, :

- i. Καθορισμός του βαθμού σπουδαιότητας των υποχρεώσεων των εποπτευόμενων ιδρυμάτων, των στελεχών τους και των υπαλλήλων τους, κατά είδος. Οι επιμέρους υποχρεώσεις, τόσο για τα νομικά όσο και τα φυσικά πρόσωπα, κατατάσσονται σε πίνακα, με βάση το βαθμό σπουδαιότητάς τους, σε τρεις κατηγορίες: απλή, σοβαρή, ιδιαιτέρως σοβαρή υποχρέωση. Για παραβάσεις σχετικά με τις εν λόγω υποχρεώσεις του νομικού προσώπου επιβάλλονται κυρώσεις, κατά τη κρίση των αρμόδιων οργάνων της Τράπεζας της Ελλάδος, και στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου και στον διευθύνοντα σύμβουλο ή Διοικητή του πιστωτικού ιδρύματος.
- ii. Τα κριτήρια προσδιορισμού και επιμέτρησης των διοικητικών κυρώσεων που επιβάλλονται στα ανωτέρω πρόσωπα, στις περιπτώσεις μη συμμόρφωσης προς τις υποχρεώσεις τους, που απορρέουν από την κατά τα ανωτέρω

ισχύουσα νομοθεσία. Εν προκειμένω, για το νομικό πρόσωπο, λαμβάνονται υπόψη: (α) ο βαθμός σπουδαιότητας και ο αριθμός των επιμέρους υποχρεώσεων που έχουν παραβιασθεί, καθώς και η επίπτωση της παράβασης στην εύρυθμη λειτουργία του ιδρύματος, (β) ο βαθμός γενικής αξιολόγησης του εποπτευόμενου ιδρύματος, από το αρμόδιο Τμήμα Πρόληψης Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες, της Διεύθυνσης Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος και (γ) το μέγεθος και το μερίδιο αγοράς του εποπτευόμενου ιδρύματος. Για τα μέλη Δ.Σ., διευθύνοντα σύμβουλο, διευθυντικά στελέχη και υπαλλήλους του νομικού προσώπου, τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη έχουν, ως εξής: (α) ο βαθμός σπουδαιότητας και ο αριθμός των επιμέρους υποχρεώσεων που έχουν παραβιασθεί, (β) ο βαθμός υπαιτιότητας του εμπλεκόμενου φυσικού προσώπου και (γ) η πλημελής εκτέλεση των καθηκόντων τους, όσον αφορά τον έλεγχο επί των υπηρεσιών, υπαλλήλων και δραστηριοτήτων του εποπτευόμενου ιδρύματος.

Επιπροσθέτως, η επανειλημμένη τέλεση παραβάσεων, όπως και τα κριτήρια της αποτελεσματικότητας, της αναλογικότητας και του αποτρεπτικού χαρακτήρα της κύρωσης, λαμβάνονται υπόψη, προκειμένου να καθορισθούν οι εκάστοτε επιβαλλόμενες κυρώσεις.

4.4.5.1 Περιπτώσεις επιβολής κυρώσεων της Τράπεζας της Ελλάδος

Την επιβολή κυρώσεων σε πέντε πιστωτικά ιδρύματα για διαπιστωθείσες παραβάσεις στην εφαρμογή του κανονιστικού πλαισίου για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ΠΔ/ΤΕ 2577/09.03.2006 Παράρτημα 4, όπως ίσχυε κατά την περίοδο τέλεσης των παραβάσεων), επέβαλε η Τράπεζα της Ελλάδος, με την ΕΤΠΘ 290/11.11.2009 σχετική απόφασή της. Οι κυρώσεις συνίστανται σε πρόστιμα υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου συνολικού ύψους 310.000 ευρώ, ως εξής³⁶:

- Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων: 100.000 ευρώ
- Τράπεζα MILLENIUM BANK A.E.: 100.000. ευρώ
- ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.: 80.000 ευρώ
- Τράπεζα Κύπρου ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ: 30.000 ευρώ

Παρατίθενται κατωτέρω, ανά κατηγορία παράβασης και πιστωτικό ίδρυμα, οι παραβάσεις, οι οποίες εκυρώθησαν καθ' εαυτές και ανεξάρτητα από τυχόν ζημιά των συναλλασσομένων:

- i. Στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Οι σχετιζόμενες με την εποπτική αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος παραβάσεις αναφέρονται σε ελλείψεις ως προς τον εσωτερικό κανονισμό, τις διαδικασίες, το σύστημα πληροφορικής και το σύστημα εσωτερικού ελέγχου.
- ii. Στην Τράπεζα MILLENIUM BANK A.E. Οι παραβάσεις αφορούν αφενός παραλείψεις υπηρεσιακών μονάδων της τράπεζας στην εφαρμογή των

³⁶ www.voria.gr, Επιχειρήσεις, 13.11.2009

- διατάξεων δέουσας επιμέλειας, κατά το χρονικό διάστημα από 01.10.2007 έως και 09.11.2007, αφετέρου την παράλειψη υποβολής σχετικής αναφοράς στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας.
- iii. Στην Τράπεζα Κύπρου ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ. Οι παραβάσεις αφορούν μεμονωμένη περίπτωση παράλειψης εφαρμογής των διατάξεων δέουσας επιμέλειας κατά το χρονικό διάστημα από 02.07.2007 έως και 08.08.2007 και τη μη υποβολή για την περίπτωση αυτή σχετικής αναφοράς στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας.
- iv. Στην ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε, η οποία καλύπτει λειτουργικές ανάγκες άλλων συνεταιριστικών τραπεζών ως προς τα συγκεκριμένα θέματα, οι παραβάσεις αφορούν σοβαρές ελλείψεις στην εφαρμογή των σχετικών διατάξεων, ιδιαίτερα ως προς το σύστημα πληροφορικής και την ταξινόμηση των πελατών σε κατηγορίες κινδύνου, καθώς και μεμονωμένες, κατά περίπτωση παραλείψεις στις διαδικασίες.

Επισημαίνεται, ότι στην ίδια ως άνω συνεδρίαση ελήφθη απόφαση για τον καθορισμό του πλαισίου επιβολής διοικητικών κυρώσεων στα εποπτευόμενα από την Τράπεζα της Ελλάδος, σύμφωνα με το άρθρο 52 του ν.3691/2008.

4.4.6 Η ΠΑ/ΤΕ 2652/29.02.2012 Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος

Με την αναφερόμενη Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος τροποποιήθηκαν οι αποφάσεις της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων, ΕΤΠΘ 281/5/17.03.2009 και ΕΤΠΘ 285/6/09.07.2009.

Συγκεκριμένα, η ανάγκη τροποποίησης των αναφερόμενων αποφάσεων, προέκυψε εξαιτίας της υπαγωγής του αδικήματος της φοροδιαφυγής στα «βασικά αδικήματα» του ν.3691/2008 (βάσει του ν.3842/2010, άρθρο 77, παρ. 1). Στο πλαίσιο αυτό, προέκυψε η ανάγκη της αποτελεσματικότερης άσκησης από τα πιστωτικά ιδρύματα διαρκούς δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες τους, με σκοπό τον εντοπισμό και αναφορά προς την Αρμόδια Αρχή, ασυνήθους ή ύποπτης συναλλαγής που παρέχει ενδείξεις ή υπόνοιες διάπραξης φοροδιαφυγής ή νομιμοποίησης παράνομου κέρδους από περιπτώσεις φοροδιαφυγής, αλλά και η ανάγκη συμπλήρωσης της υφιστάμενης τυπολογίας (βάσει της ΕΤΠΘ 285/6/09.07.2009) ασυνήθων και ύποπτων συναλλαγών, με έμφαση αυτών που σχετίζονται με το βασικό αδίκημα της φοροδιαφυγής.

Ειδικότερα, με την αναφερόμενη Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να επαληθεύουν τα εισοδήματα πελάτη φυσικού προσώπου, βάσει του εκκαθαριστικού σημειώματος φορολογίας εισοδήματος, του δε πελάτη νομικού προσώπου, βάσει της υποβληθείσας δήλωσης φορολογίας εισοδήματος. Επίσης, τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεώνονται να

επιδεικνύουν αυξημένη δέουσα επιμέλεια, να εφαρμόζουν δηλαδή, επιπρόσθετες διαδικασίες συνεχούς παρακολούθησης επιχειρηματικών σχέσεων και συναλλαγών φυσικών ή νομικών προσώπων, τα οποία σύμφωνα με ειδικά κριτήρια που προσδιορίζονται από το πιστωτικό ίδρυμα, ενέχουν αυξημένο κίνδυνο διάπραξης φοροδιαφυγής ή νομιμοποίησης του προκύπτοντος από το αδίκημα αυτό οφέλους. Στο πλαίσιο αυτό, τα πιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να προσδιορίσουν τον κίνδυνο φοροδιαφυγής των πελατών τους, λαμβάνουν υπόψη τους τα ακόλουθα:

- την πηγή εισοδήματος του φυσικού προσώπου (π.χ ελεύθερο επάγγελμα, μισθωτές υπηρεσίες, επιτήδευμα κ.λ.π.),
- τον κλάδο ή το είδος των καταθέσεων και αναλήψεων σε μετρητά στους λογαριασμούς του πελάτη,
- τη διαπίστωση σημαντικής απόκλισης από το οικονομικό/συναλλακτικό προφίλ του πελάτη σε σύγκριση με το μέσο δηλούμενο εισόδημα αντίστοιχων επαγγελματιών ή δραστηριοτήτων,
- πελάτες για τους οποίους, έχει ληφθεί από φορολογικές, τελωνειακές, δικαστικές ή διοικητικές αρχές, αίτημα παροχής στοιχείων ή επιβολής προσωρινών μέτρων, καθώς και τους άμεσους συγγενείς τους, και τους στενούς συνεργάτες τους, και
- δημοσιευμένες εκθέσεις ή μελέτες ή στατιστικά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, αρμόδιων δημόσιων υπηρεσιών ή ανεξάρτητων αρχών (περιλαμβανομένης της Αρχής του άρθρου 7 του ν.3691/2008), καθώς και αναγνωρισμένων εθνικών ή διεθνών οργανισμών ή ερευνητικών κέντρων, σχετικά με τα εισοδήματα και τους παρακρατούμενους φόρους που δηλώνουν ή αποδίδουν οι φορολογούμενοι στην Ελλάδα, μηχανισμούς φοροδιαφυγής και ύποπτες συναλλαγές σχετιζόμενες με τη φοροδιαφυγή.

Επιπλέον, αποσαφηνίζεται, ότι η περιλαμβανόμενη, στην ΕΤΠΘ 285/6/09.07.2009 απόφαση, τυπολογία ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών και δραστηριοτήτων, έχει μόνο ενδεικτικό χαρακτήρα και σε καμία περίπτωση δεν συνιστά εξαντλητική απαρίθμηση των περιπτώσεων αυτών. Επρόκειτο δηλαδή, για ενδεικτική τυπολογία, βάσει της οποίας επιδιώκεται η παροχή καθοδήγησης, των εποπτευόμενων από την Τράπεζα της Ελλάδος, ιδρυμάτων για τον εντοπισμό ασυνήθων ή ύποπτων συναλλαγών και την υποβολή σχετικής αναφοράς στην Αρχή του άρθρου 7 του ν.3691/2008.

Τέλος, προστίθενται στις δραστηριότητες που υποδηλώνουν ξέπλυμα χρήματος της ΕΤΠΘ 285/6/09.07.2009, «Οι ύποπτες συναλλαγές/δραστηριότητες που ενδεχομένως συνδέονται ή σχετίζονται με φοροδιαφυγή». Ενδεικτικά, ως τέτοιες συναλλαγές/δραστηριότητες είναι, όταν ένας πελάτης εμφανίζει, κατά την αίτηση λήψης δανείου, εισοδήματα που δεν προκύπτουν από την φορολογική του δήλωση, προκειμένου να δικαιολογήσει την ικανότητα εξυπηρέτησης υψηλότερου ποσού δανείου, ή όταν ο πελάτης παρουσιάζει ικανότητα πληρωμής δόσεων ή αποπληρωμής δανείων, που δεν δικαιολογείται με βάση τη φορολογική του δήλωση.

4.5 Η νέα Οδηγία 2015/849/EK, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη νομοθετικής προσέγγισης και εναρμόνισης με τις τελευταίες διεθνείς εξελίξεις (FATF, αναθεώρηση Συστάσεων -Φεβρουάριος 2012) , η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέλαβε να επανεξετάσει και η ίδια το ευρωπαϊκό πλαίσιο. Εν προκειμένω, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ε.Ε. εξέδωσε την τέταρτη οδηγία (ΕΕ) 2015/849/ Ε.Κ της 20^{ης} Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και περί τροποποίησης του Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 648/2012/Ε.Κ και την κατάργηση της Οδηγίας 2005/60/Ε.Κ. και της Οδηγίας (ΕΕ) 2006/70/ΕΚ. Στόχος της Οδηγίας είναι η προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μέσω της πρόληψης, της διερεύνησης και της ανίχνευσης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας³⁷.

Συγκεκριμένα, η Οδηγία ενισχύει περαιτέρω ορισμένα στοιχεία των αναθεωρημένων συστάσεων, και ιδίως όσον αφορά:

- Στην επέκταση του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας, στους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας που συναλλάσσονται σε μετρητά για ποσά με όριο στα 7.500 ευρώ, καθώς και στους «παρόχους υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών.
- Στις πληροφορίες σχετικά με τον πραγματικό δικαιούχο. Με την Τέταρτη Οδηγία, προτείνονται νέα μέτρα με σκοπό τη βελτίωση της σαφήνειας των πληροφοριών σχετικά με τον πραγματικό δικαιούχο και τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε αυτές. Απαιτείται από τα νομικά πρόσωπα να διαθέτουν πληροφορίες σχετικά με τον δικό τους πραγματικό δικαιούχο. Οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να τίθενται στη διάθεση τόσο των αρμοδίων αρχών, όσο και των υπόχρεων οντοτήτων. Όσον αφορά, τους νομικούς μηχανισμούς, απαιτείται από τις εταιρείες καταπιστευματικής διαχείρισης να δηλώνουν το καθεστώς τους, όταν γίνονται πελάτες και ομοίως απαιτείται να καθίστανται διαθέσιμες στις αρμόδιες αρχές και στις υπόχρεες οντότητες πληροφορίες σχετικά με τον πραγματικό δικαιούχο. Η Τέταρτη Οδηγία, περιλαμβάνει για πρώτη φορά την υποχρέωση για τα κράτη μέλη να διατηρούν κεντρικά μητρώα όπου θα καταγράφονται όλοι οι τελικοί ιδιοκτήτες εταιρειών και άλλων νομικών προσώπων (πραγματικοί δικαιούχοι). Οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων υποχρεούνται να καταγράφονται σε κεντρικά μητρώα σε χώρες της Ε.Ε, τα οποία θα είναι προσβάσιμα τόσο στις αρχές, όσο και σε άτομα με «έννομο συμφέρον». Πρόσβαση στα κεντρικά μητρώα έχουν οι αρμόδιες

³⁷ <http://www.europarl.europa.eu>

αρχές και οι Μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών³⁸, οι «υπόχρεες οντότητες» (όπως οι τράπεζες στο πλαίσιο των μέτρων δέουσας επιμέλειας για τον πελάτη), καθώς επίσης και το κοινό (αν και η πρόσβαση του κοινού μπορεί να υπόκειται σε ηλεκτρονική εγγραφή του προσώπου που ζητά την πρόσβαση και στην πληρωμή τέλους για την κάλυψη του διοικητικού κόστους). Σε κάθε περίπτωση για να αποκτήσει ένα πρόσωπο ή ένας οργανισμός πρόσβαση σε ένα μητρώο, πρέπει να μπορούν να αποδείξουν έννομο συμφέρον, όσον αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και συναφή βασικά αδικήματα, όπως η διαφθορά, τα φορολογικά εγκλήματα και η απάτη. Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν, «σε εξαιρετικές περιπτώσεις», κατά περίπτωση εξαίρεση από την πρόσβαση στο σύνολο ή σε μέρος των πληροφοριών σχετικά με τον πραγματικό δικαιούχο. Η διάταξη αυτή δεν περιλαμβανόταν στην αρχική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και περιελήφθη στις διαπραγματεύσεις μετά από πρωτοβουλία των ευρωβουλευτών.

- Στις διατάξεις σχετικά με τις διοικητικές κυρώσεις. Η Οδηγία περιλαμβάνει ένα φάσμα κυρώσεων που τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι είναι διαθέσιμες για συστηματικές παραβιάσεις των βασικών απαιτήσεων της οδηγίας, ήτοι, της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, της τήρησης αρχείων, της αναφοράς ύποπτων συναλλαγών και των εσωτερικών ελέγχων.
- Η χρήση προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο. Σύμφωνα με την Οδηγία, αναγνωρίζεται, ότι η προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο, είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος να εντοπισθούν και να μετριασθούν οι κίνδυνοι για το χρηματοπιστωτικό σύστημα και την ευρύτερη οικονομική σταθερότητα στον τομέα της εσωτερικής αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό, η Οδηγία απαιτεί από τα κράτη μέλη, τις εποπτικές αρχές και τις υπόχρεες οντότητες να προβαίνουν σε εκτίμηση των κινδύνων και να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα μετριασμού τους, ανάλογα προς τον κίνδυνο. Οι εργασίες αυτές μπορούν να συμπληρώνονται από εργασίες εκτίμησης κινδύνων που εκτελούνται σε υπερεθνικό επίπεδο (π.χ από τις Ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές, ή την Europol) και τα αποτελέσματα θα πρέπει να ανταλλάσσονται με άλλα κράτη μέλη και υπόχρεες οντότητες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να είναι η Οδηγία λιγότερο λεπτομερής όσον αφορά συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να ληφθούν.
- Απλουστευμένη και αυξημένη δέουσα επιμέλεια ως τον πελάτη. Με τη νέα Οδηγία, καθίστανται αυστηρότεροι οι κανόνες σχετικά με την απλουστευμένη δέουσα επιμέλεια, σε σχέση με την Τρίτη Οδηγία για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, που οι διατάξεις για την απλουστευμένη

³⁸ «Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών»: ενσωμάτωση των διατάξεων της απόφασης 2000/642/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 17^{ης} Οκτωβρίου 2000, σχετικά με τη θέσπιση ρυθμίσεων για τη συνεργασία μεταξύ των μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών των κρατών μελών, όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών, καθώς και την περαιτέρω διεύρυνση και ενίσχυση της συνεργασίας, <http://www.europarl.europa.eu>

δέουσα επιμέλεια, χαρακτηρίζονται ιδιαίτερα χαλαρές. Σύμφωνα με τη νέα Οδηγία, οι αποφάσεις σχετικά με το πότε και πώς να ασκείται απλουστευμένη δέουσα επιμέλεια πρέπει να δικαιολογούνται βάσει του κινδύνου, προβλέπονται δε ελάχιστες απαιτήσεις σχετικά με τους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Σε μια από τις περιπτώσεις όπου θα πρέπει πάντοτε να ασκείται αυξημένη δέουσα επιμέλεια, δηλαδή για πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, η Οδηγία έχει ενισχυθεί, ώστε να συμπεριλάβει πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα στα οποία έχει ανατεθεί σημαντικό δημόσιο λειτούργημα στην ημεδαπή, καθώς και εκείνα που εργάζονται για διεθνείς οργανισμούς.

- Επίσης, η νέα Οδηγία αποσαφηνίζει τους κανόνες για τα «πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα», δηλαδή ανθρώπους που αντιμετωπίζουν υψηλότερο από το συνηθισμένο κίνδυνο διαφθοράς, λόγω της πολιτικής θέσης που κατέχουν, όπως αρχηγοί κρατών, μέλη κυβερνήσεων, δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου και μέλη του Κοινοβουλίου, καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους. Εν προκειμένω, όπου υπάρχουν υψηλού κινδύνου επιχειρηματικές σχέσεις με τα πρόσωπα αυτά, θα τίθενται σε εφαρμογή πρόσθετα μέτρα, π.χ. για να διαπιστωθεί η πηγή του πλούτου και η προέλευση των κεφαλαίων τα οποία αφορά η επιχειρηματική σχέση ή συναλλαγή με τέτοια πρόσωπα.
- Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές (ΕΕΑ), εκτίμηση κινδύνων. Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ), η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ) και η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ), καλούνται να προβούν σε εκτίμηση και να διατυπώσουν γνώμη σχετικά με τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, τους οποίους αντιμετωπίζει η Ε.Ε. Επιπλέον, λόγω της μεγαλύτερης βαρύτητας που δίδεται στην προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο, επιβάλλεται ενισχυμένη καθοδήγηση για τα κράτη μέλη και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς όσον αφορά τους παράγοντες που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, όταν εφαρμόζεται απλουστευμένη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και όταν εφαρμόζεται προσέγγιση εποπτείας με βάση τον κίνδυνο. Συν τοις άλλοις, οι ΕΕΑ έχουν επιφορτισθεί να καταρτίσουν ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα για ορισμένα θέματα, όπου οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να προσαρμόσουν τους εσωτερικούς ελέγχους τους για την αντιμετώπιση ειδικών καταστάσεων.
- Η εν λόγω Οδηγία σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και ακολουθεί τις αρχές που αναγνωρίζονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. και ιδίως το σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την επιχειρηματική ελευθερία, την απαγόρευση διακρίσεων, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου και το δικαίωμα της υπεράσπισης. Τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν την εφαρμογή της παρούσας Οδηγίας, όσον αφορά τις εκτιμήσεις κινδύνου στο πλαίσιο της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη χωρίς διακρίσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΞΕΠΛΥΜΑ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Ο Έλληνας νομοθέτης στην προσπάθειά του να εναρμονισθεί με το διεθνές και κοινοτικό πλαίσιο πρόληψης και καταστολής του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, προχώρησε σε μία άκριτη μεταφορά της Τρίτης κοινοτικής Οδηγίας 2005/60/EK στην εσωτερική έννομη τάξη, χωρίς να προβεί στις απαραίτητες αξιολογήσεις των ρυθμίσεων της εν λόγω Οδηγίας, προκειμένου να τις ενσωματώσει κατά τρόπο συνετό, αλλά και συνεπή με το νομικό σύστημα της χώρας και τις ισχύουσες συνταγματικές αρχές.

Στο πλαίσιο αυτό, επέλεξε μια αυστηρή πολιτική ποινικών διώξεων, καταρτίζοντας έναν αφόρητα διευρυμένο κατάλογο βασικών αδικημάτων. Πρόκειται δηλαδή, για μια απεριγράπτη διεύρυνση των βασικών εγκλημάτων που επιβλήθηκε, χωρίς την απαιτούμενη αξιολόγηση της βαρύτητας των κατ' ιδίαν πράξεων, κάτι που οδηγεί αναπόφευκτα σε σκλήρυνση της ποινικής νομοθεσίας. Ο ν.3691/2008, κατήγγησε την προϋπόθεση του ελάχιστου «ποσοτικού κριτηρίου», που προέβλεπε ο ν. 3424/2005, (σχετικά με την περιουσία ύψους τουλάχιστον 15.000 ευρώ, προκειμένου να χαρακτηριστεί ένα αδίκημα ως βασικό), επιλέγοντας να κρατήσει μόνο το «αντικειμενικό» κριτήριο της ποινής. Η απάλειψη αυτής της πρόσθετης προϋπόθεσης ενός ελάχιστου ορίου ποσού, διευρύνει αφόρητα και υπέρμετρα τα βασικά αδικήματα, αφού συμπεριλαμβάνει πολλές πράξεις μικρής και μεσαίας βαρύτητας που απειλούνται με ελάχιστο όριο ποινής άνω των έξι μηνών. Οι διατάξεις για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες καλύπτουν παραβατικότητα της καθημερινότητας, αφού πολλά βασικά εγκλήματα είναι πλέον αδικήματα αρμοδιότητας μονομελούς πλημμελειοδικείου (τιμωρούμενα με ποινή με ελάχιστο όριο άνω των έξι μηνών). Μόνο με την καθιέρωση ενός ελάχιστου ορίου περιουσίας, όπως προέβλεπε σχετικά ο ν.3424/2005, αυτές οι πράξεις δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό τους ως σοβαρά αδικήματα, από την τέλεση των οποίων προκύπτουν «ουσιώδεις πρόσοδοι³⁹».

Η ιδιαίτερη επαχθής αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σε σχέση με το βασικό έγκλημα, από το οποίο πηγάζει η νομιμοποιούμενη περιουσία, έγινε προσπάθεια να δικαιολογηθεί με αναφορά στο προσβαλλόμενο από την πράξη της νομιμοποίησης εσόδων έννομο αγαθό. Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, ως έγκλημα εξαρτημένο από την προηγούμενη εγκληματική δραστηριότητα, υποδεικνύει ερμηνευτικά, να μην αγνοείται κατά την αναζήτηση του προστατευτικού σκοπού του νόμου και το έννομο αγαθό του εγκλήματος, του οποίου το προϊόν νομιμοποιείται. Η αγνόηση της διασύνδεσης μεταξύ ξεπλύματος και βασικού αδικήματος, είναι αυτή που ευθύνεται για τις

³⁹ Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος» (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ.43

αφηρημένες νομικές συλλήψεις του έννομου αγαθού της νομιμοποίησης εσόδων που κατά καιρούς έχουν προταθεί και οι οποίες ελέγχονται ως ασαφείς και αόριστες. Οι κυριότερες απόψεις που έχουν θεωρητικά υποστηριχθεί σχετικά με το προστατευόμενο έννομο αγαθό της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιολογούν τις βασικές έννοιες, (α) της νομιμοποιούμενης περιουσίας, (β) του οργανωμένου εγκλήματος, (γ) της προστασίας της νόμιμης οικονομίας, (δ) τη διαφύλαξη της δημόσιας τάξης και (ε) της διασφάλισης της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Στο πλαίσιο αυτό, ο ν.3691/2008 ανέδειξε σε έννομο αγαθό του ξεπλύματος μαύρου χρήματος το εγχώριο και διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα το οποίο θέλησε να προστατεύσει με την ποινικοποίηση όλων των υποστάσεων του ξεπλύματος από τον ενδεχόμενο κλονισμό της σταθερότητας και της ακεραιότητάς του από την εισροή εγκληματικών εσόδων.⁴⁰ Εν προκειμένω, είναι νομικά παράδοξο, εγκλήματα που αφορούν στην απονομή της δικαιοσύνης και που αντιμετωπίζονται με ποινές φυλάκισης, στο εξαρτώμενο από το βασικό έγκλημα τμήμα της πράξης της νομιμοποίησης των εσόδων να προβλέπονται ποινές κάθειρξης.

Επίσης, νομοτεχνικά παράδοξη, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η διάταξη του νόμου περί της υποχρέωσης, των υπόχρεων προσώπων να αναφέρουν στις αρμόδιες αρχές ασυνήθεις ή ύποπτες συναλλαγές και δραστηριότητες, χωρίς ο νόμος να προσδιορίζει σαφώς την πραγματική έννοιά τους. Οι σχετικοί ορισμοί που δίνονται από το νόμο χαρακτηρίζονται ως γενικοί και αόριστοι, αφήνοντας πολλούς προβληματισμούς, αναφορικά με την εφαρμογή της.

Σύμφωνα με το νόμο, μία πλειάδα επαγγελματιών, μεταξύ αυτών και οι δικηγόροι, οι συμβολαιογράφοι, οι λογιστές, έχουν την υποχρέωση να καταγγέλλουν τις ασυνήθεις ή ύποπτες για ξέπλυμα συναλλαγές. Η τυχόν μη συμμόρφωσή τους στην εν λόγω ασαφή υποχρέωση επιφέρει ποινικές κυρώσεις. Η επιβολή στους συμβολαιογράφους, αλλά ιδίως στους δικηγόρους αυτών των υποχρεώσεων προς αναφορά υπόπτων συναλλαγών και συνεργασίας με τις αρμόδιες αρχές, για ξέπλυμα μαύρου χρήματος, είναι αντίθετη με την ΕΣΔΑ και το Σύνταγμα, καθόσον προσβάλλουν θεμελιώδη δικαιώματα πολιτών, αναιρούν την εγγύηση της δίκαιης δίκης, την ελεύθερη πρόσβαση του πολίτη σε νομική πληροφόρηση, καθώς και την υποχρέωση του δικηγόρου να παράσχει τις υπηρεσίες του, τηρώντας τη δεοντολογία και τις παραδόσεις του δικηγορικού σώματος⁴¹.

Η ισχύουσα νομοθεσία για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος επιχειρεί να διαπλάσει την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ως ένα «συννοσητικό έγκλημα» για όλα σχεδόν τα εγκλήματα της ποινικής μας νομοθεσίας, σε μία μορφή «αναγκαστικής συρροής». Επρόκειτο για μια κατασταλτική

⁴⁰ Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος» (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ.47

⁴¹ Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος» (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ 304

αυθαιρεσία, που απειλεί τις δομές και τις αρχές του γνωστού μας φιλελεύθερου ποινικού δικαίου της πράξεως, χάριν ενός νέου ποινικού δικαίου του πράγματος⁴².

Ο νόμος στο πλαίσιο που εισάγει ρυθμίσεις άρσης προστατευτικών για τον κατηγορούμενο εγγυήσεων, περιστολής δικονομικών δικαιωμάτων, έκθεσης σε αρχές με υπερεξουσίες, χωρίς να υπάρχουν τα εχέγγυα και η προστασία που διασφαλίζουν οι δικαστικές και εισαγγελικές αρχές, οδηγεί σε εκτροπή του σύγχρονου ποινικού δικαίου, που οφείλει να λειτουργεί μέσα σε ισορροπίες αναλογικότητας, ισότητας και εγγυήσεων. Επίσης, η εισαγωγή ενός τεράστιου πλέγματος νέων διοικητικών ρυθμίσεων, αφήνει έκθετο τον πολίτη στο να ελέγχεται από διάφορες αρχές, χωρίς την αντίστοιχη προστασία.

Επίσης, καταστρατηγείται κατάφορα η αρχή της αναλογικότητας, σε ό,τι αφορά τα τεκμήρια της επιβαλλόμενης ποινής. Σύμφωνα με το νόμο, ο δικαστής δεν μπορεί να δικάζει ελεύθερα μία υπόθεση, αλλά δεσμεύεται από τεκμήρια που παρήχθησαν σε άλλη ποινική δίκη, που μπορούν να οδηγήσουν σε ακραίους παραλογισμούς. Εν προκειμένω, καταλύεται κάθε έννοια επιμέτρησης και αναιρείται η εκ του νόμου προβλεπόμενη ελαστικότητα της απειλούμενης ποινής, ενόψει της συνδρομής ελαφρυντικών περιστάσεων και εν τέλει εισάγονται τεκμαρτές ανελαστικές ποινές για τις *in concreto* περιπτώσεις⁴³.

Ο νόμος δεν εξυπηρετεί εν τέλει το σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκε. Κίνητρο για τη θέσπιση του νόμου, ήταν η ποινική κύρωση για τη χρήση μέσων και μεθόδων, με τα οποία αποκρύπτεται η παράνομη προέλευση εσόδων, που μετέπειτα μεταμφιέζονται και μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος «ξεπλένονται» με τέτοιο τρόπο, ώστε να καθίστανται νόμιμα⁴⁴. Ο νόμος ωστόσο, δεν προβλέπει στις διατάξεις του, έναν κατάλογο με τις καθαυτές πράξεις νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, που επιφέρουν τη νομιμότητα στα παράνομα έσοδα.

Από τα αναφερόμενα προκύπτει ότι, η αναγκαιότητα αναθεώρησης και εκλογίκευσης της σχετικής νομοθεσίας, στο πλαίσιο που οι αναφερόμενες επαχθείς μεταβολές της νομοθεσίας μας, για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, θέτουν σε κίνδυνο το μέλλον του ποινικού δόγματος και κυρίως της ίδιας της νομιμοποίησης του ποινικού μας συστήματος, είναι πλέον επιβεβλημένη.

Από τις υποχρεώσεις του τραπεζικού τομέα που απορρέουν από την ισχύουσα νομοθεσία, προκύπτει ότι τόσο στα στελέχη των πιστωτικών ιδρυμάτων, όσο και στους υπάλληλους τους, αναγνωρίζονται ευρύτατες εξουσίες, με την έννοια ότι από

⁴² Παύλου Στεφ. / Δημήτραϊνα Γ., «Η Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες στη Διαχρονική της Διάσταση» (Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008), Εκδόσεις Π.Ν ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα 2009, σελ. 25-26

⁴³ Παύλου Στεφ. / Δημήτραϊνα Γ., «Η Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες στη Διαχρονική της Διάσταση» (Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008), Εκδόσεις Π.Ν ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα 2009, σελ.138

⁴⁴ Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξεπλύμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ. 143

τη μία πλευρά ερευνούν και συλλέγουν πληροφορίες, προκειμένου να διαπιστωθεί τυχόν ασυνήθη ή ύποπτη συναλλαγή, από την άλλη μπορούν, βάσει της υποκειμενικής τους κρίσης, να αποφασίσουν αν η συναλλαγή συνδέεται με ξέπλυμα μαύρου χρήματος ή όχι, χωρίς περαιτέρω να απαιτείται ή να προσδιορίζεται από το νόμο ένας ελάχιστος βαθμός βασιμότητας, προκειμένου να υποχρεωθεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα να προβεί σε αναφορά της συναλλαγής στην Αρχή Καταπολέμησης νομιμοποίησης παράνομων εσόδων⁴⁵.

Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό από τις αναφορές ύποπτων συναλλαγών που παραλαμβάνει η αναφερόμενη Αρχή, αποστέλλεται στις δικαστικές αρχές, προς περαιτέρω διερεύνηση, καθόσον όπως ειπώθηκε παραπάνω είναι πολύ δύσκολο, εξαιτίας της αοριστίας που χαρακτηρίζει την έννοια της «ασυνήθης ή ύποπτης» συναλλαγής, τα υπόχρεα πρόσωπα να μπορούν να εντοπίζουν και στη συνέχεια να συνδέουν μια ύποπτη συναλλαγή με μία εγκληματική δραστηριότητα, ώστε να προωθηθεί στον εισαγγελέα.

Αυτή την νομοθετικά κακότεχνη, ασαφή και αόριστη διατύπωση των διατάξεων του ν.3691/2008, εκμεταλλεύονται οι εγκληματίες τους ξεπλύματος μαύρου χρήματος, οι οποίοι ανακαλύπτουν και εξελίσσουν διαρκώς τις μεθόδους που χρησιμοποιούν. Εξειδικευμένοι κυρίως επαγγελματίες όπως λογιστές, τραπεζίτες και δικηγόροι, σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους, εκούσια ή ακούσια, για να εξυπηρετήσουν σκοπούς νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, εκμεταλλευόμενοι τα κενά και τις γενικεύσεις στις ισχύουσες διατάξεις.

Τα πιστωτικά ιδρύματα, αν και εκτιμούν ότι το ρυθμιστικό κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος, είναι ουσιώδες και αναγκαίο, παρουσιάζονται σε πολλές περιπτώσεις απρόθυμα να εφαρμόσουν τα προβλεπόμενα, καθώς όπως επικαλούνται, η εφαρμογή τους είναι ιδιαίτερα ζημιογόνα για την καθημερινή διεξαγωγή των συναλλαγών, αλλά και επιβαρύνονται με μεγάλα κόστη οι ίδιες τράπεζες, στην προσπάθειά τους να υιοθετήσουν τα συστήματα που επιβάλλονται με τους κανονισμούς.

Η οργάνωση Eurodad (Ευρωπαϊκό Δίκτυο για το Χρέος και την Ανάπτυξη - European Network on Debt and Development) δημοσίευσε πρόσφατα, μελέτη που συγκρίνει την αυστηρότητα των φορολογικών και τραπεζικών συστημάτων δέκα πέντε κρατών μελών της Ε.Ε. απέναντι σε φαινόμενα φοροδιαφυγής και ξεπλύματος μαύρου χρήματος και αξιολογεί τη στάση της Ε.Ε. και των θεσμών της στην αντιμετώπιση του παγκοσμίου φαινομένου της φορολογικής αδικίας και απάτης. Η μελέτη ασκεί έντονη κριτική σε χώρες, όπως το Λουξεμβούργο και τη Γερμανία, σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο και το νομικό καθεστώς που διέπει τα φορολογικά και

⁴⁵ Ναμία Οββαδία, «Ο ρόλος και η ευθύνη του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος- Καθαρή ή Ελεύθερη Κοινωνία; Ένωση Ελληνικών Ποινικολόγων Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 32

τραπεζικά τους συστήματα, επισημαίνοντας ότι είναι ευνοϊκά σε φαινόμενα ξεπλύματος μαύρου χρήματος και συστηματικής φοροδιαφυγής, παρέχοντας πολλές δυνατότητες για τις πολυεθνικές εταιρείες και τους πλούσιους πολίτες να αποκρύψουν χρήματα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στα πλαίσια της πρόληψης της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθίσταται επιτακτική ανάγκη, της ύπαρξης και εφαρμογής ενός θεσμικού πλαισίου και νομικού καθεστώτος ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος, κατά το δυνατό εναρμονισμένου σε διεθνές επίπεδο, δεδομένου ότι, σε συνθήκες οικονομικής κρίσης μόνο οι εποπτικές και ρυθμιστικές οικονομικές αρχές μπορούν να εγγυηθούν την απρόσκοπτη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η υιοθέτηση επαρκών συστημάτων για τον έλεγχο και την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων συνιστά πολύτιμο εργαλείο έγκαιρης και αποτελεσματικής παρέμβασης στην εξάλειψη φαινομένων διαφθοράς.

Σε κάθε περίπτωση, η διεθνής συνεργασία αποδεικνύεται το κλειδί στην ανάπτυξη επαρκών εργαλείων για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η υιοθέτηση των Οδηγιών από το κάθε κράτος μέλος και η εφαρμογή μιας κοινής πολιτικής και στρατηγικής, κωλυσιεργεί τις περισσότερες φορές, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών ή συμφερόντων της εκάστοτε χώρας.

Ωστόσο, τα κράτη μέλη πρέπει να αναγνωρίζουν την ανάγκη για παγκόσμια συνεργασία και να συμβάλουν στην επιτάχυνση των διαδικασιών προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας τους στο διεθνές και κοινοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο. Κατ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η αποτελεσματική και άμεση διεθνή συνεργασία σε όλα τα επίπεδα, καθώς και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εποπτικών και νομοθετικών αρχών.

Η Ελλάδα, καλείται πλέον, μετά την έκδοση της Τέταρτης Οδηγίας 2015/849/EK της 20^{ης} Μαΐου 2015, να ενσωματώσει τις ρυθμίσεις της στην εσωτερική έννομη τάξη. Όσο για τα όρια ευελιξίας κατά τη διαδικασία εναρμόνισης, η Ελλάδα πρέπει να αξιοποιήσει στο έπακρο τα όρια εκτιμήσεων και σταθμίσεων που η ίδια Οδηγία της παρέχει, προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέπεια μεταξύ των εθνικών κανόνων, καθώς και η ευελιξία στην εφαρμογή τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. Ελληνική Βιβλιογραφία και Αρθρογραφία

- Βουτσά Ν., «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ισχύουσες ρυθμίσεις και διαγραφόμενες προοπτικές σε επίπεδο αντεγκληματικής πολιτικής, ΠοινΛογ. 2005
- Δημήτρανα Γ., «Η διερεύνηση της έννοιας της «βασικής» εγκληματικής πράξης στο έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», Ποιν Χρ ΝΣΤ/2006, 351 (353), Σ. Παύλου, «Διωκτικές Εκτροπές στην εφαρμογή του Ν.2331/1995 και ο απαιτούμενος εξορθολογισμός της εφαρμογής του», Ποιν Χρον ΝΓ/2003, 198-199
- Δημήτρανα Γ., «Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: Οι ανακριτικές διατάξεις δέσμευσης και απαγόρευσης εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων του κατηγορούμενου υπό το πρίσμα των διατάξεων για την κατάσχεση και ειδική δήμευση των κρίσιμων περιουσιακών στοιχείων», Ποινικά Χρονικά 2008.
- Δουβή Παναγ. «Off shore δραστηριότητες», Αθήνα 2003
- Ζημιανίτη Δ., «Η Τρίτη οδηγία για το ξέπλυμα χρήματος», ΕΕΠ 2007, 101 (105)
- Κάτσιου Στ., «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος», Εκδόσεις Σάκκουλας Α.Ε, 1998
- Ναμία Οββαδία, «Ο ρόλος και η ευθύνη του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος» Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος- Καθαρή ή Ελεύθερη Κοινωνία; Ένωση Ελληνικών Ποινικολόγων Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007
- Παύλου Στεφ. / Δημήτρανα Γ, «Η Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες στη Διαχρονική της Διάσταση» (Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008), Εκδόσεις Π.Ν ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ, Αθήνα 2009
- Τραγάκη Γ., «Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996
- Τσιρίδη Πολυχρ., «Ο νέος νόμος για το ξέπλυμα χρήματος (Ν.3691/2008)», Νομική Βιβλιοθήκη, 2009
- Χεκίμογλου Αχιλλέας, “Πώς το βρώμικο χρήμα γίνεται καθαρό”, Το Βήμα-πολιτική, 11/07/2009
- Ψυχομάνη Σπυρ., «Οι Τράπεζες και η εποπτεία τους, Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσ/νίκη.
- Ψυχομάνη Σπυρ., «Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο τραπεζικών συμβάσεων», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσ/νίκη 2011.

II. Βιβλιογραφικές πηγές μέσω διαδικτύου

- [http:// www.voria.gr](http://www.voria.gr)
- <http://www.el.m.wikipedia.org>
- <http://www.europarl.europa.eu>
- <http://www.fatf-gafi.org>

- <http://www.hba.gr>

III. Εθνική Νομοθεσία

- 1) ν. 2238/1994
- 2) ν.1990/1991
- 3) ν.2331/1995
- 4) ν.2655/1998
- 5) ν.3034/2002
- 6) ν.3424/2005
- 7) ν.3691/2008
- 8) ν.3875/2010
- 9) ν.3932/2011
- 10) ν.4021/2011

IV. Κοινοτική Νομοθεσία

- 1) Απόφαση – Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ
- 2) Απόφαση –Πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ
- 3) Απόφαση –Πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ
- 4) Κανονισμός 1889/2005
- 5) Κανονισμός 1781/2006
- 6) Οδηγία 91/308/ΕΟΚ
- 7) Οδηγία 2001/97/ΕΚ
- 8) Οδηγία 2005/60/ΕΚ
- 9) Οδηγία 2006/70/ΕΚ
- 10) Οδηγία 2007/64/ΕΚ
- 11) Οδηγία 2015/849/ΕΚ